

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Štěpán Matula

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Hazardní hraní jako společenský problém - analýza situace
a možnosti jejího řešení v Pardubicích

Štěpán Matula

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Štěpán Matula**
Osobní číslo: **H14266**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Hazardní hraní jako společenský problém - analýza situace a možnosti jejího řešení v Pardubicích**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se zabývá masivním rozšiřováním hazardu v současné společnosti. Zaměřuje se na téma heren a hráčství ve vybraném krajském městě Pardubice. Cílem je realisticky popsat hazard vyskytující se na území města, analyzovat problémy a úskalí spojené s tímto tématem. Dále přiblížit proč a jak je hazard povolován, jaký je jeho výskyt a zamyslet se, jak může ovlivňovat život občanů. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická, která se zabývá hazardem a hráčstvím jako takovým. Zde je uvedena historie hazardních her, legálně provozované hazardní hry, nelegálně provozované hazardní hry, regulace hazardu a patologického hráčství. V druhé části práce bude zpracována studie, která popisuje a analyzuje hazard a hráčství ve městě Pardubice. Pro empirickou část práce byla použita metoda nezúčastněného pozorování, obsahovou analýzou dokumentů a rozhovorů. Shromáždění informací je, zde vyjádřeno v obecný celek, který objasní některé veřejně méně známé otázky z oblasti hazardu a návrh způsobu prevence, jako možného zmírnění negativních dopadů následků patologického hraní.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KASAL, I.; MARSHALL, F. Výherní automaty: průmysl i zábava. Praha: Olympia, 1999. 263 s. ISBN 80-7066-630-7

DVOŘÁK, T. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách: s poznámkami a souvisejícími předpisy: podle stavu k 1. 12. 2006. Praha: Linde, 2006. 175 s. ISBN 80-7201-638-5

PRUNNER, Pavel. Psychologie gamblersství, aneb, Sázka na štěstí. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 273 s. ISBN 978-80-7380-074-1.

WILLIAMS, Robert, Beverly L WEST a Robert I SIMPSON. Prevence problémového hráčství: komplexní přehled důkazů a zjištěné dobré praxe. 1. vyd. v jazyce českém. Praha: Úřad vlády České republiky, 2014, 138 s. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-096-4.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2016, 438 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

MRAVČÍK, V., (Ed.) Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2014. Praha: Úřad vlády České republiky, 2015. ISBN 978-80-7440-126-8.

Legislativa platná v dané oblasti

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.**

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2017**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jarošlav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 03. 04. 2018

Štěpán Matula

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucí bakalářské práce Mgr. Adrianě Sychrové, Ph. D. za vstřícné jednání a pomoc při jejím vytváření. V neposlední řadě děkuji rodičům a mé přítelkyni za respektování vybraného tématu a podporu, kterou mi po celou dobu poskytovali.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá analyzování problematiky fenoménu hazardních her v krajském městě Pardubice. Čtenáři formou teoretické části zprostředkuje základní informace o hazardu jako takovém, následně poukáže na problém, spojený s vyšší mírou opakovaného hraní u jedince, a zároveň jak patologické hráčství ovlivňuje nezúčastněnou společnost. Klíčové výsledky v empirické části vychází z analýzy, zachycující současnou situaci hazardu na území města za pomoci zvolené metodiky pozorování a terénního výzkumu. Shromážděná data z výzkumu jsou následně použita k nalezení budoucích řešení, jak problémy spojené s existencí hazardních her a následný negativní dopad pro občany města eliminovat nebo regulovat.

KLÍČOVÁ SLOVA

hazard, analýza, prevence, léčba, herna, město

TITLE

Gambling as a social problem - an analysis of the situation and the possibilities of its solution in Pardubice

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the analysis of the phenomenon of gambling phenomenon in the regional town of Pardubice. In the form of a theoretical part, the reader provides basic gambling information as such, pointing to a problem associated with a higher rate of repetition of an individual's play, as well as how pathological gambling affects a non-participating society. The key results in the empirical part are based on an analysis, capturing the current gambling situation in the city with the help of selected observation methodology and field research. The collected data from the research is then used to find future solutions to the problems associated with the existence of gambling and the consequent negative impact for the citizens of the city to eliminate or regulate.

KEYWORDS

gambling, analysis, prevention, treatment, casino, city

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Kresba patologického hráče	32
Obrázek 2: Bludný kruh života hráče, poslední stádium před potencionální léčbou.....	41
Obrázek 3: Snímek internetové stránky on-line dotazníku www.stopzavislosti.cz	47
Obrázek 4: On-line odpověď www.laxus.cz	48
Obrázek 5: Graf vývoje počtu obcí s obecně závaznou vyhláškou (regulující hazardní hry) v ČR v letech 2009 - 2016	59
Obrázek 6: Mapa městských obvodů s počty heren/kasin a sázkových kanceláří k 15. únoru 2018	75
Obrázek 7: Mapa se označenými hernami/kasiny Pardubice (únor 2018).....	79
Obrázek 8: Mapa se označenými sázkovými kanceláři (únor 2018).....	80
Obrázek 9: Herny/kasina a sázkové kanceláře se označenými oblastmi fázi výzkumu.....	81
Obrázek 10: Měření vzdálenosti mezi základní školou Polabiny 3 a hernou.....	83
Obrázek 11: Měření vzdálenosti mezi základní školou Polabiny 1 a hernou.....	84

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet kontrol v jednotlivých letech a výše udělených pokut.....	24
Tabulka 2: Počet kontrol a porušení zákona, zjištěných v rámci výkonu dozoru celní správy nad provozováním hazardních her. Data z 1. Čtvrtletí roku 2017	24
Tabulka 3: Příjmy obecních rozpočtů z odvodů z hazardních her (rozdělení na technické hry a ostatní) v roce 2016 podle krajů	28
Tabulka 4: Procentuelní výsledek odpovědí 1815 vězňů.	37
Tabulka 5: Vývoj počtu pacientů s dg. F63.0 (Patologické hráčství) v ambulantních zdravotnických zařízeních podle pohlaví a kraje sídla poskytovatele.	43
Tabulka 6: Vývoj počtu pacientů s dg. F63.0 v ambulantních zdravotnických zařízeních podle pohlaví a věkových skupin.	43
Tabulka 7: Vývoj hospitalizací s dg. F63.0 v psychiatrických lůžkových zařízeních podle pohlaví a kraje trvalého bydliště pacienta.....	45
Tabulka 8: Vývoj hospitalizací s dg. F63.0 v psychiatrických lůžkových zařízeních podle pohlaví a věkových skupin pacienta	46

Tabulka 9: Přehled celkových nákladů v tis. Kč.....	56
Tabulka 10: Náklady na jednotlivé typy her v tis. Kč	57
Tabulka 11: Žebříček míry vstřícnosti k hazardu a míry kriminality v Pardubickém kraji (k 30. 11. 2016).....	62
Tabulka 12: Respondenti	67
Tabulka 13: Provozovatelé hazardních her na území města Pardubice (únor 2018).....	77
Tabulka 14: Provozované hazardní hry Pardubice (únor 2018)	77
Tabulka 15: Provozovatelé sázkových kanceláří na území města Pardubice (prosinec 2017).78	

OBSAH

ÚVOD	13
1. HAZARD V ČESKÉ REPUBLICE	15
1. 1. Základní pojmy	15
1. 2. Legislativa týkající se hazardu v České republice	18
1. 3. Legálně provozované hry – dle zákona	19
1. 3. 1. Druhy hazardních her.....	19
1. 4. Nelegálně provozované hazardní hry	22
1. 5. Historie hazardu v české republice	24
1. 6. Instituce spravující hazard české republice	27
2. GAMBLERSTVÍ.....	29
2. 1. Gamblerství, gambling, patologické hráčství	29
2. 2. Sociální důsledky	31
2. 2. 1. Rizika hazardu pro hráče	33
2. 2. 2. Zadluženost.....	35
2. 2. 3. Kriminalita.....	35
2. 2. 4. Obecné faktory, přispívající k patologickému hráčství	38
2. 3. Závislost.....	39
2. 3. 1. Závislost na alkoholu a omamných látkách.....	39
2. 4. Léčba patologického hráčství	40
2. 5. Prevence patologického hráčství	48
2. 5. 1. Výsledky prevence a cíle	53
3. REGULACE HAZARDU.....	54
3. 1. Dosavadní regulace hazardu v ČR.....	55
3. 2. Regulace na úrovni obcí a měst	59
4. ANALÝZA HAZARDU.....	64

4. 1. Cíl výzkumu.....	64
4. 2. Metody výzkumu a sběr dat.....	64
4. 2. 1. Pozorování	65
4. 2. 2. Rozhovor.....	66
4. 2. 3. Záznam dat.....	68
4. 2. Etika výzkumu	69
4. 3. Legislativa ve městě Pardubice.....	71
4. 4. Popis zkoumané lokality Pardubice	72
4. 5. Analýza hazardu v Pardubicích	74
4. 6. Jednotlivé fáze výzkumu podle městských obvodů (září 2017 – únor 2018).....	81
4. 7. Herny/kasina a restaurace provozujících hazardní hry v Pardubicích.....	93
4. 8. Sázkové kanceláře a pobočky Sazka a. s.	97
4. 9. Závěr výzkumu	98
ZÁVĚR	101
Zdroje.....	103
Seznam příloh	110

ÚVOD

Téma této bakalářské práce jsem zvolil na základě přetrvávajícího a ve společnosti stále hojně rozšířeného fenoménu hraní hazardních her a zároveň můj výběr silně ovlivnila jeho vysoká koncentrace na území města Pardubice. Na aktuálnost tohoto tématu poukazují tendence řešení hazardu orgány státní správy, obcemi a jejich zastupiteli. Ve spolupráci tvoří nové, přísnější zákony a opatření, které si dávají za cíl zlepšit kvalitu života a zařídit veřejný pořádek v městech a obcích. Řešení eliminace potencionálních závislostí u člověka se v dnešní době setkává s vyšší oblibou, a proto shledávám téma za velice důležité ke zpracování. Otázka zdravého životního stylu a trávení volného času se stává nedílnou součástí života každého z nás. Člověk ve svých volnočasových aktivitách nikdy úmyslně neohrožuje své psychické nebo fyzické zdraví, ale může se tak stát při nebezpečných adrenalinových sportech nebo činnostech vyvolávajících závislost.

Jak popisuje Kasal (1999) ve své knize, hraní hazardních her se jako druh zábavy v lidské společnosti nachází sice více jak 3500 let, zároveň ale přináší spoustu nežádoucích dopadů na jedince a jeho okolí. Právě vybudování závislosti při opakovaném hraní hazardních her je hlavním negativním projevem u člověka, který se může v budoucnosti projevit formou dalších problémů, jako je například páchání trestné činnosti. Gamblerství, nebo jak zmiňuje autor Nešpor (2011) patologické hráčství, je souhrnný název negativního působení hazardu na hráče a změn v jeho chování. Tyto pojmy se budou ve veliké míře objevovat v kapitolách teoretické části.

Bakalářskou práci jsem rozdělil na několik částí. První je část teoretická, která pojednává o hazardních hrách a identifikuje základních pojmy, které čtenáři pomohou se v problematice lépe orientovat. V dalších kapitolách téma volně přechází ve stanovení diagnózy patologického hráčství, jak u jedince vzniká nebo jací jsou hlavní spouštěcí činitelé. Po popisu nastalého záporného jevu se čtenář seznámí s možnostmi řešení nebo prevencí, jak tomuto předcházet. Jako poslední se zde uvádí zmínka o dosavadních regulacích a opatřeních v České republice. Cílem kapitol v teoretické části je poučit čtenáře o závažnosti tohoto sociálně patologického jevu a přinést nové poznatky, které nejsou běžnému člověku dostupné.

Empirická část je v mé práci nejpřínosnější. Výzkum byl tvořen hloubkovou analýzou, která je zachycením momentální situace hazardního hraní v Pardubicích. Využil jsem jak nástrojů, jako jsou mapové záznamy, tak autentických výpovědí lidí úzce spjatých s nabídkou hazardních her na území města. Motivací k pokračování ve výzkumu a hledání nových po-

znatků pro mě byl fakt, že takto souhrnná analýza na tomto území nebyla doposud vytvořena. Důležitou roli hrály zároveň mé osobní sympatie ke zkoumané lokalitě. Zásadním cílem analýzy je tedy poskytnout co nejautentičtější data a informace, které ve výsledku poukazují na vážnost zpracovávaného tématu a možnosti, jak daný problém dále řešit.

1. HAZARD V ČESKÉ REPUBLICE

1. 1. Základní pojmy

Hazard

Přímo definovat hazard je veskrze velmi složité. Vybral jsem proto pro porovnání definice z publikace *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí od Pavla Prunera* a zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Každá definice je konstruována jinak, ale vysvětluje totéž. V jednoduchosti hazardní hrou nazýváme takovou hru, při které se očekává náhodná výhra nebo prohra svého peněžního vkladu či jiného majetku. Jako nejvhodnější definici hazardu shledávám vymezení tohoto pojmu v zákonu o hazardních hrách č. 186/2016 Sb. §3: *„Hazardní hrou se rozumí hra, sázka nebo los, do nichž sázející vloží sázku, jejíž návratnost se nezaručuje, a v nichž o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda nebo neznámá okolnost.“*

Pokud jde o psychologický pohled na hazard, zajímavou interpretaci můžeme najít v publikaci Pavla Prunera. Zde se můžeme dočíst, že jde o *„strategii lidského chování založeného na uplatňování a preferenci rizikového rozhodování za současného potlačení regulujícího faktoru zodpovědnosti“*. (Petráčková, Kraus, in Prunner, 2008, s. 34). Vždy se tedy jedná o neuvážlivý přístup jedince, nevnímajícího svoji zodpovědnost. Později může takovéto jednání mít negativní dopad na jeho budoucí chování nebo vznik existenční deprivace. Hlubší posedlost může poté přejít až v závislost, kdy je následně jediným cílem hráče samotné hraní a zdánlivá možnost výhry. (Prunner, 2008).

Nešpor (2011, s. 13) uvádí dva základní druhy hazardu, kterými jsou rizikový a problémový hazard. Rizikový hazard definuje jako takový, který nezpůsobuje člověku sociální nebo psychickou újmu. Touha hrát je většinou kontrolovaná samotným jedincem, ale její velká koncentrace by mohla signalizovat krok k patologickému hráčství. O problémovém hazardu mluví jako i situaci, kdy je už hráč hluboce zainteresovaný a nehledí na svět kolem sebe. To mu může přinést velké množství problémů ať už vnitřních nebo vnějších.

Hazardní hra

„Podle Nešpora je hazardní hrou jakékoliv sázení pro sebe nebo pro druhé a je jedno, jestli jde o malou či velkou výhru. Vycházející z definice hazardu, pak za hazardní hru považuje takový druh herní aktivity, kde je výsledek nejistý a záleží na náhodě.“ (Nešpor, in Prunner, 2008, s. 35). V tomto textu autor uvádí, jak moc je hra dílem náhody a jak je lehké se zúčastnit. Zároveň z toho také vyplývá, že předejít prohře není tak jednoduché, jak se všeobecně myslí. Přesně v publikaci uvádí: *„Při hazardní hře si hráč kupuje možnost výhry ve víře, že jeho osobní štěstí převáží princip pravděpodobnosti. Rychlost a zdánlivá snadnost výhry je postavena na značném riziku prohry, protože u většiny her jejich pořadatel nastavuje či organizuje hru tak, aby on sám získal vysoký zisk... S rozvojem internetu, kde lze sázet pouhým předisponováním svých financí ze svého konta, se některé hazardní hry stávají ještě zhoubnějšími pro závislého, který je schopen vyprázdnit své konto za jedinou noc.“* (Kalina a kol., 2001, s. 43)

Technická hra

Hazardní technické hry jsem se rozhodl vymežit samostatně z důvodu jejich nejčastějšího výskytu ve městech. Jsou obecně známé a neexistuje občan, který by je reálně nikdy neviděl nebo s nimi nepřišel do styku. Při vyslovení slova „hazard“ se spoustě lidí vybaví právě hrací automat.

Technická hra musí mít tyto následující předpoklady. Hra se odehrává na herním stroji, který obsluhuje samotný hráč. Na jednu sázku, kterou sázející dobrovolně podá do hry, spadá pouze jeden pokus o rozhodnutí mezi výhrou nebo prohrou. Provoz těchto technických her je možný pouze ve vyhrazeném herním prostoru nacházející se v herně nebo kasinu. Pokud hráč vyhraje, jeho sázka se znásobí předem daným koeficientem té které určité hry. V případě prohry jsou peníze uloženy ve stroji nebo je jiným způsobem hráči zamezeno jimi dále disponovat. (Zákon č. 186/2016 Sb.: § 42)

Technické hry se ve většině případů odehrávají na válcových nebo rotujících (rulety) herních strojích (v některých hernách jsou použity ke hře virtuální hrací automaty, na kterých je více alternativ her). Tento druh technických her se nazývá landbased. Druhým typem technických her jsou internetové hry¹. Provozování virtuálních technických her na internetu se

¹ Prvním provozovatelem virtuálních her byla tuzemská sázková společnost Fortuna. Možnost hrát hazardní hry poskytované českou firmou měli hráči od druhé poloviny roku 2017. Dříve byla tato možnost zprostředkována pouze skrze zahraniční weby. Kromě Fortuny vlastní licence k provozu také sázková společnost Tipsport, která

stává velkým trendem. Tyto stroje jsou simulovány jako reálné, ale interakce s hráčem probíhá prostřednictvím obrazovky počítače, tabletu nebo telefonu. Peníze jsou při prohře či výhře odečteny, resp. přičteny na virtuální konto hráče. (Ministerstvo financí, 2016)

Herní instituce – herny a kasína

V základních pojmech vymezují termín herna z jednoho podstatného důvodu. V praktické části bakalářské práce se budu ve většině případů v rámci výzkumu pohybovat v kamenných hernách, kde se provozují technické hry. Veškerá moje pozornost při užším střetávání s hazardem bude soustředěna právě sem.

Slovo herna je v českém jazyce zavádějící a nabízí se několik výkladů. Důvodem tohoto tvrzení je fakt, že při prohlížení webu s klíčovými slovy „herna Pardubice“ je v nabídce vyhledávače zahrnuta herna Lumpárium – dětský svět. (www.lumparium.cz). Jde o názorný příklad toho, že slovo herna může být užito i jako synonymum pro místnost nebo instituci, kde si hrají děti. Mohou se zde provozovat činnosti školního kroužku nebo tu mohou děti trávit volný čas. Tímto slovo herna získává výchovný až edukativní podtext.

Další význam slova herna je ale úzce spojen s provozem hazardních her. Herna nebo kasino je herním prostorem, kde mohou být provozovány hazardní hry. Nesmí se zde nacházet nelegálně provozované hazardní hry, jako jsou technické hry, živé hry nebo neohlášené turnaje. Propagace herních institucí je koncipována tak, aby neodkrývala aktuální dění uvnitř. Jsou vždy konstruovány takovým způsobem, aby nebylo narušeno soukromí hráčů a snaží se znemožnit veřejnosti, především mladé generace, náhled do svých útrob. Ve všech případech ale může vstoupit pouze člověk, který dosáhl věku 18 let. Budovy nesmějí svým vzhledem nebo grafikou motivovat k hraní hazardních her. (Zákon č. 186/2016 Sb.: §65 - §69)

Herny se většinou nachází v zastřešeném objektu s místnostmi, kdy je ze zákona (186/2016 Sb.: § 67) nařízeno, že musí být vždy stavebně odděleným prostorem. Provozovány jsou tu pouze různé typy technických her, přičemž je povoleno nejvíce 15 herních pozic. Ze zkušenosti jsou to převážně videoloterijní terminály. Název objektu také musí vždy obsahovat slovo „herna“. Provozní doba herny je časově omezena, v době mezi 3:00 a 10:00 nesmí být hazardní hry provozovány a herny jsou zavřené. (Zákon č. 186/2016 Sb.: § 67).

Hlavní činností kasin je zprostředkování živé hazardní hry. Druhotně může být provozováno jak bingo, tak technická hra (nejméně 30 pozic). Živé hry tu musí být provozovány minimálně u třech hracích stolů a to po celou provozní dobu kasina. Architektonicky musí jít

také o stavebně oddělenou budovu či prostor a v jeho názvu musí být viditelně uvedeno, že se jedná o „kasino“.

1. 2. Legislativa týkající se hazardu v České republice

Dřívější zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách byl svým obsahem pro dnešní moderní dobu již zastaralý, byl proto vytvořen zákon nový. Upravuje rozsáhlejší portfolio hazardních her a právních uprav ohledně jejich provozu.

Legislativou upravující hazardní hry je aktuálně zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách Tento zákon je v platnosti od 15. 6. 2016 s účinností od 1. 1. 2017² a obsahuje 10 částí. Z nich jako použitelné pro tuto bakalářskou práci vzhledem k zaměření tématu shledávám následující

ČÁST PRVNÍ - ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ (§ 1 - § 17)

ČÁST DRUHÁ - DRUHY HAZARDNÍCH HER A PODMÍNKY JEJICH PROVOZOVÁNÍ (§ 18 - § 64)

ČÁST TŘETÍ - HERNÍ PROSTOR (§ 65 - § 72)

ČÁST SEDMÁ - ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY (§ 113 - § 117)

ČÁST OSMÁ - DOZOR A PŘESTUPKY (§ 118 - § 129)

Znění, ze kterého čerpám je omezeno daty 1. 7. 2017 – 30. 6. 2018.

Co se ekonomického hlediska týká, daně z hazardu upravuje Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her. Je platný a účinný identicky jako zákon č. 186/2016 Sb.

Když byl uveden v platnost výše zmíněný zákon č. 186/2016 Sb o hazardních hrách, přineslo to jisté markantní změny v ostatních zákonech, jako například v zákoně č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, kde je uvedena výsledná forma propagace. Hazardní hry ale mají uzákoněné omezení od roku 2016 § 5 s mnohem přísnějšími podmínkami. Dalším zákonem, kterého se změna dotkla, je zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tato změna tkví v tom, že policista je oprávněn vstupem do provozovny kdykoliv, když se domnívá, že je zde prováděná nelegální činnost nebo se zde zdržuje hledaná osoba § 41. (Zákon č. 188/2016 Sb.)

² Od 1. 1. 2018 zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách přináší provozovatelům respektování nových povinností. Důvodem je plná platnost tohoto zákona.

1. 3. Legálně provozované hry – dle zákona

Legální provozování her upravuje zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Vybral jsem pouze hlavní body z části znění paragrafů, které blíže specifikují průběh a náležitosti jednotlivých her.

Provozování hazardní hry

§ 5

„Provozováním hazardní hry se rozumí vykonávání činností spočívajících v uskutečňování hazardní hry se záměrem dosažení zisku, zejména příjem sázek a vkladů do hazardní hry, výplata výhry, další činnosti organizačního, finančního a technického charakteru související s uvedením hazardní hry do provozu a se zajištěním vlastního provozu, jakož i činnosti potřebné pro ukončení a vypořádání hazardní hry

1. 3. 1. Druhy hazardních her

V následujících odstavcích budou podrobněji popsány druhy hazardních her podle zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Vzhledem k tomu, že zákon vymezuje hry na úrovni legislativy, budou uvedeny pouze základní informace jednotlivých her ve zkrácené verzi, která byla upravena jako informační zdroj.

Loterie

§ 18

Hazardní hra loterie se rozděluje na číselnou, peněžitou a okamžitou.

Číselná loterie se vyznačuje tím, že se sázející snaží uhodnout určité číslo nebo čísla, jejich pořadí nebo kombinace. Číselné loterie se může zúčastnit libovolný počet hráčů. Po slosování je z peněžitého vkladu všech zúčastněných vypočítána výhra nebo rozdělení výhry podílem mezi výherce. Výše výhry je vždy svázána podmínkami loterie. Výhercem částky je ten, jehož určitý počet čísel vsazených podle sázejícího herního plánu se shoduje s čísly taženými.

Peněžitá loterie je podmíněna vylosování herního losu či tiketu, který obsahuje čísla shodná s čísly taženými ve slosování. Počet losů je omezen velikostí vydané série, která je náležitě evidována. Sérií jednoho druhu losu může být vydáno několik, ale vždy musí splňovat stejné podmínky, jako je cena, herní systém či grafika. Pro hráče jsou série od sebe nerozpoznatelné. Do slosování jsou zařazeny všechny prodané tikety. Toto slosování probíhá

tak, že sázející vlastní svůj los a v daný čas kontroluje svá čísla s čísly taženými. V případě totožnosti vyhrává částku, která je uvedena v popisu.

Okamžitá loterie je taková, kde sázející vidí výši svoji výhry ihned po setření hracích polí na losu. Tato pole jsou při prodeji vždy zakryta. Po setření se los stane výherním nebo nevýherním, v obou případech už je ale dále neprodejný.

§ 22

Mezi informace, které musí být na každém losu uvedeny, patří například tyto:

- cena losu
- výše potencionální výhry nebo její podoba
- pořadové číslo, série
- způsob a den slosování
- provozovatel loterie
- každý los musí mít navíc ochranu proti padělání

Kursová sázka a totalizátorová hra

§ 27

Kursová sázka je hazardní hra, kde je výhra vyplacena na základě uhodnutí sázkové příležitosti. Sázkovou příležitostí může být sportovní výsledek nebo jiná společenská událost. Výše výhry je závislá na výherním poměru, který hráč přijal při podání sázky, a výši jeho počátečního vkladu.

§ 28

Živá kursová sázka je druhem kursové sázky, která je uzavřena přímo při průběhu sázkové příležitosti. Podmínky výhry se v tomto průběhu mění dle situace. Výše vyplácení se odvíjí od počátečního vkladu a momentálního poměrového kursu při uzavření sázky. K tomuto druhu se váže povinnost uvádění přesných časových údajů.

§ 32

Totalizátorová hra je ve svých podmínkách stejná jako každá jiná kursová sázka. Výhra hráče je tudíž podmíněna uhodnutí sázkové příležitosti. Rozdíl je ve stanovení výše výhry,

kteřá je zde závislá na poměru počtu výherců k celkové výši přijatých vkladů a předem stanovenému podílu výher.

Bingo

§ 39

Jde o hazardní hru, kde sázející vyplní tiket dle daného schématu hry. Hry se může zúčastnit libovolný počet sázejících. Výše herní jistiny není taktéž jasně stanovena. Tuto hru poskytuje pouze herní prostor kasina, a proto se podmínky dosažení výhry liší podle toho, jaký provozovatel hru poskytuje. Ten také určuje herní vzorec, který určuje, zda hráč vyhrál nebo ne a jakou výši výhry. Tiket k bingo je možné zakoupit pouze na pokladně kasina.

Technická hra

§42

Druhy technických her:

- válcová hra
- elektromechanická ruleta
- elektrotechnické kostky

Technická hra je hazardní hra, která je provozována pouze v herním prostoru skrze technické zařízení. Zařízení je obsluhováno pouze sázejícím a to takovým způsobem, který je z technického hlediska možný. Na jednu sázku vždy připadá jedna hra. Navýšení a kombinace sázek jsou pro každý přístroj individuální. Tímto se nedá přesně určit ani výhra, která se váže k podmínkám technického zařízení.

Živá hra

§ 57

Druhy živé hry:

- ruleta
- karetní hra
- karetní hra i formou turnaje
- kostky

Živá hra se koná výhradně v herních prostorech k tomu určených, např. kasino. Sázející hrají proti krupiérovi nebo jeden proti druhému u hracích stolů, přičemž výše sázek a výhry se odvíjí od druhu hry a jejích podmínek.

Tombola

§ 61

Tombola se vyznačuje tím, že je to hazardní hra, u níž se výhry rozdělují na základě vylosování jednoho z konkrétně prodaných tiketů. Pouze ty jsou totiž do slosování zahrnuty. Po vylosování tiketu, který je shodný s jedním z hráčových, tento sázející vyhrává. Každé jedno slosování může jeden hráč vyhrát jednu cenu. Prodej tiketů a výdej výher lze uskutečnit pouze v den slosování.

Turnaj malého rozsahu

§ 64

O takovém turnaji mluvíme tehdy, když se zúčastní nejméně tři účastníci (maximálně 90 účastníků) a každý vloží do hry vklad max. 500,- za 24 hodin. Turnaj je pořádán v karetní hře vyřazovacího typu. Výše výplat výher hráčům je daná v předem stanovených podmínkách turnaje, se kterými jednotlivci souhlasí ve chvíli, kdy účast podpoří počátečním vkladem do hry. Provozovatel takovýchto her je povinen po skončení turnaje náležitosti spojené s pořádáním do 20 dnů poslat obecnímu úřadu obce, kde byl turnaj předem ohlášen. Mezi náležitostmi je uveden: jmenný seznam hráčů/zúčastněných, název turnaje, doba trvání, místo a datum konání

1. 4. Nelegálně provozované hazardní hry

Na portálu www.mapynelegalnihohazardu.eu jsou pro veřejnost jednoduchou formou zpřístupněná data o odhalení nelegálních provozoven ve formě zaznačení do internetové mapy České republiky. S touto mapou je možné pracovat jak přes počítačovou, tak i mobilní internetovou platformu. Autoři této stránky si dávají za cíl monitorovat momentální situaci okolo nelegálního provozu hazardu. Informace, které zde prezentují, vycházejí jak ze spolupráce občanů, kteří mohou kontaktovat administrátory pomocí e-mailu, tak z podnětů členů loterní asociace SPELOS. Autoři se snaží stránku neustále aktualizovat, aby bylo toto parazitování potlačeno. Preventivní význam tohoto webu je dle mého názoru ohromný, o to více mě vadí a mrzí, že není stejnou měrou zapracováno i na jeho propagaci.

SPELOS je sdružení provozovatelů centrálních loteriích systémů a dalších her. Tato asociace hájí zájmy svých členů na odborných fórech, při jednáních se státní správou a samosprávou, kooperuje s obdobnými sdruženími a snaží se o nerušený průběh podnikání členů v odvětví hazardu. Dalším přínosem je, že pomáhá s vytvářením právního rámce v této oblasti hazardních her. SPELOS je takzvanou pomocnou rukou obcím a městům z důvodu asistence při zavádění nových vyhlášek nebo regulujících opatření. (Spelos. 2017) Nelegálně provozované hry jsou primárně skryté před represivní složkou státu a nezajímavou společností v hazardu. Tyto hry jsou provozovány navzdory překračování právní legislativy upravující hazard v České republice i daňovou soustavu a nařízení finanční správy. Nelegální hazardní hry nejdou přesněji vymezit, jak to bylo možné u předešlých pojmů v legálním odvětví. Důvodem je jejich anonymní podstata. Je možné pouze nastínit dle dostupných zdrojů doposud odhalené druhy her, nebo kde byly provozovány. Dle mého mínění existuje více druhů, než budou zde vyjmenované, ale abych byl s většinou z nich obeznámen, musel bych se jich zúčastnit. (Mravčík a kol., 2017)

Na webu www.drogy-info.cz jsem našel aktuální výroční zprávu z roku 2016, která v jedné z jejich kapitol pojednává o nelegálně provozovaném hazardu dle informací z volně dostupných zdrojů. „*K nelegálnímu provozování technických her docházelo prostřednictvím tzv. kvízomatů i formou soukromých klubů či spolků. Na trhu se nově objevily tzv. puzzlematy a e-shopmaty.* (Mravčík a kol., 2017, s. 8) Tato herní zařízení obchází legislativu tím, že jsou jinak pojmenována nebo jsou zařazena do jiné skupiny zařízení, které nepodléhají zákonodárství ohledně hazardu. Tyto typy her například obchází povinnost provozovatele platit daně. Přístroje uvedou hráče ke hře např. jedním kvízem (lehkou úvodní otázkou), sestavením jednoduchého obrázku z dílků nebo je hra zakamuflována do formy e-shopu, který funguje na principu výher a anonymní kreditní karty. Po překročení těchto úvodních kroků hráč pokračuje dál stejně jako na hracím zařízení v kterékoliv herně.

Tabulka 1: Počet kontrol v jednotlivých letech a výše udělených pokut.

Rok	Počet kontrol	Počet správních řízení/pokut	Souhrnná výše pokut (v tis. Kč)
2009	71134	126	1923
2010	70338	155	2477
2011	34024	535	10083
2012	24136	655	20728
2013	19168	338	16300
2014	11074	427	34103
2015	7427	339	33591
2016	3207	141	34255

Zdroj: (Mravčík a kol. 2017)

Tabulka 2: Počet kontrol a porušení zákona, zjištěných v rámci výkonu dozoru celní správy nad provozováním hazardních her. Data z 1. Čtvrtletí roku 2017

Kraj	Kontroly	Porušení zákona
Hl. m. Praha	109	16
Středočeský	22	4
Jihočeský	22	3
Plzeňský	19	6
Karlovarský	2	1
Ústecký	24	7
Liberecký	18	2
Královohradecký	5	2
Pardubický	10	3
Vysočina	6	5
Jihomoravský	13	6
Olomoucký	32	4
Zlínský	15	2
Moravskoslezský	26	6
Celkem	323	67

Zdroj: (Mravčík a kol., 2017)

1. 5. Historie hazardu v české republice

Informace o historii hazardních her v České republice čerpám z publikace Ivo Kasala pod názvem: *Výherní automaty: průmysl i zábava: 100 let historie v USA, 100 let historie v Evropě a v českých zemích*. Autor v ní představuje čtenářům historii hazardu od roku 1918 do roku

2000, publikace, mapující novější provoz nebo výrobu herních zařízení, vůbec neexistují. Určitě by data a poznatky o situaci hazardu od roku 2000 do dnes byly velice obsáhlé a zajímavé.

Samotná historie hazardu v České republice je v textu rozdělena na dvě hlavní etapy. První etapa začala v roce 1918 a skončila v roce 1990, druhá etapa je zde zmíněna v rozsahu let 1990 až 2000. Jednotlivá období si nyní podrobněji popíšeme v následujících odstavcích.

Jak již bylo řečeno, první etapa se datuje od roku 1918, kdy byla založena Československá republika. Toto období bylo pro hazard klíčové ve výrobě výherních přístrojů a rozšíření tohoto trendu ve společnosti. Byl podpořen módní vlnou trávení volného času a tendencemi přejímání západního stylu života. Dalším důvodem, který měl vliv na zavedení hazardních her, byla vidina potencionálního získání peněz z jejich provozu do státního rozpočtu. Tento provoz byl tedy legislativně ustanoven a regulován. Hospodští a restauratéři mohli podle zákona 227/1859 § 16 g. ř. ž. (Řád živnostenský) provozovat ve svém podniku výherní automaty. (Kasal, 1999)

Autor z historických pramenů zjistil, že prvopočátky výroby herních automatů na našem území se vážou k městu Semily. Prvním výrobcem u nás byl Josef Mach, který byl zaměstnán svým otcem v rodinné truhlárně, kde vyrobil svůj první výherní automat díky zkušenostem z pracovní stáže v Německu. Dále podnikal jak ve výrobě, tak provozu svých výherních strojů v okolních restauračních a ubytovacích zařízeních. Tato podoba již nesla prvky řetězcových provozoven, jako je například dnešní Synot Tip a. s. Druhým zásadním výrobcem byl Josef Vaněk, který vyráběl výherní automaty značky Forbes. Pojmenování této značky se dostalo do slangu mezi společnost a výraz „forbes“ jako synonymum pro výherní automat přetrvává dodnes. Oba výrobci měli do budoucna velké problémy s jejich podnikáním, vzhledem k vzrůstajícímu omezování a kladení vyšších nároků na výrobu herních zařízení. Vše vygradovalo ve třicátých letech 20. století, kdy bylo před vypuknutí druhé světové války provozování hazardních her zakázáno.

Období od roku 1948 – 1967 autor zmiňuje jako „dobu temna“, kdy historické prameny ani pamětníci o hazardním hraní neposkytují žádné informace. Nebylo zde zmíněno ani opětovné povolení hazardních her nebo obnova výroby. Důvodnou domněnkou je budování nového moderního státu, kdy soustředění na hazardní hry bylo odsunuto do ústraní oproti důležitějším záležitostem tehdejší společnosti.

Rok 1967 se dá považovat za znovuzrození Československého herního automatu, který byl téhož roku patentován v Praze. Skupina podnikatelů započala výrobu v Barrandovských ateliérech, kde za pomoci filmových rekvizitářů vyrobili ani ne desítku herních zařízení. V centru Prahy se hazardní hry začaly znovu provozovat a to převážně na zahraničních přístrojích, které se do Československa importovaly z Německa, Austrálie a Anglie. Tento import byl velice omezen v roce 1973. Na úkor rozmachu tohoto odvětví bylo zapotřebí zavést další legislativní kroky, jako Zákon 37/1973 Sb. o veřejných sbírkách a o loteriích a jiných hrách a Vyhláška 61/1973 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách, která vymezovala důležité podrobnosti v tomto odvětví. Provozování herních zařízení bylo do konce osmdesátých let zcela nepozměněno a spíše snažně regulováno ze strany legislativy. Jako jediné pozitivum tohoto období je zde zmíněna výše ročního poplatku 50 Kčs za jeden herní automat. (Kasal, 1999)

Klíčovým prvkem druhé etapy, zahrnující období od roku 1990 – 2000, byla volnost trhu s hazardními hrami. Obchodníci ve velkém měřítku nabízeli různé přístroje herního průmyslu ze zahraničí k vyžití občanům a podnikání. Rozmohlo se kursové sázení a budování nových kasin. Postoj některých občanů k hernímu průmyslu byl v tomto období stále negativní. Pádným důvodem byla agitace o hazardním hraní z předešlých čtyřiceti let. Jako negativní vliv nebyl brán sociální dopad na jedince nebo společnost jako nyní, ale spíše stereotypizace člověka, který hazardní hry hraje.

Na základě poptávky po zahraničních zařízeních a příležitosti podnikat vznikly firmy pro výrobu herních automatů ZPA, Krijcos a Income. Tito výrobci ale nedosahovali takových výsledků, které si do budoucna ve výrobě stanovili. Postupně vedení firem od těchto kvót upouštělo a své úsilí již nesoustředili tolik na výrobu herních automatů, jako na jejich provoz v herních zařízeních v rámci řetězce. (Kasal, 1999)

I v druhé etapě se soustředila pozornost na zisk z odvodů hazardních her do státního rozpočtu. Stále se rozšiřující segment hazardních her vyžadoval další regulaci formou legislativy. V roce 1990 začal platit zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách³ (Kasal, 1999).

³Tento zákon platil až do konce roku 2015, kdy ho od 1. 1. 2016 nahradil zákon č. 186/2016 Sb. zákon o hazardních hrách.

1. 6. Instituce spravující hazard české republiky

Základní institucí spravujícím hazard v České republice je Ministerstvo financí a jeho odbor č. 34. Je klíčovým orgánem v otázkách provozu hazardu a jeho regulace, která je nyní tolik žádaná. Všechny náležitosti okolo schválení nebo spravování každého hracího zařízení jsou permanentně doprovázeny právě činností Ministerstva financí.

„Odbor vykonává legislativní činnost v oblasti hazardních her, a to i v rámci spolupráce s orgány EU. Vyjadřuje se v rozsahu své působnosti k notifikačnímu procesu při změně těchto právních předpisů zemí EU. Spolupracuje se zahraničními regulačními orgány a mezinárodními institucemi. Rozhoduje ve správních řízeních ve smyslu zákona č. 186/2016 Sb. Zabezpečuje základní metodickou činnost v rozsahu provozování hazardních her. Sleduje vývoj a zavádění nových technologií do provozu hazardních her v EU a v ČR, vypracovává a aplikuje podmínky jejich povolování. Vykonává dozor nad dodržováním zákona č. 186/2016 Sb., podmínek stanovených v základním povolení a v povolení k umístění herního prostoru a náležitostí uvedených v ohlášení a rámcově metodicky usměrňuje orgány celní správy při výkonu státního dozoru nad dodržováním zákona č. 202/1990 Sb. a zákona č. 186/2016 Sb. provozovateli hazardních her, včetně metodické pomoci krajským úřadům, obcím a autorizovaným osobám v rozsahu své působnosti. Zabezpečuje analytickou činnost v rozsahu provozování hazardních her. V rámci ministerstva zajišťuje agendu související s vypracováváním a podáváním trestních oznámení učiněných na úrovni ministerstva týkajících se neoprávněného provozování hazardních her. Spravuje informační systém pro provozování hazardních her. Projednává správní delikty v oblasti internetových her a rozhoduje ve správním řízení o zaplacení internetové stránky obsahující nepovolenou hazardní hru na seznam nepovolených internetových her.“ (Ministerstvo financí. 2006)

Kromě Ministerstva financí existuje i další instituce s velkou vahou v rozhodování o provozu hazardu. Jsou to samotné obce, které nyní mají volbu provozu hracích zařízení na vlastním území nechat bez omezení (pouze regulací obecně závaznou vyhláškou), nebo jej zakázat. Zmínka o tomto privilegiu obcí je obsažena v článku z roku 2013 na internetovém portálu www.moderniobec.cz. Pojednává se zde o zrušení přechodného ustanovení, které v té době mělo platit až do roku 2015. Toto zrušení bylo uskutečněno na popud obcí, které nesouhlasily s přítomností hazardu na svém území. Pádnými argumenty pro zrušení byla například zvýšená kriminalita. Po těchto faktech je už jenom na místě otázka, proč není provoz plošně zakázán? Jediným přesvědčivým důvodem jsou peníze, které se započítávají do kapitálu obcí

a jejich rozpočtů. Z následující tabulky č. 3 můžeme například vyčíst, kolik který kraj v roce 2016 přijal z hazardních her do svých rozpočtů.

Tabulka 3: Příjmy obecních rozpočtů z odvodů z hazardních her (rozdělení na technické hry a ostatní) v roce 2016 podle krajů

Kraj	TH - technická hra (mil. Kč)	Ostatní hazardní hry (mil. Kč)	Celkem (mil. Kč)	Celkem přepočteno na 1 obyvatele (Kč)
Hl. m. Praha	727	210	937	732
Středočeský	540	69	608	454
Jihočeský	299	35	334	423
Plzeňský	456	39	494	854
Karlovarský	291	16	307	1033
Ústecký	488	43	531	647
Liberecký	241	23	264	600
Královohradecký	217	29	264	446
Pardubický	198	27	225	436
Vysočina	115	27	142	278
Jihomoravský	613	78	691	586
Olomoucký	350	33	383	604
Zlínský	250	30	281	481
Moravskoslezský	584	77	661	546
Celkem	5369	735	6104	

Zdroj: (Mravčík a kol. 2017)

Dalším státním orgánem spravujícím hazard je celní úřad / správa. Od 1. 1. 2017 nabyla pravomocí, kdy je jejím hlavním úkolem dozor nad provozem hazardních her typu land-based. Dohlíží na dodržování legislativy, přičemž provádí kontroly provozovatelů. Může vést řízení jak správní, tak trestní. Pověření celní správy těmito pravomocemi se osvědčilo. Během kontrol za první čtvrtletí roku 2017 bylo zadrženo 234 technických her z 323 celkových kontrol. (Mravčík a kol., 2017)

Občanská instituce, sdružující firmy podnikající v hazardních hrách, se nazývá Unie herního průmyslu ČR. Sdružuje jak firmy provozující hazard, tak výrobce hracích strojů. Mezi nejdůležitější výrobce patří firma EDP sídlící v Rousínově, která je svým počtem vyrobených a distribuovaných kusů největší ve střední Evropě. Druhým největším členem Unie herního průmyslu je firma Kajot, která se zabývá softwarovým vybavením herních zařízení a heren. (Unie herního průmyslu. 2010)

2. GAMBLERSTVÍ

Hazardní hraní je jedním z fenoménů dnešní doby, což dokazuje produkce nových zákonů, které pomáhají hazard regulovat a nutnost tvorby dalších opatření, jako je zajištění prevence proti vzniku gamblingu u jedince. V případě, že takové hazardní hráčství pokročí do míry, kterou člověk sám nepokládá za dostačující, projeví se u něho gamblerství pojící se se závislostí. Slovo gamblerství je odvozené od anglického slova „gamble“ = hazardovat. (Prunner, 2008)

„Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující.“ (Nešpor, 1999. s. 8)

Jde o výsledek negativního působení hazardního průmyslu na jedince. Přístupy a názory ostatních z mého okolí jsou povětšinou negativně mířené proti hazardnímu hraní a všemu, co se s ním pojí, dokonce až po samotné hráče. Existuje ale i druhá skupina lidí, která již tak majoritní není, těm přístup ke hraní přijde zcela normální a berou ho jako něco samozřejmého. Většina z gamblerů si nepřiznává, že mají větší problém, ale to už je u závislostí zvykem. Tato deziluze je následkem zastření vědomí a nepřiznání si problému, který hazardní hráčství doprovází. Bariéry, bránící řešení tohoto problému, popisuje Nešpor (2011, s. 23) limitujícím faktorem pro rozhodnutí se problém řešit může být strach ze stigmatizace, nedostatek finančních prostředků, malá informovanost, nebo absolutní zapření svého problému. (Nešpor, 2011)

2. 1. Gamblerství, gambling, patologické hráčství

Gamblerství je *„invalidizující onemocnění s poruchou kontroly impulsů, spojené s kompulzivitou. Hlavním rysem této poruchy je konstantní a soustavně se opakující maladaptivní chování, jehož důsledkem se rozvrací osobní, rodinné a pracovní vztahy. Jde o progresivní a chronickou poruchu“* (Hollander a kol. in Prunner 2008 s. 60 – 61)

Slavomil Fischer a Jiří Škoda (2014 s. 129) podotýkají, že gamblerství se u jedince vyvíjí velice pomalu. Zprvu se hráč pohybuje na společensky akceptovatelné úrovni. To znamená, že občasně vsadí peníze do loterie nebo na kursově sázky. Poté může přejít do stádia

plně rozvinutého sociálně patologického jevu opakovaným sázením / hraním v kratších intervalech, který se neustále zmenšuje. Je zde zmíněno, že pomyslná mez může být překročena například pod tlakem intenzivního stresoru, například smrti blízkého člověka, rozvodu, ztráty zaměstnání či frustrace.

Nešpor (2011 s. 14) zmiňuje stanovení diagnózy gamblerství. Tuto diagnózu uvádí pod pojmem patologické hráčství což je podle něj totožné co gamblerství.⁴ Patologické hráčství bylo zařazeno jako diagnostická jednotka do klasifikace nemocí vydanou Americkou psychiatrickou asociací již v roce 1980. V České republice mělo ustanovení této diagnózy čtrnáctileté zpoždění. Oficiálně se používá od 1. 1. 1994, kdy bylo zavedeno MKN-10⁵. Kódové označení patologického hráčství je F63.0.

Patologické hráčství a jeho výskyt u člověka je podle MKN-10 přesně definováno dle diagnózy ve 4 bodech (F63.0):

- 1) Během jednoho roku se člověk setká s hazardem dvakrát nebo vícekrát
- 2) Tato zkušenost se opakuje i tehdy, pokud hráč prohrává své peníze či majetek. Hraje dál i na úkor toho, že již hra nepřináší nic příjemného a cítí se být frustrován. Jeho chování se neslučuje s jeho dosavadním životem.
- 3) Jedinec nedokáže odmítnout příležitost k hraní. Ztráta sebekontroly a neutuchávající chuť hrát znovu. Sám přiznává, že nemůže s hraním přestat.
- 4) Jedinec přestává vnímat okolní podněty. V mysli se soustředí pouze na hazard a s tím související ostatní faktory.

(Nešpor, 2011, s. 14)

Oproti diagnóze vytvořil Prunner ve své publikaci stupnici hráčských závislostí, která má 4 úrovně. Osobně se mi těchto bodů zdá na tak rozsáhlý problém poněkud málo, ale postačí k vymezení vzniku závislosti.

⁴ V textu budou zmíněná synonyma dále užita.

⁵MKN-10 je mezinárodní klasifikace nemocí vydaná 1. 1. 1994.

- **Úroveň 0:** Jedinec se hazardu nezúčastňuje.
- **Úroveň 1:** Jedinec hraje pouze rekreačně, žádné nebezpečí z jeho počínání nehrozí.
- **Úroveň 2:** U jedince se vyskytují nepatrné problémy spojené s hazardními hrami. Uvádí se zde termín problémového hraní, který jsem vymezil v kapitole hazard.
- **Úroveň 3:** Chování jedince je již zřejmým výskytem patologického hráčství. Později se může setkat s existenčními problémy.
- **Úroveň 4:** Je alarmující pro jedince a jeho bezpečný život. Hraní se neslučuje se životem, který by nezávislý člověk měl žít. Jeho mysl je zastřena pouze patologickým hráčstvím.

(Prunner, 2008. s. 71)

2. 2. Sociální důsledky

V publikaci od Slavomíra Fischera a Jiřího Škody (2014 s. 129) je gamblerství vymezeno do roviny sociálně patologických jevů. První symptomy, poukazující na prohlubování závislosti, se většinou odrazí na finanční situaci člověka, kdy mu chybí dostatečné finanční prostředky. Z tohoto důvodu patologický hráč může jednat nelegitimně a obstarávat si tyto prostředky způsobem nepřislušným pro společnost. Mohou se zde objevit krádeže, defraudace, podvody. U gamblerů může příliš časté provozování hazardu vést buďto k získání většího obnosu peněz ze hry, nebo k prohloubení patologického hráčství se všemi jeho negativními dopady. Výhru obnosu jsem zmínil s nadsázkou, odkazuji tím na fakt, že každého patologického hráče zprvu láká vidina obohacení. Ta je potom jeho motivací k opakovanému hraní. Toto tvrzení je podloženo výpovědí Martina S., ten o svých problémech vytvořil publikaci, kde je naturalisticky popsán jeho životní osud. „*Svátky na krku, před sebou splácení dluhů lidem, jimž by člověk nechtěl dlužit ani ve zlým snu. Navíc se mi v zoufalosti podařilo prohrát během pár dní sto litrů...*“ (Martin S., 2011 s. 67). V této knize je několikrát zmíněna frustrace z životních událostí a následné hraní, které vedlo k dalším ztrátám finančních prostředků. Nekontrolované ztráty byly následně motivem pro další půjčky, které nebyl schopen splatit. Příběh popisuje obsedantní myšlenky na hru a získání peněz k umoření dluhů, čímž se pro autora společnost vzdalovala a postupně se uzavíral do svého nitra. Čím více se u něj diagnóza gamblerství pro-

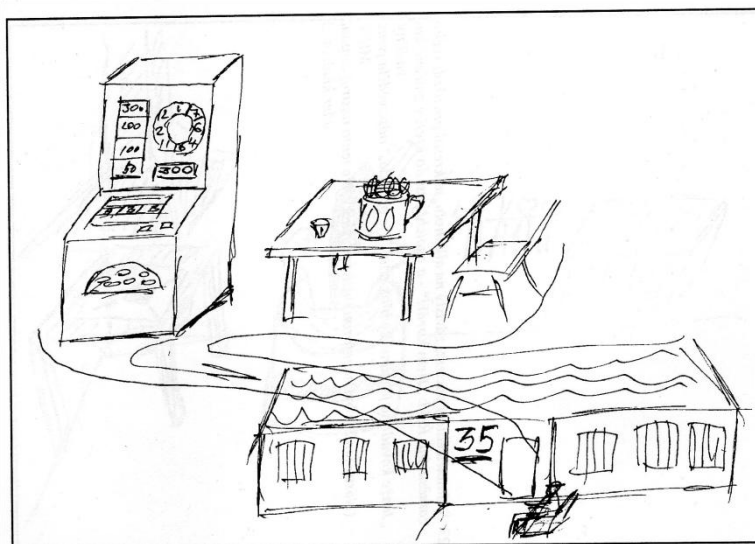
hlubovala, tím více se vidina finančního obnosu stávala méně klíčovou než samotné hraní. Tato situace plně korespondovala s poslední úrovní závislosti na hazardu.

O negativních sociálních důsledcích mluvíme tehdy, když už je překročena pomyslná mez a z člověka se stal gambler. Jeho působení v obyčejném životě ostatních není tak lehké jako dřív. Začíná se ztrácet ve společnosti a může být později ostatními vyčleňován. Jedinec může páchat trestné činy za účelem obstarání finančního obnosu nebo existenčního minima pro přežití v dluhové pasti.

Dalším společenským přestupkem může být nekontrolované užívání návykových látek k přehlušení pocitů tísně nebo k navození relaxace. Gambler se těmito látkami snaží problémy oddálit nebo je řešit. S patologickým hráčstvím může u jedince vzrůstat počet závislostí, kdy jedna závislost podporuje tvorbu další. Jedinec postupně selhává a orientace ve společnosti se stává složitější.

Pro názornou ukázkou spojitosti mezi hazardním hráčstvím a dalšími závislostmi, jsem vybral kresbu třicetiletého pacienta z publikace: *Alkoholici, fetišáci a gambleři*. Pacient popisuje svojí kresbu takto: „Od hry a od piva jsem se dostal do bohnického pavilonu číslo třicet pět.“

Obrázek 1: Kresba patologického hráče

Zdroj: Marhounová, Nešpor (1995, s. 48)

Instituce provozující hazard v těchto důsledcích hráče podporuje nebo mu nabízí možnost hrát, což logicky prohlubuje jeho závislost a zadluženost.

2. 2. 1. Rizika hazardu pro hráče

Hazard s sebou nepochybně nese jistá obecná rizika. Mohou poškodit zdravého hráče, který má dobrý úsudek a zdravotní stav, ale stejně tak člověka nemocného nebo lehce ovlivnitelného. Vyšší míra hraní se projevuje jak na tělesné, tak i duševní schránce jedince. Fyzické projevy mohou být bolest zad, které doprovází dlouhé vysedávání u hraní technických her, bolest rukou, očí, vysoký krevní tlak ze stresu. Dále problémy s trávicím traktem, které jsou ze špatného stravování a životního stylu. Závažnější jsou potom problémy psychické. Samotný rozvoj patologického hráčství je zde podpořen depresemi, poruchami spánku, soustředěnosti, úzkostmi, sebevražednými tendencemi, sociálním vyloučením a osamělostí, nezaměstnaností, chudobou, bezdomovectvím a vyšším rizikem recidivy. (Nešpor, 2011 s. 19)

Riziko hazardu pro rodiny

Patologické hráčství s sebou vždy nese potencionální riziko dysfunkce rodiny. Problém se objevuje jak ve výchově dětí, tak v partnerském soužití. Dochází zde častěji k odcizení, domácímu násilí, zanedbávání a zneužívání dětí i násilí vůči nim, sociální izolaci rodiny a hmotné nouzi. Děti si vztahují problémy rodičů na sebe. Rodiče se na úkor patologického hráčství často rozvádí. U příbuzných se mohou objevit další závislosti spojené s momentálními duševními poruchami, jako jsou deprese či úzkosti. Ty mohou být následně spouštěčem užívání návykových látek. Gambler může působit i na širší pole rodiny, duševní problémy se mohou projevit až u 10 – 15 dalších členů. (Nešpor, 2011 s. 20)

Riziko hazardu pro děti a dospívající

Primárním rizikem u dětí a dospívajících je jejich lehká ovlivnitelnost, což je činí nejpravděpodobnějšími potencionálními hráči. Gamblerství se v tomto věku rozvíjí mnohem rychleji než v pozdějších letech člověka. To s sebou nese značná rizika, která je ale možné eliminovat v rámci rodiny. Ta má velký vliv na jejich vývoj, proto se tyto problémy objevují především v rodinách dysfunkčních. Případné propuknutí závislosti může mít za následek nižší úroveň vzdělání, problémy se socializací v budoucím životě, duševní poruchy. Dětem a dospívajícím musíme zprostředkovat ten nejlepší příklad, jak se patologickému hráčství vyhnout. (Nešpor, 2011 s. 20 – 21)

Rizika hazardu pro zaměstnavatele

Hazard čítá pro zaměstnavatele hned dvě základní rizika. Prvním rizikem je, že jedinec, který je závislý na hazardních hrách, nepodává požadované výkony pojící se s pracovní náplní. Může být nevyspalý, antisociální, nerozhodný, nesoustředěný. Jeho produktivita klesá a absence na pracovišti roste. Dalším rizikem může být i krádež nebo zpronevěra financí a majetku.

Obě tato rizika mají samozřejmě i velký dopad na samotného zaměstnance, který může být na základě neplnění svých povinností či porušení pracovní kázně propuštěn. (Nešpor, 2011 s. 21)

Rizika hazardu pro širší společnost

Gamblerství má také dopad na ekonomickou situaci státu dané společnosti, pro který mohou znamenat značné náklady. V bodech můžeme vyjmenovat tato rizika:

- Vyšší náklady na zdravotní péči patologického hráče a jeho rodiny.
- Nízké daňové odvody z důvodu nižší pracovní produktivity nebo nezaměstnanosti jedince.
- Nutnost sociálního zabezpečení pro rodinu, která dosahuje pouze nižšího vzdělání a trpí horším zdravotním stavem.
- Kriminalita a bezdomovectví.
- Náklady v souvislosti s protiprávním jednáním.
- Organizovaný zločin spojený s provozem hazardních her.
- Ekonomicky nestabilní prostředí, které je podpořeno neuváživým finančním jednáním patologických hráčů.

(Nešpor, 2011 s 21 – 22)

2. 2. 2. Zadluženost

Téma zadluženosti je základním tématem výroční zprávy z roku 2016 ohledně sociálních důsledků hazardního hráče. Zadluženost je zdrojem dalších sociálních dopadů, jako je vyšší výskyt sebevražd, chování ohrožující zdraví jedince i jeho rodiny nebo vzrůstající kriminalita. (Prunner. 2008. s. 100). Studie, o které se zmíním, od Mravčíka a kol. (2017) prezentuje sociální dopady v číslech, které jsou výsledkem hloubkového šetření. Ze studie vyplývá, že průměrná výše dluhu patologických hráčů byla stanovena na základě informací dluhových poraden. V roce 2016 byla výše dluhu 1,2 mil. Kč. V roce 2015 byl průměrná dluh patologických hráčů v léčbě 0,6 mil. Kč. Alarmujícím faktem zůstává, že udané hodnoty jsou pouze průměrem, někteří jedinci se tedy mohou se svými dluhy pohybovat v řádech desítek milionů Kč.

Podle průzkumu a úsudku sociálních pracovníků sociálně vyloučených lokalitách⁶ je hazardní hraní kvalifikováno jako středně závažný problém. Pro porovnání jsou nejzávažnějšími problémy zadluženost, nevzdělanost, nezaměstnanost. Na těchto výsledcích je názorně vidět, že hazardní hraní může být předpokladem pozdějšího výskytu závažných sociálních problémů. Nejrelevantnějšími problémy spojenými s hazardem je tedy zadluženost hazardních hráčů, jejich rodin a rodin přijímajících sociální dávky. (Mravčík a kol., 2014 s. 8).

2. 2. 3. Kriminalita

Primární kriminalita

Primární kriminalitou se myslí protizákonný provoz hazardních her. Tato kriminalita je páchána na základě obcházení nebo bagatelizování zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, který upravuje podnikání v této oblasti. Důvodem úmyslného nelegitimního konání je obohacení se na úkor přestupků proti zákonu bez ohledu na hráče nebo společnost, které to nejvíce postihuje. Na úrovni měst mohou jako příklad uvést Brno, kde provozovatelé obcházejí zákon za cílem poskytnout hazard hráčům, kterým byl v okolí jejich bydliště zakázán. Toto nečestné jednání by se dalo hodnotit jako nehumánní přestupek. Provozovatelé myslí pouze na výnos z provozu a neberou ohledy na důsledky, kvůli kterým bylo toto omezení zavedeno. (Prunner, 2011, s. 153).

⁶ Jako sociálně vyloučenou lokalitu lze definovat území, kde se nachází vyšší počet sociálně vyloučených obyvatel. Jsou zde specifické charakteristicky obyvatel a území, které je hůře dostupné veřejnou dopravou, a má vyšší míru nezaměstnanosti, nižší životní úroveň, nižší úroveň vzdělanosti, vyšší kriminalitu. (Matoušek, 2008, s. 195)

Finanční správa a její dozor udělili za rok 2016 všem protiprávním subjektům (spolkům a klubům, předstírajícím legální formu) pokuty ve výši 34 mil. Kč. Dalším finančním postihem bylo celkové ustanovení odvodů výnosu z hazardních her čítající 200 mil. Kč. Technické hry provozované nelegální cestou se nacházely ve 402 provozovnách. V roce 2017, kdy od 1. 1. dostala kompetenci kontrol i celní správa, bylo provedeno 323 kontrol, kde bylo následně 234 zařízení shledáno jako provozovaných v rozporu se zákonem. Tato zařízení byla následně zadržena a předána k přezkoumání. Co se neoprávněně pořádaných loterijních a sázkových her týče, bylo v roce 2016 shledáno 88 trestných činů, kde poté bylo stíháno 56 osob / pachatelů. Proti minulým rokům tyto hodnoty mírně vzrostly. (Mravčík a kol., 2017, s. 8).

Kromě výše zmíněných protizákonných jednání provozovatelů heren a obdobných podniků dochází i k obcházení zákona ze strany sázkových kanceláří. To se projevuje hlavně ve formě ovlivňování výsledků sportovních utkání nebo výše sázkových kursů. Toto ovlivňování se nazývá match-fixing. (Mravčík a kol., 2017, s. 8)

Do skupiny primární kriminality patří i další podnikání, které úzce souvisí s herním průmyslem a samotnými hráči. Zmíněné podnikání má za účel podpořit hráče k další hře, poskytnout mu prostředky k opakované investici do dalších závislostí a následně nabídnout další služby. Těmi může být například nelegální zprostředkování omamných látek / drog. Větším problémem, který je spojen s trestnou činností, je nabídka nebankovních půjček, které mají sjednané úroky v hrubém nepoměru ke splacené částce. Poskytování takovýchto půjček se nazývá lichva. Pojem „lichva“ upravuje Nový občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.: § 1796). Do této branže je tedy zainteresováno mnoho stran, které nabízí hráči široké spektrum možností, jak své závislosti rozšířit. Regulace hazardu legislativou a přičinění obce k jeho zrušení nebo omezení by zcela jistě pomohlo k řešení kriminality spojené s hazardem těchto zmíněných stran.

Sekundární kriminalita

Sekundární kriminalita se týká páchaní trestných činů samotnými hráči. Prunner ve své publikaci popisuje, že jednou z charakteristik patologického hráče je právě protiprávní neboli kriminální chování. Převládajícím důvodem, proč trestná činnost u hráče vzniká, je podle něj nedostatek finančních prostředků k hraní a celkovému přežití. Dokonce tvrdí, že mezi gamblingem a kriminální aktivitou hráče je úzká spojitost. Můžeme se zde setkat s jevem současného stupňování - čím více je u hráče prohloubena závislost na hraní hazardních her, tím spíše bude jednat protiprávně, až pro společnost velice nebezpečně. Mezi nejčastější trestnou čin-

nost tentýž autor zařazuje krádež cenných věcí ze zaparkovaných osobních aut, vloupání a vykrádání bytů a domů. (Prunner, 2011, s. 153.)

Podle mého názoru Prunner zobecněně specifikoval pouze hlavní a nejzávažnější trestné činy. Výsledné počty, uvedené ve výroční zprávě Mravčíka a kol., byly získány z informací policejních obvodů a na základě dalších statistik sjednoceny. Tvrzení úzké souvislosti mezi kriminalitou a gamblerským je těmito čísly potvrzeno. Ve zprávě je uvedeno, že *v roce 2015 se krádeže dopustilo 46% patologických hráčů, zpronevěry 33%, drogové trestné činnosti 19% a loupeže 9%*. (Mravčík a kol., 2017, s. 148).

K verifikaci výsledků trestné činnosti pro rok 2016 byla použita dotazníková metoda mezi patologickými hráči ve výkonu trestu.⁷

Tabulka 4: Procentuelní výsledek odpovědí 1815 vězňů.

Typ trestné činnosti	Ano	Ne	Bez odpovědi
Majetková	57,2	13,7	29,1
Násilná	28,3	25	46,7
Hospodářská	2,4	33,5	64,1
Drogová	15,8	27,2	57,1

Zdroj: (Mravčík a kol., 2017, s. 148).

Článek, České televize poukazuje na pozitivní dopad regulace hazardu na snížení kriminality. Analýza se soustředila na města České republiky, kde byl hazard zrušen a kde dále přetrvává. Pracovníci Nadačního fondu proti korupci došli na základě porovnání obcí k zajímavému výsledku, že s ubývajícím hazardem ubývá i kriminální činnost v daném městě. Naopak tam, kde je hazard ze strany obce povolován, je míra kriminality zvýšená. Jako příklad uvedli obec Jeseník, nacházející se v Olomouckém kraji. Zastupitelé zde nemají tendenci hazard rušit a zároveň je zde největší koncentrace trestných činů spojených s gamblerským v kraji. (Česká televize. 2017)

⁷ „V r. 2016 realizovalo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR a agenturou ppm factum research 4. vlnu Dotazníkové studie užívání návykových látek mezi vězni ve výkonu trestu odnětí svobody. Studie se zúčastnilo 1815 respondentů (1640 mužů a 139 žen, 36 osob neuvedlo pohlaví)“. (Mravčík a kol. 2017, s. 122)

2. 2. 4. Obecné faktory, přispívající k patologickému hráčství

Obecné faktory, které přispívají k patologickému hráčství, se dělí do čtyř hlavních skupin. (Koncepční rámec škodlivého hráčství. 2013):

Kulturní faktor

Kulturní faktory označují mez hraní hazardních her, která je kulturně přípustná. V některých státech je vyšší míra hazardního hraní brána jako společenská událost, při které se hráči setkávají a nikdo z nich neřeší, kolik investují do hry. Oproti tomu příslušníci jiných států, kde je hráčství třeba i tabuizovaným tématem, akceptují mírnou formu. Ovlivňujícími faktory jsou etnický původ, tradice a sociálně kulturní postoje, subkultury hazardních her, náboženství a jiné systémy víry, ztvárnění a symbolika a genderová identita.

Sociální faktor

Interakce mezi jednotlivci a hazardem ve společnosti. Sociální faktor ovlivňuje, jakou formou a v jaké míře jsou komerční hazardní hry člověku poskytovány. Společnost poté může zaujímat postoje a názory, které se u jednotlivých kultur liší. Na těchto společných znacích poté společnost staví svojí regulaci hazardu a způsoby, jak negativním následkům předcházet. Ovlivňujícími faktory jsou sociální demografie, vzdělání, rodinné vztahy, stigmatizace, deviance.

Psychologické faktory

Základní faktor, vycházející ze všech oblastí škodlivého hráčství. Soustředí se na biologii a širší okolí hráče. Uplatňuje se zde individuální přístup jedince k hraní, kdy každý má jiné hodnoty. Rozhodující může být také psychologická porucha či závislost. Ze všeho zmíněného vyplývá, že každý má jiné předpoklady stát se potencionálním gamblerem. Někteří jedinci mohou hazardní hry hrát delší čas bez ohledu na ohrožení jejich dosavadního života, druzí mohou patologickému hráčství propadnout v čase kratším. Mezi ovlivňující faktory patří osobnost jedince a temperament, sebevímání, sociální učení, osobnostní vývoj, schopnost zvládat problémy, vlastní úsudek a rozhodování.

Biologické faktory

Tyto faktory určují nevědomý sklon člověka k patologickému hráčství, tedy především vrozené předpoklady, kdy závislostí trpěl rodinný příslušník. Podle výzkumů je v tomto ohledu patologické hraní na stejné úrovni jako tělesná nebo duševní onemocnění. Ovlivňujícími fak-

tory jsou tedy genetická dědičnost, neurobiologie a pohlaví. (Koncepční rámec škodlivého hráčství, 2013 s. 57-59)

2. 3. Závislost

Ve výukovém textu Jaroslava Vacka (2014, s. 5) je závislost soustředěna pouze na rovinu behaviorální. V tomto případě už není jedinec závislý pouze na psychoaktivních látkách, ale jeho stav se odráží v jeho chování i tzv. nelátkovou závislosti. Autor se přiklání k názoru, že závislost je opakující se děj, který u člověka zvyšuje riziko potencionálních problémů, například ohrožení zdraví či problémy sociální a duševní. (Vacek, 20014)

V této kapitole se budu soustředit především na látkové závislosti spojené s patologickým hráčstvím, ať už se doprovázejí navzájem nebo jejich výskyt spočívá v působení okolních podnětů na jedince. Přesněji závislost defínuji doktorem Nešporem (2011b, s. 9), protože je pro teoretickou část bakalářské práce vhodný svým zaměřením na gambling (patologické hráčství). Výskyt dalších závislostí je jedním z dalších sociálních dopadů patologického hráčství. Hráč těchto látek využívá nejen k řešení potíží, ale také k potlačení vnímání reálného života, kde má jedinec pouze samé problémy a převažují negativa nad pozitivy.

Definice závislosti je podle Nešpora tato: *„Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek u daného jedince má mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více.“* (Nešpor, 2011b, s. 9 – 10)

2. 3. 1. Závislost na alkoholu a omamných látkách

Užívání alkoholu je v naší kultuře společensky akceptovatelné, vedle nikotinu (kouření cigaret) je jednou z hlavních a nejrozšířenějších návykových psychoaktivních látek v celé společnosti. Nepřiměřená konzumace alkoholu ale může mít na jedince zdravotní, ekonomický a sociální dopad. Fischer a Škoda se ve své publikaci zaměřují na anxiolytický účinek alkoholu, což znamená, že pomáhá k uvolňování při úzkostech a napětí, zvyšuje náladu a pocit sebejistoty. (Fischer, Škoda., 2009, s. 100). Tento účinek by byl vysvětlujícím pro jeho užívání u patologických hráčů.

„Po skončení pracovní směny je naše první cesta do hospody. Někdo si při tom hodí kačku do forbesu. Mne se to zatím netýká, já přijdu na řadu až po čtvrtém pivu. Dnes vím, že

vyhrát se nedá.“ (*Patologický hráč, který měl zároveň problém s alkoholem*). (Nešpor, 2006, s. 21)

Podle mých dosavadních zkušeností pojí alkohol s patologickým hráčstvím možnost užívání ve stejnou chvíli. V tu dobu se může závislost propojit nebo jedna doprovázet druhou. V institucích, které provozují technické hry, se většinou nachází občerstvení v podobě baru či hospody, kde se nabízí možnost konzumace přímo při hře nebo na území herny. Pro závislého člověka pak existuje nespočet možností, jak si alkoholické nápoje snadno obstarat. Tato fakta jsou zmíněna v článku na serveru www.irozhlas.cz, který pojednává o tom, že 15% obyvatel České republiky pije pravidelně alkohol. Ve světovém měřítku jsme v jeho konzumaci na šestém místě. (Kulíšková, 2017).

V průzkumu, provedeném v roce 2015, vyjádřili pracovníci adiktologické služby potřebu další spolupráce adiktologických institucí mezi sebou ohledně léčby patologických hráčů. Jedním z důvodů byl právě alkoholismus, který se s pacienty často řešil. (Mravčík, 2017)

Na téma drogy a hazard reagoval Nešpor. Na základě vlastních zkušeností se svými pacienty usuzuje, že v posledních letech propojení drog s patologickým hráčstvím vzrůstá. Většinou se jedná o kombinaci drogy a technických nebo jiných fyzických hazardních her. Mezi často užívané látky patří například pervitin, který jedince odzbrojí a vynese na povrch jeho ukvapené jednání, což ohrožuje jeho jak fyzickou, tak psychickou stránku. Někteří patologičtí hráči ale Nešporovi oponovali, že jejich závislost nebyla provázána takovýmto stimulantem. Vysvětlení je takové, že kombinace více závislostí u některých jedinců nastupuje tehdy, kdy je situace neúnosná a člověk ji tímto chce vyřešit. Příkladem je zde uvedena ztráta zaměstnání, rodiny, peněz, přátel či bydlení. Takovéto řešení však vede člověka spíše do záhuby než ke konečnému východisku. (Nešpor, 2006)

2. 4. Léčba patologického hráčství

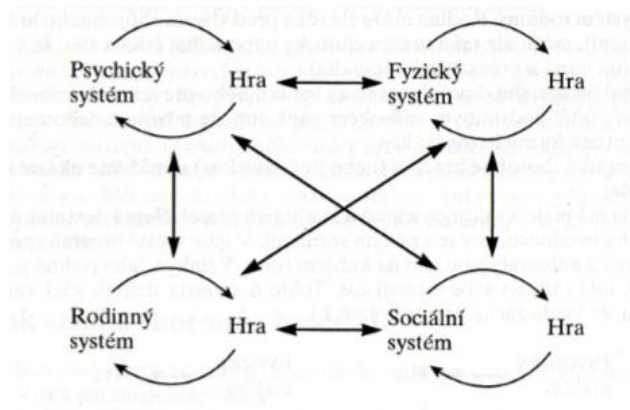
Obecnou metodu léčby patologického hráče nelze z důvodu osobnostních charakteristik jedince jasně stanovit. Ke každému závislému člověku se musí přistupovat individuálně na základě jeho vlastností a dle závažnosti problému. Podle diagnózy se určí, na jaké úrovni se závislost u člověka nachází a jaký na něj měla dosavadní dopad. (Prunner, 2013).

Podle Nešpora (1995, s. 97) se u člověka nachází čtyři základní systémy, které mohou být při vzniku patologického hráčství klíčové. Funkce jednotlivých systémů jsou mezi sebou propojeny a každý člověk jimi v modifikované formě disponuje.

1. **Systém psychický:** Psychická vybavenost člověka, např. zranitelnost nebo touha po vzrušení.
2. **Systém fyzický:** Ovlivnění fyzické stránky člověka. Není natolik markantní jako např. u návykových látek, ale určitou spojitost zde můžeme pozorovat.
3. **Systém rodinný:** Rodina může mít na člověka dva vlivy - buďto výchovný, kdy je jedinec rodinou motivován k tomu, aby hazardní hry nehrál, nebo může rodina svojí dysfunkcí na člověka působit přesně naopak.
4. **Systém sociální:** Společnost může hazard akceptovat a provozovat, nebo zavádět preventivní opatření, např. v podobě zpřísnění legislativy.

Všechny tyto systémy pomáhají přesněji určit další vhodné léčebné kroky. (Nešpor, 1995, s. 97)

Obrázek 2: Bludný kruh života hráče, poslední stádium před potencionální léčbou

Zdroj: Marhounová, Nešpor (1995, s. 98)

Valentová (2014, s. 2) ve své publikaci uvádí, že pouze 6% hráčů potýkajících se s problémy okolo hraní hazardních her vyhledá profesionální pomoc. Hlavními důvody, proč je tento počet tak malý, jsou především stud za své chování či problém řešit. Dalším důvodem je malá informovanost hráčů o možnosti léčby a také autoterapie, která mnohdy není řešením hráčova problému. Výsledkem léčby je v 35% případech přirozené uzdravení patologického hráče, u

zbytku závislých je problém chronického charakteru. To znamená vleklý a pomalu se rozvíjející problém, který je z hlediska psychologů obtížné pohotově odbourat.

Dalším problémem, který by mohl u patologického hráče při rozhodnutí se léčit ze závislosti nastat, může být frustrace z následného neúspěchu. Tento stav může potlačit buď informovanost o pozitivních výsledcích léčby, nebo jiný faktor podněcující jedince k rozhodnutí ji podstoupit. Vždy zde ale musí být vlastní rozhodnutí k řešení tohoto problému. (Carr, 2014, s. 124)

Aktuálně existují tyto druhy léčby: ústavní léčba, ambulantní léčba a léčba on-line nebo po telefonu (poradenství). Terapeutické metody, které se ve výše zmíněných druzích léčby využívají, jsou skupinová a hromadná terapie a individuální přístup k jedinci. (Nešpor, 2006)

Ambulantní léčba

Ambulantní léčba je nejdostupnějším nástrojem, jak se zbavit hráčské závislosti. Nabídka pomoci je dnes již velmi rozsáhlá, patologický hráč má tak vždy možnost vyhledat centrum nebo organizaci, které se nacházejí v blízkosti jeho bydliště⁸. Průběh léčby stanovují specialisté dle hráčovy diagnózy a potřeb. Mezi formy pomoci, nabízené v ambulantní léčbě, patří buďto léčebné skupiny nebo individuální setkáním s terapeutem v určitém časovém intervalu, například 1x – 3x týdně. Zařízení zprostředkující ambulantní léčbu většinou nabízí i další terapeutické poradenství a pomoc, jako jsou privátní psychologové, manželské poradny a pomoc při závislosti na dalších návykových látkách. (Nešpor, 2006)

Vývoj počtu pacientů, podstupujících ambulantní léčbu, prezentuje tabulka č. 5, dostupná z aktuálních informací Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky. Následující tabulka č. 6. zobrazuje rozdělení pacientů ambulantní léčby podle pohlaví a věkové skupiny.

⁸ V Pardubicích je nejdostupnější ambulantní léčba v centru organizace Laxus z. ú. Poskytuje léčbu formou krátkodobého i dlouhodobého poradenství, zprostředkování další léčby, předání dalších informací, pomoci v krizi, skupinovou terapii. Všechny tyto služby jsou nabízeny zdarma.

Tabulka 5: Vývoj počtu pacientů s dg. F63.0 (Patologické hráčství) v ambulantních zdravotnických zařízeních podle pohlaví a kraje sídla poskytovatele.

Kraj	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	mu ži	že- ny	mu ži	že- ny	mu ži	že- ny	mu ži	že- ny	mu ži	že- ny	mu ži	že- ny	mu ži	že- ny
Hl. m. Praha	232	28	191	54	211	42	223	36	x	x	152	31	191	63
Středočeský	107	12	76	5	64	8	92	10	x	x	84	19	86	17
Jihočeský	72	4	60	16	60	17	46	8	x	x	63	5	38	8
Plzeňský	74	14	57	11	76	4	78	13	x	x	85	8	55	10
Karlovarský	22	2	25	3	32	4	28	4	x	x	17	4	20	2
Ústecký	37	11	72	18	73	18	95	21	x	x	78	13	96	16
Liberecký	12	6	24	4	19	2	35	4	x	x	19	1	31	6
Královohradecký	74	12	79	8	99	9	102	8	x	x	109	30	80	17
Pardubický	41	2	44	5	43	2	42	13	x	x	38	8	26	7
Vysočina	51	2	59	4	76	5	67	6	x	x	51	7	58	8
Jihomoravský	117	8	121	27	125	17	130	22	x	x	125	12	136	26
Olomoucký	90	7	83	3	78	7	87	11	x	x	241	34	179	29
Zlínský	53	5	57	7	49	5	46	10	x	x	48	5	43	8
Moravsko-slezský	333	28	260	12	248	22	168	24	x	x	143	27	93	26
ČR	1315	141	1208	177	1253	162	1239	190	x	x	1253	204	1132	243

Zdroj: (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2017)

Tabulka 6: Vývoj počtu pacientů s dg. F63.0 v ambulantních zdravotnických zařízeních podle pohlaví a věkových skupin.

Rok	Celkem	Muži	Ženy	Věková skupina			Nově zjištěné onemocnění
				0-14 let	15-19 let	20 let a více	
2010	1456	1315	141	x	45	1411	491
2011	1385	1208	177	2	50	1333	477
2012	1415	1253	162	x	37	1378	492
2013	1429	1239	190	4	55	1370	544
2014	x	x	x	x	x	x	x
2015	1457	1253	204	8	34	1415	531
2016	1357	1132	243	17	52	1306	417

Zdroj: (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2017)

Ústavní léčba

Ústavní léčba nastupuje tehdy, když výše zmíněná ambulantní nemá na hráče efekt. Patologická závislost je u něj natolik prohloubena, že mohou nastat rozsáhlé životní komplikace, např. páchání trestné činnosti nebo sebepoškozování. Tuto léčbu nabízí další zařízení, která už nejsou rozšířena v takovém měřítku jako instituce pro léčbu ambulantní. Specializovanou léčbu může doplňovat léčba na psychiatrickém oddělení, kdy ta specializovaná je výhodnější svým zaměřením⁹. Program pro léčbu patologických hráčů je upravován předními psychiatry a je tudíž stejný nebo podobný i v jiných státech. Léčba je obdobná jako ta pro léčení závislosti na alkoholu. Z tohoto důvodu je výhodné propojení s léčením dalších závislostí, kdy závislá osoba navštěvuje společné léčebné programy s ostatními pacienty. Tento krok je u jedinců brán jako nástroj prevence a informovanosti o dalších tématech, kterých by se měli vyvarovat v budoucím životě v abstinenčním období. Léčebné metody jsou skupinové terapie, práce s rodinou, nácvik různých relaxačních technik a další klíčové pomocné prvky pro uzdravení. V rámci individuálního přístupu k patologickému hráči je možné sestavit speciálně navržený program, podobný tomu v ambulantní léčbě, jen častěji opakovaný v kratším časovém intervalu. Za zmínku stojí, že patologické hráčství je bráno jako nemoc, tudíž může být u případného zaměstnavatele léčba vykázána jako pracovní neschopnost. (Nešpor, 2006)

Vývoj počtu pacientů v psychiatrických zařízeních je prezentován tabulkou č. 7, rozdělení pacientů podle věku je zobrazeno v tabulce č. 8.

⁹V Královéhradeckém kraji se pod záštitou Fakultní nemocnice Hradec Králové nachází léčebna návykových nemocí v Nechanicích. Léčebna je odděleným pracovištěm Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové. Zařízení poskytuje závislým jedincům dobrovolnou odvykací kúru od psychoaktivních látek nebo patologického hráčství.

Tabulka 7: Vývoj hospitalizací s dg. F63.0 v psychiatrických lůžkových zařízeních podle pohlaví a kraje trvalého bydliště pacienta

Kraj	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	mu ži	že ny	mu ži	že ny	mu ži	že ny	mu ži	že ny	mu ži	že ny	mu ži	že ny	mu ži	že ny
Hl. m. Praha	55	9	42	9	56	4	47	7	64	16	44	6	39	5
Středočeský	41	20	67	13	50	12	45	6	55	6	39	4	44	6
Jihočeský	21	2	19	3	21	3	16	4	15	6	16	2	16	x
Plzeňský	22	1	24	x	24	x	21	1	27	1	32	x	19	x
Karlovarský	17	1	12	1	23	2	19	4	18	5	17	6	7	6
Ústecký	24	5	37	x	43	4	34	6	38	5	45	3	33	1
Liberecký	26	x	20	2	16	4	28	1	18	x	11	4	20	x
Královohradecký	28	4	31	2	22	2	26	12	23	5	11	3	29	2
Pardubický	33	5	25	4	27	2	32	3	29	2	26	4	20	2
Vysočina	12	x	11	2	16	1	23	1	16	3	17	1	13	3
Jihomoravský	44	2	56	1	45	2	50	4	43	7	40	5	36	8
Olomoucký	33	1	40	1	43	x	40	1	27	1	32	3	35	1
Zlínský	34	x	34	1	32	3	33	5	28	2	30	1	26	3
Moravskoslezský	81	9	82	15	55	11	68	7	75	14	69	9	55	8
Bydliště v ČR	471	59	500	54	473	50	482	62	476	73	429	51	392	45
bezdomovci	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
cizinci	4	x	4	2	4	x	2	x	6	x	8	x	8	x
Hospitalizovaní v ČR celkem	477	59	504	56	477	50	484	62	482	73	437	51	400	45

Zdroj: (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2017)

Tabulka 8: Vývoj hospitalizací s dg. F63.0 v psychiatrických lůžkových zařízeních podle pohlaví a věkových skupin pacienta

Věková skupina	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
15-19	14	x	27	x	10	x	17	x	11	1	12	x	9	1
20-24	60	4	69	4	71	x	79	2	89	1	80	3	73	1
25-29	91	9	96	4	86	5	88	5	88	7	78	6	80	5
30-34	102	6	85	5	100	7	80	7	82	6	65	2	68	7
35-39	52	4	69	3	60	6	65	12	65	12	64	9	40	10
40-44	48	5	37	5	46	7	41	8	49	11	45	6	57	4
45-49	27	6	36	13	46	11	48	8	28	13	28	6	24	3
50-54	30	10	42	9	26	6	23	12	28	11	18	4	17	3
55-59	36	11	27	8	15	5	25	4	18	3	23	5	11	6
60-64	15	1	6	3	13	3	11	3	21	8	17	6	14	4
65-69	2	1	7	1	2	x	6	1	3	x	6	3	4	x
70+	x	2	3	1	2	x	1	x	x	x	1	1	3	1
Celkem	477	59	504	56	477	50	484	62	482	73	437	51	400	45

Zdroj: (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2017)

Pomoc skrze komunikační prostředky (on-line a telefon)

Léčbu přes telefon uvádí Nešpor (2006, s. 59) jako důležitý nástroj v péči o duševní zdraví. Po kontaktování telefonické linky jsou patologickému hráči podány informace o možnosti další léčby nebo nabídnuta pomoc, jak závislost řešit. Pro tyto kroky se může později rozhodnout a vyhledat specializovanou pomoc.

V nadpisu nezmiňuji pouze telefonickou linku pomoci, ale z vlastních zkušeností vím, že existuje i on-line pomoc, která je v dnešní době modernější. Po uvedení jména a příjmení (povinný neveřejný údaj) a kontaktu pro odpověď (e-mail) může patologický hráč uvést svůj problém, na který bude reagováno zpětnou vazbou, která je obdobná jako při kontaktování telefonní linky. Myslím si, že z důvodu stigmatizace člověka je tato anonymní možnost více než ucházející. On-line pomoc nabízí například stránka www.stopzavislosti.cz/poradna.

Obrázek 3: Snímek internetové stránky on-line dotazníku www.stopzavislosti.cz

STOP ZÁVISLOSTI

Úvod Gambling Formy pomoci Poradna Kontakt

Poradna

Pokud chcete znát názor abstinujících hráčů těch kteří mají osobní zkušenost v oblasti závislosti na hazardních hrách nebo sázkách a svůj problém překonali, můžete využít internetovou poradnu. Je určena osobám, kteří mají problém s gamblingem, jejich rodinám a blízkým.

Odpovíme Vám rádi co nejdříve, berte však na vědomí, že naši činnost provozujeme dobrovolně, nejsme zaměstnanci sdružení, nepobíráme žádné dotace, granty, nemáme sponzory z řad firem, či organizací a činnost je provozovaná v rámci našich možností. V případě, že je nutná bezodkladná intervence lze kdykoliv kontaktovat krizová centra: [Seznam krizových center](#). Abychom Vám mohli také doporučit další možnosti pomoci v rámci Vašeho města anebo kraje, nezapomeňte vždy uvést orientační místo Vašeho pobytu.

Dotazy mohou být zveřejněny v rubrice [Dotazy z poradny](#) a to bez uvedení Vašeho jména nebo jiných osobních údajů, aby nebyla porušena Vaše anonymita.

Vaše jméno a příjmení (povinný neveřejný údaj)

Váš Email (povinný neveřejný údaj)

Region (povinný údaj)

Vaše zpráva - popište krátce Váš problém (povinný údaj)

Antispam

3+2=?

Odeslat

Poradenství, info, podpora

+420 775 122 273

info@stopzavislosti.cz

Více informací o projektu

Formy hazardu

Bezproblémový gambling?

Gambling a partnerské vztahy

Vliv na děti patologických hráčů

Příběhy abstinujících gamblerů

Dotazy z poradny

Postřehy známých osobností

Gambling Blog

Aktuality

Kurzovní sázky, internetový hazard a karetní hry 2

Kurzovní sázky, internetový hazard a karetní hry

Eva Vrbková (herečka a zpěvačka)

Zdroj: (Stop závislosti. 2018)

Některé stránky tyto on-line dotazy anonymně zveřejňují (pokud je jejich obsah vyhodnocen jako nejpřínosnější) a pomáhají tak dalším jedincům, kteří se rozhodli pro konzultaci ohledně patologického hráčství. Obrázek č. 4. je snímkem stránky www.laxus.cz s on-line dotazy. Je zde zahrnuta otázka i odpověď, která nabízí následné řešení.

Obrázek 4: On-line odpověď www.laxus.cz

Databáze častých dotazů

[Laxus z.ú.](#) > [On-line poradna Laxus z.ú.](#) > [Databáze častých dotazů](#)

léčba gambling

Řešení

Dobry den , potřebovala bych pomoc se závislostí na automatech svého přítele . Jak postupovat při léčbě . Když by byl ochoten spolupracovat.
Dekuji

Dobrý den,

Díky za Váš dotaz.

Můžeme konstatovat, že jsou dva základní způsoby - ambulantní a pobytová.

Ambulantní léčba probíhá tak, že dotyčný klient/klientka zpravidla jednoutýdně dochází na cca hodinové sezení - tato forma léčby je vhodná především pro osoby, které mají funkční přirozené prostředí (partnerství, rodina, přátelé, zaměstnání, škola...).

Ambulantní léčbu nabízíme v našich Ambulantních centrech (Pardubice, Hradec Králové, Mladá Boleslav, Svitavy...), služby ambulantního centra jsou anonymní a bezplatné.

Dále je možné uvažovat o pobytové léčbě - i pro gamblery jsou v dnešní době specializované léčebné programy, základní léčba je na tři měsíce a je hrazena ze zdravotního pojištění. Pobytovou léčbu našim klientům/klientkám v případě potřeby a zájmu zprostředkováváme, realizujeme tzv. předléčebné poradenství.

Prvním krokem ovšem je, aby závislá osoba projevila zájem a motivaci, aby byla ochotna spolupracovat, jak píšete. Dobré by bylo, kdyby Váš přítel byl ochoten dorazit do jednoho z našich ambulantních center - možné je, aby se dorazila s ním společně; také je možné, aby se nejprve dorazila sama, poskytujeme i poradenství pro osoby blízké osobám, jež se potýkají s nějakou závislostí - např. otázka, jak přistupovat k osobě závislé, jaké postupy se osvědčují a jaké nikoliv.

Nejvhodnější je kontaktovat nás telefonicky a domluvit si termín návštěvy, kontakty naleznete na webových stránkách.
Za Ambulantní centrum zdravá a pěkný den přeje
Martin Svoboda

Byl tento příspěvek přínosný? [ano](#) / [ne](#)

Detaily příspěvku

Identifikátor příspěvku: 11
Kategorie: [Léčba závislosti](#)
Datum přidání: 28-Jul-2016 13:52:00
Počet zobrazení: 203
Hodnocení (Hlasy): (6)

Zdroj: (laxus. 2016)

2. 5. Prevence patologického hráčství

Vytvoření závislosti okolo hazardu nemá vždy pouze jednu kauzální příčinu, na hráče musí zároveň působit i okolní podněty. Interakce mezi více činiteli může provázet komplexní gamblerství výstup. Základní činitelé jsou dva - rizikové a ochranné. Za rizikový činitel, který je v ohledu gamblerství primární, se považuje aktivní nabídka hazardu a jeho dostupnost. (Nešpor, 2011)

Prevence a společnost

Prevence společnosti se prvotně zaměřuje na míru propagace a nabídku hazardních her. Efekt primárnosti může být u člověka podnětem, který rozhodne, zdali bude pokračovat dále do útrob herny a hrát. Dalším rozhodujícím faktorem může být rozmanitost nabízených her či nabídka her technických. Pokud se navíc herna nachází v blízkosti hráčova bydliště, je pravděpodobnost jeho eventuální návštěvy ještě zvýšena. (Nešpor, 2011)

Na toto téma bylo v minulých letech poukázáno se záměrem ho řešit. Preventivní opatření přinesla novela zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, která byla usnesena na základě výsledků studie¹⁰ (Winkler a kol., 2015). Tento nový zákon, konkrétně jeho paragraf §66, omezuje propagaci a vzhled institucí. Podle mého názoru je takováto legislativní úprava vizualizace vůči společnosti pasivní ale za to velice účinná.

Důležitý preventivní krok sledávám v publikaci Williams a kol. (2014, s. 95) o snížení obecné dostupnosti hazardu pro společnost. Tento krok je silně argumentován tím, že když není společnosti hazard poskytován, lidé nebudou hazardní hry hrát, což je logické, je zde ale potřeba motivace k těmto činům. Celoplošné zrušení by s sebou mohlo přinést problémy v podobě neschopnosti nabídnout provozovatelům alternativní řešení.

Omezení hazardu a technických her by mohlo být pozvolné východisko, jak postupem času s hazardem v okolí občanů měst bojovat, až jej úplně zrušit. Tento krok je klíčovou politickou iniciativou, kterou má obec ve své kompetenci. Řešení, jak požadovaného cíle dosáhnout, jsou například vyšší odvody z hazardu, omezení provozoven a jejich lokalit nebo omezení jejich provozní doby. (Williams a kol., 2014)

Mravčík a kol.(2017, s. 157) popisují prevenci obecné populace jako nedostatečnou nebo nízkou. Vychází z informovanosti společnosti o preventivních opatřeních a následcích hazardu. Jako cíl v akčním plánu studie je poznamenáno zvýšení informovanosti veřejnosti o dopadu hazardu na jedince a společnost. Dále je dle autorů nutné nabídnout informace o odborné pomoci pro patologické hráče a vysvětlit jim rizika spojené s gamblerstvím. (Mravčík a kol., 2017)

Prevence by měla fungovat na bázi spolupráce různých složek společnosti, jako jsou vzdělávací instituce, zdravotnictví, média, politika, sportovní organizace, úřady atd. Pokud prevence na společnost působí z většiny těchto institucí, pak je populace koordinovaně ovliv-

¹⁰ Studie: Problémové hráčství – Společenské náklady na hazardní hraní v České republice. (Winkler a kol., 2015)

ňována. (Nešpor, 2011). Co se však týče cílů, vytyčených ve výroční zprávě, nemyslím si, že se nacházíme v optimální situaci.

Prevence skrze média

Média jsou podle Nešpora (2011, s. 90) kanálem, který není úplně ideálním nositelem prevence v oblasti hazardu. Mohou se zde objevit reklamní spoty, které svým obsahem nabádají k hraní. Zákon (186/2016 Sb.: §66) ukládá jako povinnost užití varování, že na hazardní hře se může vyvinout závislost a nesmějí se jí zúčastnit osoby mladší 18 let. Z vlastních zkušeností mohu potvrdit, že tato upozornění nemají na hráče či širší společnost podstatný vliv.

Nešpor (2011, s. 90) naznačuje, že nástroj upozorňování skrze média není hráči brán v potaz a u patologických hráčů jde z jejich hlediska pouze o klamné sdělení. Média přináší společnosti zprávy o kriminalitě spojené s hazardním hraním, což překvapivě může v ojedinělých případech jedince i demoralizovat. Podle mého názoru však nemohou být média v případě prevence zatracována. Například internet je nejdostupnějším médiem, které může člověku zprostředkovat přístup na servery jednající o problematice patologického hráčství. Existují webové stránky, které mohou hráče informovat o špatných dopadech takového jednání a nabídnout mu v jeho situaci pomocnou ruku. Dalším pozitivně hodnoceným počinem je zveřejňování těchto informací na portálech on-line sázkových kanceláří, například www.tipsport.cz.

Ve Středočeském kraji byl za účelem podpory informovanosti patologických hráčů realizován projekt, jehož jedním z výstupů byla webová stránka www.f63.cz. Tato stránka je přehledným rozcestníkem jak pro samotné patologické hráče a rodinu postiženou hráčstvím, tak i pro nezávislou společnost a občany s tendencí pomáhat závislým na hazardu. (Mravčík a kol., 2017)

Prevence v pracovním prostředí

Preventivní opatření v pracovním prostředí je na místě tehdy, kdy mají projevy závislosti negativní dopad na výkon jedince v zaměstnání a je tak v práci zaměstnavatelům přítěží nebo dokonce hrozbou. Jeho počínání může vést až ke kriminálnímu jednání, například zpronevěře nebo krádeži peněz. Při prvních projevech závislosti na hazardu je nutné problém okamžitě řešit. Zaměstnavatel může zvýšit dohled nad zaměstnancem a kontrolovat využití jeho pracovní doby nebo absenci. Také může omezit jeho přístup k finančním prostředkům. Pokud zaměstnavatel shledá jeho závislost nepřijatelnou, může situaci řešit až ultimátním způsobem.

To v praxi znamená, že pokud pracovník nebude respektovat zaměstnavatele a jeho nabídku k léčbě, může být na tomto základě propuštěn. Zaměstnavatel by těmto jevům měl předcházet preventivním informováním svých zaměstnanců. Neměl by se zaměřovat pouze na negativní dopady hazardu, ale také předcházet dalším sociálně patologickým jevům. (Nešpor, 2011)

Prevence ze strany provozovatelů hazardních her

Provozovatelé samozřejmě nebudou k zamezování vzniku patologického hráčství benevolentní, jelikož by tím negativně ovlivnili zisky ze svého podnikání. Dobrovolná prevence z jejich strany je tedy nepřipustná. Nejúčinnějším nástrojem je tak vydaná legislativa, která nařídí přípustná opatření. (Nešpor, 2011, s. 91) Jde například o zavedení tzv. sebeomezujících opatření hráčů či herních limitů, které provozovatelům nově nařizuje Zákon o hazardních hrách (186/2016 Sb.: §15) a spočívají v přednastaveném limitu vsazených peněz v daném časovém intervalu, nejčastěji 24 hodin. (Mravčík a kol., 2017, s. 159)

Respektování a dodržování legislativy je preventivním opatřením ze strany provozovatelů. Co by provozovatelé v žádném případě neměli praktikovat je poskytování finančních prostředků pro hru (půjčky) nebo zpřístupnění hazardních her jedincům, kteří mají finanční prostředky z trestné činnosti. (Nešpor, 2011)

Prevence v rodině

Rodina musí mít mezi sebou dobré vztahy, jinak schopnost prevence nefunguje. Příslušníci rodiny se řídí pravidly, která jsou v ní stanovena a nepřekračují je. Pokud se tak stane, je tento přečin výchovně sankcionován. Rodiče by měli aktivně vyhledávat vlastní informace o problémovém hráčství nebo alkoholu či drogách a předávat je svým dětem. Rodina je primárním nositelem socializace dítěte. (Marhounová, 1995)

Nešpor (2011, s. 92) v bodech detailně vysvětluje, jak pracovat s prevencí návykových látek v rodině. Souhrnem těchto bodů je, aby si rodič vybudoval u dítěte důvěru. Tato důvěra musí být hluboká, protože jen tak si získá pozornost dítěte. Téma prevence, které rodič zvolí, musí dítě zaujmout a zároveň se musí snažit pro dítě vybrat takovou formu, která je srozumitelná a na kterou dokáže reagovat. Na základě těchto reakcí musí následně rodič umět pádně argumentovat. Z tohoto důvodu by si měl téma předpřipravit na takovou úroveň, aby na dítě působil věrohodně a výchovně. Dítěti musí být rodič kladným modelem. Pokud sám hraje hazardní hry, tak dětem osvětu nikdy vést nebude a poté je vyšší šance, že dítě bude takové chování napodobovat. Pokud se rodič účastní loterie například jednou za měsíc a vyhraje,

nesmí dát před dítětem těmto penězům vyšší hodnotu, než když si je poctivě vydělá v práci. To se může později u dítěte projevit v jeho hospodaření s kapesným. V případě, že se u dítěte projeví patologické hráčství, musí rodič na řešení tohoto problému vynaložit velké úsilí. Když sankce nepomáhají, může se obrátit na profesionální pomoc.

Prevence jednotlivce

Jedinec může sám figurovat jako výchovný prostředek. Nemusí hrát hazardní hry nebo být na nich závislý, ale může varovat před hazardem vrstevníky, přátele i kolegy. Nad touto tezí se pozastavuje i sám Nešpor, ale vysvětlení je jednoduché. Jedinec může o daném tématu vědět více např. studiem nebo z vlastní zkušenosti. Základem je ztotožnit se s posluchačem, jen tak může poté informace vhodně interpretovat. Výhodou je, když byl jedinec v minulosti patologickým hráčem, jelikož tak může v nynějším abstinčním období vystupovat jako názorný příklad a na svém životním osudu prezentovat všechny strasti a problémy, které ho provázely. Tato metoda se bohužel dá zneužít k přilákání k hazardním hrám. Příkladem může být člověk vystupující jako náruživý hráč v kasinu. Takové vystupování může motivovat další lidi ke stejnému chování. (Nešpor, 2011)

Prevence ve školách

Vzdělávací instituce by měly být nepochybně proti hraní hazardních her. Škola by měla takovýto postoj šířit mezi své žáky / studenty takovým způsobem, aby jej tito přejali za vlastní. Tuto prevenci by měli učitelé zařadit do výchovy o zdravém životním stylu a probrat její vzájemnou interakci s dalšími sociálně patologickými jevy. (Nešpor, 2011). Další možností je pořádat preventivní programy, které vysvětlí rizika spojená s hazardní hrou a jak se jim vyhnout. Vždy musí být užita forma, která bude poučná a záživná zároveň. (Marhounová, 1995)

Oblast prevence ve školách je jednou ze 4 pilířů Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 – 2018. Dokument vydaný v roce 2013 se nazývá *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže*. Metodické doporučení popisuje, jak by měla být prevence pedagogy i školou vedena a jak mají školské instituce profesionálně postupovat při výskytu sociálně patologických jevů u žáků či studentů. V roce 2016 byla tato strategie rozšířena o přílohu č. 21, která se soustředí na problematiku hazardního hraní mezi mladistvými. Tato příloha má pedagogickým pracovníkům pomoci lépe analyzovat podezřelé chování žáků, vykazující známky patologického hráčství a eliminovat působení hazardu na děti a dospívající. Více vymezuje podobu primární prevence hazardního hráčství. (Mravčík a kol., 2017, s. 153)

V roce 2016 byla vydána metodika v podobě příručky výchovného programu s názvem: *Hra na hraně*. Pilotní podobu pracovníci aplikovali na nízkoprahové školy a domy dětí a mládeže v Jihomoravském kraji. Celkem byl program poskytnut 90 žákům. Jako pozitivní výsledek byla brána konečná informovanost žáků. Ve vědomostním testu, který žáci absolvovali, vykazovali zlepšení až o 27% a 13% žáků zaujalo postoj k hazardu, kdy považovali hraní za škodlivé. (Mravčík a kol., 2017, s. 155)

2. 5. 1. Výsledky prevence a cíle

Mravčík a kol., (2017, s. 9) hodnotí situaci příprav a podpory projektů velice kladně. V oblasti prevence rizikového chování, které obsahuje i patologické hráčství, bylo k lednu 2017 evidováno 56 organizací s 90 certifikovanými programy primární prevence. Evidenční systém bohužel neumožňuje zpracovat pouze čísla ohledně programů věnovaných čistě jen patologickému hráčství.

Dalším pozitivním výsledkem je tendence boje s internetovým hazardem. V roce 2016 podpořila Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky 9 preventivních internetových projektů zaměřených na patologické hráčství. (Mravčík a kol., 2017)

3. REGULACE HAZARDU

Slovo regulace vyjadřuje cílevědomou usměrňující činnost vůči určité věci. Regulace hazardního hraní je tím pádem přesně o usměrňování provozu těchto her a jejich dopadu na kulturní život lidstva. Řešení této problematiky se v poslední době stalo velkým trendem. Za dobu, co se připravuji ke zpracování tohoto tématu, bylo leccos transformováno a regulováno. Je do z toho důvodu, že zadání bakalářské práce proběhlo v roce 2016, kdy na začátku téhož roku vešel v platnost zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ale závěrečnou práci zpracovávám na přelomu roku 2017 a 2018, kdy od 1. 1. 2018 zákon působí v plné platnosti a provozovatelé ho musí plně respektovat a dodržovat stanovené lhůty náprav.

Je zřejmé, že od doby vzniku hazardu a jeho rozšíření mezi širokou veřejnost uběhla již řádka let, po jejichž uplynutí teprve vynikly pozitivní i negativní vlivy na společnost. Pozitivní vliv hraní vysvětluje Prunner (2008, s. 79 – 80), jde například o sociální začlenění hráče mezi ostatní nebo trénink a posilování jeho kognitivních funkcí. Co se pozitiv pro společnost týče, ta jsou brána hlavně z pohledu rozpočtu, který se odvozy z hazardních her rozšiřuje¹¹. Nyní se ale globálně ubíráme k tendencím aplikovat různé regulace. Tyto tendence signalizují o přemíře negativních vlivů a vzniku problémů s hazardem, kterým je potřeba zamezit.

Podle Mravčíka a kol. (2014, s. 12) je regulace ze strany státní správy oprávněná a žádoucí z důvodu hospodaření se společenskými náklady investovanými do hazardu. Tato regulace by měla v reálném životě dokázat vyrovnat hladinu mezi příjmy a výdaji samotných hráčů a tím zamezit vzniku zadlužených jedinců. Je to pouze jeden z faktorů, protože patologický hráč v posledním stádiu si možnost účasti na hře vždy zajistí. Autor tímto textem poukazuje i na stát, který by měl vynaložit více úsilí, jak těchto kladných výsledků optimálně dosáhnout. V případě, že nastane stagnace regulace ze strany státu, ten tímto potom sám poměry v nákladech negativně ovlivní. Pokud stát přistoupí na dynamickou transformaci pojící se s regulací, měl by se inspirovat již uskutečněnými případy ze zahraničí, a to nejlépe v rámci Evropské unie. Mělo by se zkoumat, jaký vliv by regulace měla na společnost a ekonomické ukazatele. V neposlední řadě autor poukazuje na další krok, tím je podrobné analyzování momentální situace v daném státě a až poté se snažit o změnu vzhledem ke stanoveným výsledkům.

¹¹V roce 2016 obce získaly dohromady šest miliard a sto čtyři miliony korun do svých rozpočtů. (Reichl, 2017)

3. 1. Dosavadní regulace hazardu v ČR

Nynější regulace jde nejlépe prezentovat na porovnání zákona 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách versus nový zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Poslední ze jmenovaných zákonů, který je momentálně od 1. 1. 2017 platný, je zjevně obsáhlejší a účelnější. Tato novela byla vytvořena na základech studie, která analyzovala veřejné a ekonomické informace. Studie byla zpracována pro Ministerstvo financí České republiky a jejími autory jsou PhDr. Petr Winkler, Ing. Markéta Bejdová, PhDr. Ladislav Csémy a Bc. Aneta Weissová. Ti dopomohli k tomu, aby nový zákon dosáhl své finální podoby.

V České republice jsou podle tiskové zprávy Ministerstva financí dva hlavní důvody, které vedly k zavedení nových podmínek regulace a novel. Prvním bylo regulovat obsáhlé portfolio nabídky her. Tyto hry oslovují široké spektrum hazardních hráčů, a tím pádem z nich mohou tvořit více případných hráčů patologických. S tím se pojí také možnost hraní hazardních her na internetu, jejichž provoz a výsledná podoba nebyla v zákonu č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách tolik specifikována. Provozovatelé měli téměř volné pole působnosti, navíc byl vysoký počet online her na internetu provozován firmami cizích zemí, kde nedocházelo k jejich řádnému zdanění. Druhý důvod je právě zaměřen na finanční stránku hazardu. Společenské náklady¹² investované do hazardních her jsou příliš vysoké. (Žurovec, 2015)

Nynější legislativa klade náročnější podmínky na provoz hazardních her, pozdější zdanění a jejich propagaci. Výše finančních nákladů hráčů v České republice definoval Winkler a kol. ve své publikaci: *Problémové hráčství: společenské náklady na hazardní hraní v České republice*. Prezentuje data získaná v roce 2014. V tabulce č. 9 je znázorněno celkové vyčíslení nákladů jednoho patologického hráče. V tabulce č. 10 jsou znázorněny investované finanční prostředky hráčů na jednotlivé konkrétní hry.

¹² „náklady, které vyvolává firma, jednotlivec, domácnost nějakou svou ek.akcí nebo činností, avšak přenáší bez úplaty (kompenzace) na subjekty, které se dané akce nebo činnosti vůbec neúčastní (např. znečištění ovzduší prachem, poškozování životního prostředí hlukem, ...). Tyto náklady nevstupují do kalkulace firmy, která je vyvolala. Soukromé náklady + Externí náklady = Společenské náklady“
Zdroj: (Ekonomika. 2008)

Tabulka 9: Přehled celkových nákladů v tis. Kč

Typ	Hmotné náklady	Přímé náklady	Výše	
			min.	max.
Finanční náklady				
náklady na bankrot	ano	ano	88283	122031
Náklady na ztrátu produktivity				
ztráta pracovní produktivity	ano	ne	501717	1184746
ztráta produktivity v domácnosti	ano	ne	3462	8185
Náklady na nezaměstnanost				
hledání práce	ano	ano	135903	187836
hledání zaměstnance	ano	ano	307506	425007
Náklady na zločinnost a právní náklady				
policejní zákrok	ano	ne	650070	899989
soudnictví	ano	ne	51572	51572
pobyt ve věznici	ano	ne	1079250	1079250
Osobní a rodinné náklady				
emoční nákladů členů rodiny	ne	ne	1706351	1706351
rozpad vztahů	ne	ne	898656	898656
rozvod a separace	ne	ne	865974	865974
násilný čin	ne	ne	359462	359462
deprese	ne	ne	114692	127856
úvahy o sebevraždě	ne	ne	392138	1111059
pokus o sebevraždu	ne	ne	2328325	2328325
náklady pokusu na člena rodiny	ne	ne	1816091	1816091
náklady pokusu na rodiče	ne	ne	419100	419100
Náklady na dokonanou sebevraždu				
tržní výstup	ano	ne	554324	554324
netržní výstup	ano	ne	121480	121480
lidské náklady	ne	ne	1750167	1750167
Náklady na léčbu a další náklady				
léčba a další služby	ano	ano	39327	39327
Celkem	14183	16056794		

Zdroj (Winkler a kol., 2015)

Tabulka 10: Náklady na jednotlivé typy her v tis. Kč

Typ hry	Poměr (%)	Náklady v tis. Kč	
		min.	max
výherní hrací přístroje (automaty)	53, 1	7531628	8526158
vidoloterijní terminály	26, 8	3801273	4303221
jiná technická zařízení (elektro. ruleta)	3, 1	439700	497761
sázkové hry hrané v kasinu (živé hry)	2, 2	312045	353249
karetní turnaje mimo kasino	1, 3	184390	208738
kursově sázení v sázkových kancelářích	3, 9	553170	626215
on-line kursově sázky u Fortuna, Chance, Sazka, Synot Tip, Tipsort, Victoria – Tip	3, 9	553170	626215
on-line kursově sázky u jiných provozovatelů	1, 3	184390	208738
on-line živé sázky	0, 9	127655	144511
jiné sázkové on-line hry (poker nebo ruleta)	3, 5	496435	561988
Celkem	100	14183856	16056794

Zdroj (Winkler a kol., 2015)

Cíle, které si klade zavedení zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách

- Ochrana samotných hráčů a jejich okolí
- Zajištění dostatečných opatření k eliminaci sociálně patologických jevů, které jsou způsobeny negativním počínáním jak nynějších, tak potencionálních hráčů
- Možnost sloučit hazardní trh ČR s EU. To by znamenalo vyšší slučitelnost s právy vydanými EU
- Regulování provozu online hazardních her
- Důslednější podmínky pro zavádění / povolování hazardních her
- Zajištění účelnějšího kontrolního subjektu a následná snaha inspirovat se doporučením Evropské komise ohledně regulace hazardu

(Mravčík a kol., 2017, s. 13)

Dalším bodem regulace je zefektivnění povolování hazardních her. Do konce roku 2016 mělo větší kompetence ve schvalování pouze Ministerstvo financí. Nyní jsou do procesu zahrnuty i obce, což je dle mého názoru obrazným krokem vpřed správným směrem. Jenom obec a její složky mají to správné povědomí o dění, odehrávajícím se na jejím území. Soustředí se a důsledně mapuje interní trh a situaci.

„Přenesení části rozhodovací pravomoci v rámci veřejné správy na nižší instance zaručuje efektivnější a optimálnější regulaci, neboť právě obce, na rozdíl od ústředního orgá-

*nu státní správy, znají nejlépe místní poměry, kterých se provoz hazardní hry může do-
tknout,*“ řekl ministr financí Andrej Babiš. (Reichl, 2015)

Dříve se obce řídily obecně závaznými vyhláškami v souladu s §50 odst. 4, tj. zákona č. 202/1990 Sb., kde byla uvedená regulace pouze některých technických hazardních her, zatímco podle nového zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách mohou technické hry omezit nebo je úplně zakázat. Pro provozovatele z toho vyplývá více administrativy ohledně schválení provozu a horší podmínky k dosažení výtěžku. Oproti tomu dochází k žádoucímu účinku, kdy se jejich podnikání stává pro společnost atraktivnějším.

Dalším účinným nástrojem regulace je dozor nad hraním online her. Od 1. 1. 2017 disponuje Centrální národní monitorovací systém rejstříkem osob vyloučených z účasti na hazardních hrách. Podle zákona č. 186/2016 Sb.: § 30 musí hráč neprodleně před zahájením hry podat své osobní údaje pro verifikaci (např. číslo občanského průkazu) a následně projít lustrací. Teprve na základě tohoto prověření je mu následně hra umožněna nebo zablokována. Aby se předešlo falzifikaci osobních údajů, uvádí se i číslo bankovního konta, kterým hráč disponuje a čerpá z něho peněžní prostředky. (Mravčík a kol., 2017)

Od 1. 1. 2017, kdy byl uveden v platnost zákon č. 187/2016 Sb., o dani s hazardních her, zmiňuje Mravčík a kol. dvě sazby zdanění. První sazba, 35%, se týká technických her a druhá ve výši 23 % z celkového zisku platí u hazardních her ostatních. Tyto ostatní hazardní hry bylo v plánu dále rozlišit na živé hry, loterie a bingo, kdy se mělo odvádět 30%. Dále měla být sazba 25% pro kursově sázky, totalizátorové hry a tomboly. K realizaci tohoto návrhu nakonec nedošlo a zůstaly pouze výše zmíněné dvě sazby. V dalším kroku byla zrušena sleva na dani pro provozovatele, kterou měli tuto možnost čerpat z důvodu poskytnutí finančního daru Českému olympijskému výboru. (Mravčík a kol., 2017)

S regulací provozních her úzce souvisí zákon, který upravuje propagaci hazardních her. Reklama je vnímána jako primární podnět k účasti na hře. Regulace na toto pamatovala a na úkor toho zavedla několik omezení:

- Reklama nikdy nesmí motivovat hráče k hraní hazardních her za účelem výtěžku finančních prostředků.
- Reklama nesmí oslovovat osoby mladší 18 let (nesmí se zde objevit prvky, které jsou s mladistvými spojeny).
- Reklama musí obsahovat sdělení „Ministerstvo financí varuje: Účastí na hazardní hře může vzniknout závislost!“.

- Omezení reklamy platí i v případě propagace na veřejně přístupném objektu, ve kterém se herna / kasino nachází.
- Reklama nesmí propagovat nepovolené hazardní hry.

(Mravčík a kol., 2017, s. 19)

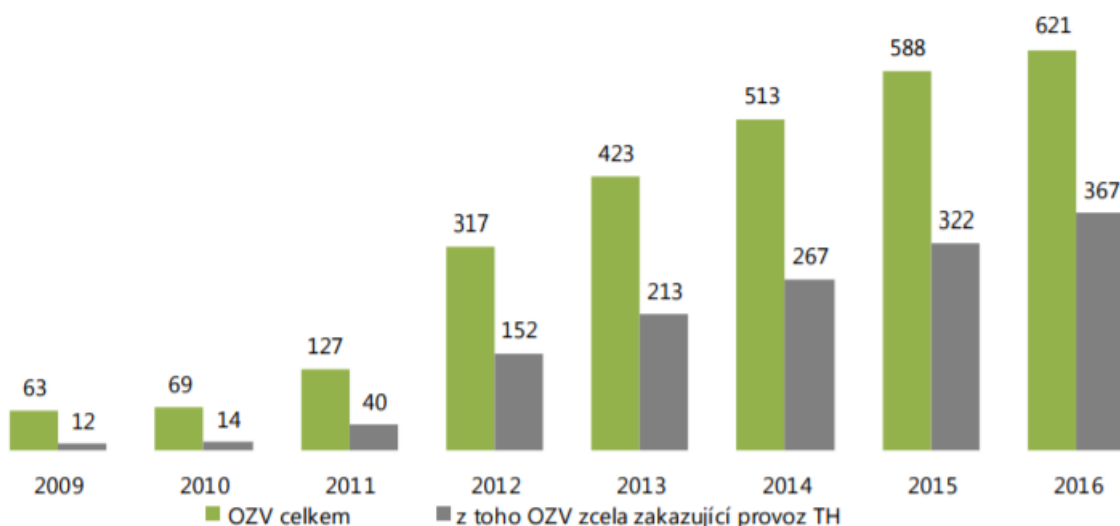
3. 2. Regulace na úrovni obcí a měst

Obce, řídící se možnostmi regulace hazardu podle obecně závazné vyhlášky, využívali toto východisko nejvíce v období 1. 2011 až 2012. Ministerstvo financí udává, že k 31. 12. 2016 byl počet obcí regulujících hazard podle obecně závazných vyhlášek celkem 621, což vychází v poměru na 10% všech obcí v České republice. Obcí, které se přiklánějí k regulaci energicky a provoz technických her zcela zrušily, je v poměru s obcemi s vlastní vyhláškou 59 %.

(Mravčík a kol., 2017)

Po schválení působení jsou zde pro provozovatele další omezení. Ta jsou zaměřená na samotný provoz, který je mnohem přísněji upraven v jednotlivých odvětvích hazardních her. Přesně stanovené jsou v zákoně. Pro názornou ukázkou stále se zvyšujícího počtu obcí, které hazard regulují, jsem využil vývojového grafu s daty od roku 2009, který byl zpracován Národním monitorovacím střediskem. Data využili Mravčík a kol. ve Výroční zprávě pro rok 2016. (Mravčík a kol., 2017)

Obrázek 5: Graf vývoje počtu obcí s obecně závaznou vyhláškou (regulující hazardní hry) v ČR v letech 2009 - 2016

Zdroj: (Mravčík a kol. 2017)

Krajskými městy disponující zákazem technických her jsou Brno, České Budějovice a Jihlava.

O Brně se autoři zmiňují jako o neaktivnějším celku v regulaci hazardu na území města. Důvodem jsou působící subjekty nebo hnutí, která mají přísné regulace jako jeden z hlavních programových bodů. Prvním subjektem je „Žít Brno s podporou Pirátů“ a druhým občanské sdružení Brnění.

„Brnění ve spolupráci s neziskovými organizacemi Občané proti hazardu a Transparency International v r. 2013 připravilo příručku pro obecní samosprávy, která radila obcím, jak regulovat hazard na svém území. Spolu s neziskovou organizací Občané proti hazardu rovněž publikovali návod¹³, jak postupovat vůči nelegálním hernám provozovaným formou spolku.“ (Mravčík a kol., 2017, s. 20)

Jenomže doslova vymýtí technické hry se členům hnutí a městské rady nedokázalo plně uskutečnit. V roce 2016 byla v Brně provedena studie na téma: *Analýza drogové situace ve městě Brně a související doporučení pro městskou drogovou strategii*. Autoři studie Kateřina Škařupová, Ph.D., Pavel Nepustil, Ph.D. a Mgr. Jakub Černý zjistili, že trh hazardních her zareagoval na plošný zákaz různými způsoby a to vždy za účelem vlastního prospěchu. Tyto způsoby jsou uvedeny heslovitě z podkladu studie.

- Hazardní hry se nyní provozují mimo hranice města. Jako zářný příklad je zde uvedeno kasino v obchodním centru Olympia.
- Pro hazardní hráče, kteří se nemůžou dopravit na místo, kde jsou provozovány technické hry, je zde možnost svozu bezplatnou dopravou přímo do herního zařízení, a to jak vozidly taxislužby, tak vozy ve vlastnictví herny nebo kasina.
- Obejití zákona technickou hrou nepodléhající daným kritériím, jako např. kvízomaty, puzzlematy, eshopmaty
- Brněnské nádraží dále provozuje technické hry na základě prodloužené smlouvy.
- Vzrůstající počet sázkových kanceláří, které zprostředkovávají online hry (simulované kasino / herna).

¹³Návodem je myšlena příručka, kde na 8 stranách je heslovitě vymezena regulace. Tento prostor čtenáře neunudí a má za cíl ho poučit o škodlivosti hazardních her na území, kde žije. Seznámení se s problematikou a jejím řešením zde probíhá formou CO (jaký problém), PROČ (proč ho řešit) a JAK (problém řešit).

(Škařupová a kol., 2017, s. 48)¹⁴

Usuzuji, že podle zpracované studie má regulace dvě zásadní strany. Tou první a převážující je kladný výsledek vydaných omezení. Technické hry se na území města podařilo zrušit přesně podle plánu a programu. Dalším počinem je omezení vzrůstajícího počtu potenciálních patologických hráčů. Tím je myšleno zamezení nabídky hazardních her v okolí jejich bydlišť, kde je nejvyšší koncentrace obyvatel trávících svůj volný čas. V neposlední řadě se dá za pozitivní výsledek považovat mírné snížení kriminality v rezidentních a bytových zónách

Odvracenou stranou od výše zmíněného odstavce je bojkot nebo záměrné obejití právní legislativy ze strany provozovatelů technických her (viz. vyjmenované body). Myslím si, že poskytovat patologickým hráčům možnost hry za účelem vlastního výdělků je z morálního hlediska více než tristní. Zmiňuji se o patologických hráčích záměrně, protože příležitostný hráč by regulující omezení respektoval. Gambleři nikoli.

Nyní přichází otázka - regulují státní orgány či obce hazard a jeho dopady pro společnost maximálně, nebo je jejich úsilí prozatím pouze dostatečné? Myslím si, že reakce na regulující omezení budou vždy identické, ale proč se mohou vyskytovat do takové míry, jako je například nerespektování zákona i pod hrozbou peněžních sankcí nebo zákazu provozu? Nedomáhu pochopit záměrné jednání podnikatelů, které je minimálně neetické a za hranicí morálních hodnot.

Studie v Pardubicích

V listopadu roku 2016 bylo v Pardubicích evidováno 917 hracích přístrojů v provozu. Tento alarmující počet byl největším v kraji. V poměru k populaci připadal jeden hrací přístroj na 98 obyvatel. Zastupitelé města byli těmito hodnotami konsternováni z důvodu přijetí nových vyhlášek omezujících hazard v roce 2014. Týkaly se pouze 7 provozoven, které byly méně než 100 metrů od školy. Dalších 83 provozoven nebylo vyhláškou nijak svazováno. Podotýká se zde, že v roce 2016 bylo získáno z provozu hazardních her 70 milionů do městské kasy. (Štěpánková, 2017)

¹⁴ Analýza se vedle gamblerství dále zaměřovala na další závislosti, celkovou situaci a kvalitu života ve městě Brno. Studie pro mě disponovala inspirativním charakterem ke zpracování této bakalářské práce. Já se budu soustředit na krajské město Pardubice a jeho momentální situaci.

Jako reakce na tyto skutečnosti byla proto vypracována studie regulace hazardu ve městech České republiky. Autory této studie jsou Janusz Konieczny (Nadační fond proti korupci) a Šárka Trunkatová (sdružení Naši Politici) a název studie zní: *Studie vlivu tvrdého hazardu na kriminalitu*. Jejím základem byla analýza dopadu hazardu na obyvatele měst a jeho dosavadní legislativní úprava. Dalším ukazatelem výzkumu byla míra výskytu kriminality. K názorné ukázce pomůže tabulka č. 11, znázorňující situaci vstřícnosti hazardu a míry kriminality v Pardubickém kraji k 30. 11. 2016.

Tabulka 11: Žebříček míry vstřícnosti k hazardu a míry kriminality v Pardubickém kraji (k 30. 11. 2016)

Město	Počet obyvatel	Počet technických her	Míra vstřícnosti k tvrdému hazardu (1. místo = nejvíce)	Počet spáchaných trestných činů	Dělení dle indexu kriminality (1. místo = město s největší mírou kriminality)
Česká Třebová	15710	103	9. místo	250	4. místo
Hlinsko	9831	55	11. místo	144	15. místo
Holice	6514	29	13. místo	192	6. místo
Choceň	8786	72	6. místo	108	16. místo
Chrudim	23061	226	4. místo	368	8. místo
Lanškroun	10031	0	15. - 17. místo	211	11. místo
Letohrad	6238	49	7. místo	100	17. místo
Litomyšl	10043	0	15. - 17. místo	213	10. místo
Moravská Třebová	10267	55	12. místo	362	2. místo
Pardubice	89638	917	3. místo	1599	1. místo
Polička	8783	95	2. místo	178	13. místo
Přelouč	9127	112	1. místo	187	5. místo
Skuteč	5055	0	15. - 17. místo	161	7. místo
Svitavy	17005	152	5. místo	371	3. místo
Ústí nad Orlicí	14226	105	8. místo	196	12. místo
Vysoké Mýto	12404	1	14. místo	174	9. místo
Žamberk	6062	38	10. místo	107	14. místo

Zdroj: (Konieczny, Trunkatová, 2017, s. 40)

K verifikaci studie bylo redakcí Pardubického deníku zhotoveno dotazníkové šetření. Respondenty byli čtenáři Pardubického deníku, kde byl tento článek pod názvem: *Benevolence k hazardu úzce souvisí s vyšší kriminalitou, tvrdí studie* zveřejněn. Výsledkem bylo, že 85% respondentů shledává legislativní úpravy hazardu za zdařilé. Regulace výrazně pomohla ke snížení provozu výherních automatů, což respondenti shledávali nejdůležitějším kritériem

úprav. Mimo dotazníkové šetření byli dotázáni i další respondenti. Například Jan Motyčka, který je producentem a občanem Pardubic, odpovídá na otázku ohledně zavedení nového zákona č. 186/2016 o hazardních hrách takto: *„Automaty rozhodně omezit pomohl. Na druhou stranu na gamblerství to významný vliv nemá. Lidé si vždy najdou cestu, pokud touto závislostí trpí. Další věcí je to, že v dnešní době lidé stále více propadají gamblerské závislosti na internetu a mobilu, za které utrácí nemalé finanční prostředky.“* (Redakce, 2017)

4. ANALÝZA HAZARDU

4. 1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je analyzovat momentální situaci (září 2017 – únor 2018) hazardu v Pardubicích a snažit se stanovit východisko v řešení této problematiky.

Výzkum obsahuje tyto části:

- Vytvoření mapy hazardních institucí – cílem je prozkoumat, kde jsou herny/kasina a sázkové kanceláře ve městě situovány, tím zjistit jejich výsledný počet a kumulaci. S tím souvisí také obsahová analýza oficiálních dokumentů, vztahující se k hazardu ve městě. Mezi dokumenty patří zákony, obecně závazné vyhlášky, demografické údaje města, data ministerstva financí a Českého statistického úřadu.
- Detailní prozkoumání prostředí herních institucí a částí města, kde se nachází na základě metody pozorování a doplňkové metody rozhovoru.
- Bližší zaměření na návštěvníky, zaměstnance a další lidi zainteresovaných v oblasti hazardu. Získávání informací od těchto zkoumaných objektů pomohou k vytvoření objektivního názoru.
- Zaměření se na vnitřní strukturu podniků, pod které spadá herní vybavení, výsledný koncept instituce, vybavenost a nabízené služby.
- Komplexně poukázat na vzniklý problém. V souladu se získanými daty nalézt jeho řešení.

4. 2. Metody výzkumu a sběr dat

Terénní výzkum je z pohledu antropologie nejdůležitějším zdrojem nových informací. Odehrává se zcela individuálně z hlediska složitosti zkoumaných objektů či jevů, profesionální vybaveností výzkumníka nebo okolností úzce související s realizováním samotného šetření. Informační přípravu a stanovení si adekvátní metody výzkumu vytvoříme na základě výhledového cíle výzkumu. Tímto dosavadní informační znalosti výzkumem prohlubujeme a získáváme nová fakta nebo potvrzujeme ty stávající. (Eriksen, 2008)

Nejvhodnější metodou výzkumu pro vybrané téma bylo využito nezúčastněné pozorování v minimální míře i zúčastněné pozorování a obsahová analýza dokumentů. Ke komunikaci s ostatními bylo využito neformálního a polostrukturovaného rozhovoru.

4. 2. 1. Pozorování

Nezúčastněné pozorování znamená, že nezúčastněný výzkumník minimalizuje, až neutralizuje interakci s pozorovanými objekty. Snaží se zaměřit na chování jedince nebo chování širší skupiny. Výhodou toho je, že jeho přítomnost nerozptyluje výzkumný vzorek a lépe můžeme zaznamenat autentičnost situace. Výsledek analýzy nezúčastněného pozorování se snaží potvrdit formou dalšího rozhovoru s objekty. (Hendl, 2016). Jako výzkumník jsem nezúčastněné pozorování provozoval většinou taktickou návštěvou baru, který se nacházel v herně. Zde jsem se snažil chovat nenápadně, dle etiky výzkumu a zaznamenával si poznámky do mobilního telefonu. Postupně jsem pak zkusil neformálně pohovořit jak s personálem, tak s hráči nebo návštěvníky baru o tématu kolem hazardního hraní, provozu nebo momentální situace. Seznámení a možnost rozhovoru bylo čistě individuální. Každý dotázaný byl jinak sdílný a k rozhovoru přívětivý. Podle Eriksena (2008, s. 39) by měl „*antropolog zůstat v terénu tak dlouho, dokud tamní obyvatelé a informátoři nepovažují jeho přítomnost za více méně „přirozenou“ přestože badatel vždy zůstává do určité míry cizincem.*“ (Eriksen, 2008, s. 39)

Z mého pohledu je na místě setrvat tak dlouho, dokud nevypozoruji chování, jednání samotných hráčů, z čehož plynou další činnosti uplatněné ke hraní hazardních her. Podle nich potom dále jednat za účelem rozšíření již získaných informací. V mém případě je to například pozorování hráčů při hře nebo v průběhu loterijního sázení.

Nezúčastněné pozorování v hernách někdy přešlo až v pozorování zúčastněné. Zúčastněné pozorování¹⁵ jsem užil v případě rozhovoru s respondenty nebo při provádění výzkumu, kdy jsem získaná data ihned analyzoval. Dalším užitím této metody bylo při pocitu narušení soukromé zóny hráčů svojí přítomností a pozorováním. Musel jsem přistoupit ke kroku, kdy jsem se zúčastnil hazardní hry na videoloterijním terminálu, abych eliminoval pozornost k mé osobě a předešel tak potencionálnímu nebezpečí.¹⁶ Usoudil jsem, že pro pochopení tématu a dalším krokům ke zpracování byla účast na hazardní hře téměř nevyhnutelnou a potřebnou.

¹⁵Zúčastněné pozorování mi pomůže blíže popsat a analyzovat situaci. Další výhodou je, že zúčastnění se pozorovaného jevu se může projevit na povědomí zpracovávaného tématu, které není širší veřejnosti zpřístupněno. (Hendl, 2016)

¹⁶Například slovní potyčce, fyzickému napadení, které by se mohlo odvíjet od nedostatečného odůvodnění mého výzkumného pozorování.

Zúčastněné pozorování bylo žádoucí při návštěvě sázkových kanceláří. Většina¹⁷ sázkových kanceláří nemá možnost si jen sednout a pozorovat aktuální dění, tak aby člověk provádějící výzkum nevypadal podezřele. Výzkumné šetření v sázkové kanceláři je tímto časově kratší než v herně a výzkumník se musí hazardní hry zúčastnit. Většinou jsem tedy sázel na zápasy menší finanční obnos, protože mi převážně nešlo o potencionální výhru ze své sázky jako o sběr informací z prostředí sázkové kanceláře.

Pozorování jsem provozoval ve dvou etapách: popisné a fokusované. Popisné pozorování slouží k představě vizuální stránky tématu, kterou pozorující detailně popisuje. Tuto metodu Hendl (2016, s. 199) přirovnává k investigativní práci novináře. Pozorováním zachycujeme jevy jako události, prostředí, lidé, se kterými jsme se za dobu pozorování setkali a vyvozuje z nich výslednou kauzalitu. Fokusované je blíže specificky zaměřené pozorování podpořené daty, ze kterých čerpáme a následně se snažíme porozumět tomu co se v terénu děje. Z tohoto usuzujeme jaké získané data nebo informace jsou důležité pro výsledky terénního výzkumu. (Hendl, 2016)

4. 2. 2. Rozhovor

Metodu pozorování jsem doplnil o data zprostředkované formou rozhovoru. Respondenti se ve výzkumu dělí na dvě skupiny a to na záměrně vybraní a náhodní. Záměrně vybraní se většinou s hazardním hraním každodenně setkávají nebo tuto problematiku blíže řeší. Náhodní respondenti byli návštěvníci herních institucí nebo jejich obsluha a další personál. Předem smluvený rozhovor jsem provozoval metodou polostrukturovaného interview.

Tento postup se obecně shledává za nejvíce přínosným a dokáže zamezit nevýhodám interview nestrukturovanému (např. informace, které již nejsou přínosem a opakují se). Metoda spočívá v předem připraveném schématu rozhovoru výzkumníka s respondentem. To znamená, že výzkumník se drží osnovy a respondent tyto osnovy rozšiřuje svým přičiněním, třeba to jak danou věc myslí a tudíž se jí snaží vysvětlit. Výzkumník si může zpětnou vazbou informace potvrdit nebo se přesvědčit zda li je dostatečně pochopil. Je na místě, abychom také kladli další doplňující otázky, aby dotazovaný nenabyl dojmu nepochopení nebo že informace výzkumníka nezajímají. Dále doplňující otázky pomohou v kontextu motivovat účastníka, aby své informace dále rozvedl a přinesl do rozhovoru nové poznatky. (Mioviský, 2006)

K polostrukturovanému rozhovoru jsem přistupoval zodpovědně. Získané informace mi někdy pomohli více než samotné pozorování. Mohl jsem vyvodit důsledky zkoumaných jevů.

¹⁷ Některé sázkové kanceláře jsou součástí herny, kde jsou mimo jiné provozovány technické hazardní hry a bar.

Proto jsem schéma rozhovoru stanovil na základě již zjištěných informací, které jsem potřeboval vysvětlit nebo doplnit. Po zodpovězení připravených otázek přišlo na řadu získání nových dat. Získávání nových poznatků k tématu se v rozhovoru vyskytovalo ve větším poměru než rozšiřování stávajících. Předem připravené interview jsem uplatňoval u lidí, kteří se podílí na provozování hazardních her. Místo schůzky a čas jsem podřizoval informátorům za účelem získání jejich sympatií. V průběhu vzájemné konverzace jsem se snažil o dodržování správného formulování vět, kladení otázek a profesionálního vystupování.

Celkem jsem vedl polostrukturovaný rozhovor se pěti hlavními respondenty a podrobněji je uvádím v tabulce č. 12. Počet neformálních rozhovorů zde neuvádím, protože rozdílnost informací a ležérní forma vedení rozhovoru není ve výzkumu natolik klíčová a důležitá. Data získaná neformálním rozhovorem budu uvádět během poznatků výzkumu. V textu informace získané formou polostrukturovaným interview zaznamenávám pomocí písmena „R“ v závorce s číslem respondenta z tabulky č. 12. Při každé schůzce jsem v polostrukturovaném rozhovoru položil tyto tři hlavní otázky:

1. *Jak hodnotí současný stav hazardního hraní na území města Pardubice.*
2. *Jak shledávají současnou regulaci hazardu po přijetí Zákonu o hazardních hrách č. 186/2016 Sb.*
3. *Jak vidí perspektivu hazardního hraní ve městě Pardubice.*

Tabulka 12: Respondenti

Respondenti	
R1	Majitel herny
R2	Majitel herny
R3	Tajemník Magistrátu města
R4	Městský policista
R5	Majitel restaurace

Zdroj: Autor práce

V neformálních případech pozorování se naskytla příležitost rozhovoru s náhodnými respondenty

Nestrukturovaný rozhovor se podobá běžnému rozhovoru, kdy konverzace je přirozená, nesvázaná společenskými konvencemi a předem neplánovaná. Není přesně stanovený

okruh otázek, které si badatel předem připravuje, ale obsah rozhovoru se týká hlavního tématu výzkumu. Přístup k vypravěči je čistě individuální to znamená, že může interview začít a probíhat jakkoliv. Pohotová improvizace výzkumníka je tedy výhodou, která může postupně podněcovat vypravěče k souvislému vyprávění¹⁸. (Miovský, 2006)

Tento typ rozhovoru byl využíván nejvíce, protože byl nejdostupnějším momentálním nástrojem, jak získat nové informace od různých lidí. Problém konverzace může nastat např. pozdější neochotou respondenta se k tématu vyjádřit nebo jeho časovým nedostatkem. Téma bakalářské práce má oproti jiným výhodu v tom, že hazardních hráčů a míst provozujících hazardní hry je stále velký počet. Pravděpodobnost se setkat se sdílným dotázaným, který bude odpovídat na mé otázky, byla vysoká. Nevýhodné shledávám pozdější analyzování a zpracování rozhovorů, které nejsou identické, a musím z nich vytvořit výslednou podobu k interpretaci výsledků.

4. 2. 3. Záznam dat

Zaznamenávání dat při nezúčastněném pozorování v terénu probíhalo formou zapisování poznámek do telefonu. Zápis propiskou na papír byl vyloučený. Kdokoliv mohl vidět, co si zaznamenávám, a důvěryhodnost výzkumníka by byla mizivá. Tablet k zapisování poznámek nepřipadal taktéž v úvahu. V jednom případě, při zaznamenávání poznámek do tabletu jsem byl nedobrovolně označen za novináře servírkou v herně, který shání informace a chce napsat článek. V druhém případě mi byla nabídnuta společnost jedním z hráčů, který se přišel na tablet podívat blíže. Přátelská konverzace byla záminkou si ode mě zařízení vypůjčit, což bylo z mé strany nepřijatelné a pro hráče nepochopitelné. Jeho naléhání bylo natolik obtěžující, že jsem musel hernu opustit. Nejschůdnějším záznamovým zařízením byl tedy mobilní telefon, který je nenápadný a používají ho všichni. Člověk s telefonem nevypadá na veřejnosti podezřele, nikdo neví, zda dotyčný navštěvuje sociální síť, píše textovou zprávu nebo vyřizuje emaily. Telefon sloužil k popisu prostředí a osob, které jsem pozoroval. Tato rychlá metoda slouží k zaznamenání všeho, na co bych mohl později zapomenout. Oproti telefonu jsem při rozhovoru používal tablet, propisku a papír z důvodu rychlosti zapisování poznámek a zamezení ztráty neverbálního (tzn. očního) kontaktu s informátorem.

¹⁸ Podněcováním vzniká zvláštní forma nestrukturovaného rozhovoru, tzn. narativní interview, kdy je užito většinového monologu respondenta a snažení se ho v něm dále udržet (Miovský, 2006, s. 158)

4. 2. 4. Obsahová analýza

Mimo výše zmíněné metody výzkumného šetření v terénu jsem využíval techniky obsahové analýzy dokumentů a veřejně dostupných zdrojů.

Ve všech vědách existuje obrovské množství zdrojů dat, které jsou dostupné v textové formě a jsou jedním z důležitých východisek orientace ve výzkumu. Základním použitím nástroje obsahové analýzy bylo měření proměnných z převodu volně dostupných dat např. počet obyvatel v Pardubicích, počet zařízení provozující hazardní hry apod. Tímto se shromážděná data uvádí do užšího vztahu s výzkumným problémem v podobě konečného výsledku. (Malátek, Polonský, 1998)

Veřejně dostupné dokumenty jsou volně dostupné dokumenty, které obsahují např. správní celky obcí nebo organizací. Jsou dostupné ve velkém počtu a existuje mnoho různých variant a kvalit zpracování. Dokumenty jsou převážně vytvořené pro jiný účel a tím může vznikat problém v analyzování a špatném pochopení údajů. Proto výzkumník musí přistupovat objektivně a snažit se o jejich verifikaci. (Malátek, Polonský, 1998)

Volně přístupné zdroje použité při vytváření analýzy jsem využíval jak formou internetu, tak dokumentů. Hlavními tématy byly zákony, obecně závazné vyhlášky města Pardubice, demografie obyvatel i cizinců získané z údajů Českého statistického úřadu, literatura pojednávající o hazardních hrách a mapové podklady.

4. 2. Etika výzkumu

Postupným zjišťováním jsem došel k závěru, že osvojení a respektování etiky výzkumu je pro mě jako výzkumníka důležitým nástrojem ke sběru dat. Profesionální chování v rámci etiky daného prostředí pomůže s pohybem a v začleňování se hlouběji do prostředí. Pohyb v prostředí hazardních her není zrovna složitý a problematický, ale určitá úskalí sčítá. Výzkumník se musí chovat tak, aby v danou chvíli nebyl rušivým elementem a přistupoval k respondentům ohleduplně, šetrně a dbá na anonymitu. To znamená, že musí respektovat soukromí respondenta, nezneužívat jeho náklonnost, nebo nevyvolávat stres. Respondent musí vždy s rozhovorem souhlasit a mít možnost rozhovor kdykoliv přerušit. V žádném případě nesmí dojít k ohrožení fyzického nebo duševního zdraví zkoumaného jedince nebo výzkumníka. (Hendl, 2016).

Osvojení těchto praktik jsem získával až po postupném seznamování s prostředím výzkumu, který mi signalizoval, co dělám dobře nebo v čem je potřeba se zdokonalit a zapracovat.

vat. Nastala i situace, která mi interpretovala to, že takovýto přístup už nikdy z důvodu bezpečí nesmím opakovat. Ohrožení bezpečí výzkumníka se může odvíjet od návštěvy terénu v pozdní denní době, kdy jsou herny otevřené a podle zkušeností nejnavštěvovanější. V situaci, kdy mohlo dojít k fyzické potyčce výzkumníka a hráče došlo kolem 22:00. Za tuto zkušenost si můžu svým neuvážlivým přístupem k získání informací. Položil jsem neformální dotaz letmo mířený hráči přicházejícímu k baru, který ho při hře několikrát opakovaně navštívil. Na hráči bylo očividné, že žádnou společnost nevyhledává. Ve chvíli dotázaní mě hráč osočil ze sledování jeho osoby a dále jsem byl podezřelý ze spolupráce jedním z kontrolních úřadů nebo policie. Na tuto situaci jsem zareagoval tak, že jsem vysvětlil účel mé návštěvy – že jsem student výzkumník. Po vysvětlení, které nebylo pro něj zřejmě dostačující, jsem byl donucen obsluhou hernu opustit.

Respondenti si přede mnou chránili nadměru své soukromí, čemu jsem později předešel tím, že jsem se snažil klást otázky mezi řečí a ne přímo s určitou formou souhlasu. Vyšší dychtivost po informacích respondent z výzkumníka vycítí a poté jsou jeho odpovědi strohé a neobsáhlé.

Anonymita výzkumníka byla hlavní věcí, na kterou jsem si při neformálních rozhovorech musel dát pozor. Ve většině případů jsem užíval smyšlené jméno, které jsem často opakoval při představování. Důvodem bylo zamezení vyhledání mého jména a popř. dalšího navštívení ze strany respondentů. Cíl mého výzkumu jsem v neformálních rozhovorech s hráči po celou dobu nikomu plně neodhalil. Pouze jsem sděloval, že jsem student a sleduju situaci v hernách, která mi přijde zajímavá a dokáže mi blíže poznat prostředí hazardních her. Jako důvod jsem uváděl použití informací k dalšímu zpracování potřebných ke studiu. Tímto jsem situaci leckdy odlehčil. Z důvodu rozporu s etikou jsem výzkum nikdy nezatajoval, spíše jsem mé cíle nijak podrobněji nerozváděl.

Na předem smluvených schůzkách se strážníkem městské policie a provozovateli heren/kasin jsem nemusel anonymně vystupovat, ale anonymitu vyžadovali respondenti. Od těchto respondentů jsem vždy vyžadoval souhlas s podmínkami a tématem našeho rozhovoru. Cíle výzkumu jsem uvedl na pravou míru z důvodu většího časového rozmezí rozhovoru, než byl u respondentů náhodných, a objasnil jsem podrobnosti ohledně zaměření práce, od kterých se odvodily předem připravené otázky. V některých případech jsem se s personálem herny domluvil, že mohu výzkum provádět v jejich zařízení. Většinou návštěvníci heren anonymitu doslova nevyžadovali, ale ze situace to jasně vyplynulo. Anonymita respondentů byla na místě právě z etického důvodu. Slib, který obsahoval, že nebudou údaje a výpovědi hráčů nikde uvedeny, fungoval k navázání důvěrnější konverzace a sblížení se samotnými hráči.

Zjistil jsem, že nejzávažnějším problémem může být vzhled a to jak důvěryhodně výzkumník působí na okolí svým vystupováním. V počátcích kdy jsem nevěnoval vzhledu takovou pozornost, jsem poznal, že nahodilé dotazy respondentům, byly zodpovězeny s určitým despektem vůči mně. Respondenti si přede mnou chránili o to více své soukromí a bylo zřejmé, že ze mě cítí potencionální nebezpečí. Tento jev vyvolávalo většinou formálnější oblečení. Nejvíce koho se tato domněnka týkala, byl personál herny. Dokonce mi někteří potvrdili, že se nestává pravidlem, aby do těchto institucí vkročili lidé, kteří nehrají hazardní hry ve formálním oblečení. Po těchto zkušenostech jsem do terénu nosil neformální oblečení až ležérní. Snažil jsem se být autentickým návštěvníkem provozů s hazardními hrami. Přineslo mi to jak bližší kontakt s obsluhou heren, tak kontakt s hráči.

Vystupování muselo být nenásilné a nenucené. Když jsem se více informátorů neptal, odpovědi se mi dostávaly samy. Trpělivost a výdrž se mnohdy vyplatí více než snaha o co nejobsáhlejší konverzaci.

Při návštěvách herních zařízení jsem si vždy koupil občerstvení ve formě jakéhokoliv nápoje. Při povšimnutí, že návštěvníci zapozorovali moji pozornost vůči nim a provozu, tak mě zachránil pohled na televizi, které byly vždy v herně k dispozici.

4. 3. Legislativa ve městě Pardubice

Kromě legislativy zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách se budu při vypracování bakalářské práce v rámci výzkumu inspirovat obecně závaznými vyhláškami města Pardubice.¹⁹

Tou první je obecně závazná vyhláška města Pardubice č. 6/2011, O regulaci provozu výherních hracích přístrojů. Předmětem této vyhlášky je stanovení opatření k omezení propagace určitých sázkových her, loterií a dalších hazardních podniků. Jejím hlavním cílem je ochrana sociálně slabých, mladistvých, snadno ovlivnitelných nebo duševně nevyzrálých osob před důsledky plynoucími z účasti na těchto hrách. Zároveň si klade za cíl předcházení záporným jevům spojených s hazardem, které ve svých důsledcích mohou vést k narušování veřejného pořádku.

¹⁹Zavádění obecně závazných vyhlášek signalizuje to, že obce mají tendenci hazard regulovat. Cílem této regulace je, že hazardní hry nebudou narušovat život občanů obce / města, provozovatelům navíc určují přísnější podmínky provozu. Při plnění těchto podmínek se zvyšuje veřejný pořádek a životní úroveň. (Mravčík a kol, 2017)

Další vyhláškou města je Obecně závazná vyhláška města Pardubice č. 3/2013, O omezení propagace některých sázkových her, loterií a jiných podobných her. Vyhláška byla usnesena na základě § 50 odst. 4 zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. Ve vyhlášce je uveden seznam regulovaných provozoven rozdělených dle městských celků.

4. 4. Popis zkoumané lokality Pardubice

Volba lokality pro můj výzkum byla ovlivněna mým trvalým bydlištěm a studiem na tamní Univerzitě Pardubice. V neposlední řadě jsem usoudil, že město znám velice dobře a že se zde nachází vyšší počet potenciálních informátorů než v jiném městě. K městu chovám pozitivní vztah a výsledek výzkumu se tudíž pro mě jako občana stává o to významnějším.

Terénní výzkum jsem soustředil na krajské město Pardubice, nacházející se ve Východních Čechách. Skládá se z osmi městských obvodů, rozlohou zabírá téměř 78 km² a trvale ho obývá okolo 90 tisíc obyvatel. Pro veřejnost Pardubice nabízí velké množství možností, jak trávit svůj volný čas. Respektují se zde aktuální přání a trendy. V poslední době zde byla například vybudována hustá síť cyklostezek a proběhla rekonstrukce parků, plaveckého bazénu a lázní. Je zde široká paleta památek a míst, které jsou v dosahu centra města, jako je vyhlídková věž Zelená brána nebo renesanční zámek. Městská hromadná doprava je zde sofistikovaným dopravním prostředkem, který je propagován jako vysoce spolehlivý a šetrný k životnímu prostředí. (Pardubice. 2018)

Možností, jak do Pardubic přicestovat, je hned několik. Jako jedno z mála měst se může pyšnit významným železničním dopravním uzlem, kudy denně projedou jak vlaky z různých koutů České republiky, tak i vlaky vypravené ze zahraničí. Za poslední roky přibyla možnost cestování leteckou dopravou, která přiblížila cestovní ruch občanům města zase o něco blíže. Výsledkem toho je, že leteckou dopravu využívá 184 000 odbavených cestujících za rok. Mezi hlavní letecké destinace patří Rusko, Velká Británie, Řecko a Bulharsko.

Automobilová doprava je taktéž oproti jiným městům dostupnější. Důvodem je, že ne daleko města se nachází dálnice D11 směrem na Prahu, rychlostní silnice 1/37 na Hradec Králové a silnice R35, která slouží ke spojení s Moravou.²⁰ (Pardubice. 2018)

²⁰Meziměstskou a mezistátní dopravu zde uvádím z důvodu nadměrného pohybu lidí, kteří navštíví město a setrvávají zde po dobu svého pobytu. Domnívám se, že volný čas mohou využít i takovým způsobem, jako je návštěva kasina nebo heren.

Obec sama o sobě je prezentována jako sportovní, kulturní a studentská. Sport k Pardubicím neodmyslitelně patří. Nejtradičnějšími sporty jsou plochodrážní motocyklové závody Zlatá přilba, koňské dostihy Velká pardubická a hokej. Návštěva těchto sportovních utkání se stává kulturním fenoménem. Každá sportovní a kulturní akce přivede na území města několikrát za rok mnoho tisíc návštěvníků²¹. Mezi hlavní pořadatele kulturních akcí patří Východočeská galerie, Komorní filharmonie a Východočeské divadlo. (Pardubice.. 2018)

Z vlastní zkušenosti usuzuji, že z velkého počtu návštěvníků kulturních a sportovních událostí neplynou výhody pouze pro pořadatele akcí, ale i pro další služby, nacházející se ve městě, např. ubytování či stravování.

Pardubice se dají považovat za studentské město. Nabídka zájemcům o další vzdělání po ukončení základní školy je rozsáhlá a bohatá. Studenti mohou využít středních škol a učilišť, snažících se pokrýt momentální celostátní poptávku oborů. Po absolvování středoškolského vzdělání může absolvent pokračovat na vyšší odborné škole, nebo na Univerzitě Pardubice²². (Profa. 2018)

Univerzita, kterou zde zmiňuji, byla založena v roce 1950 jako Vysoká škola chemická. Do roku 1990 čítala pouze jednu fakultu, po transformaci organizační struktury v roce 1994 vystupuje pod dnešním názvem Univerzita Pardubice. Je jednou z 26 veřejných vysokých škol nacházejících se v České republice, v Pardubickém kraji je jediná. Studentům nyní nabízí vzdělání na 7 fakultách a momentálně univerzitu navštěvuje 7777 studentů²³. Do tohoto celkového počtu jsou započítáni i studenti z cizích zemí a studenti s trvalým bydlištěm mimo Pardubice. (Univerzita Pardubice. 2017)

Studenti mohou žít na přechodných bydlištích buďto přímo v kampusu na kolejích, nebo v podnájmu v blízkosti univerzity. Další možností je individuální dojíždění. Pohyb studentů je tedy značný, z čehož vyplývá, že student tráví mnoho času mimo svoji rodinu. Náplň volného času si tedy stanovuje sám. Studenti jsou plnoletí, což jim tyto možnosti ještě rozšiřuje.

Dalšími přechodnými obyvateli Pardubic jsou zaměstnanci průmyslu, který je na vysoké úrovni. Nacházejí se tu jak firmy české (např. Synthesia a. s., Paramo a. s. - chemický

²¹V roce 2014 navštívilo dostihový závod Velká pardubická přes 30 tisíc návštěvníků. (Česká tisková kancelář, 2014)

²² Na území města se nachází 16 středních škol různého zaměření, 1 hudební konzervatoř a 3 vyšší odborné školy, z toho 2 jsou součástí středních škol. (Profa. 2018)

²³ Celkový počet studentů, včetně Fakulty restaurování v Litomyšli, je 7858. (Univerzita Pardubice. 2017)

průmysl), tak firmy zahraniční (např. Foxcon s. r. o., Panasonic s. r. o – výrobci elektroniky)²⁴. (Pardubice. 2018)

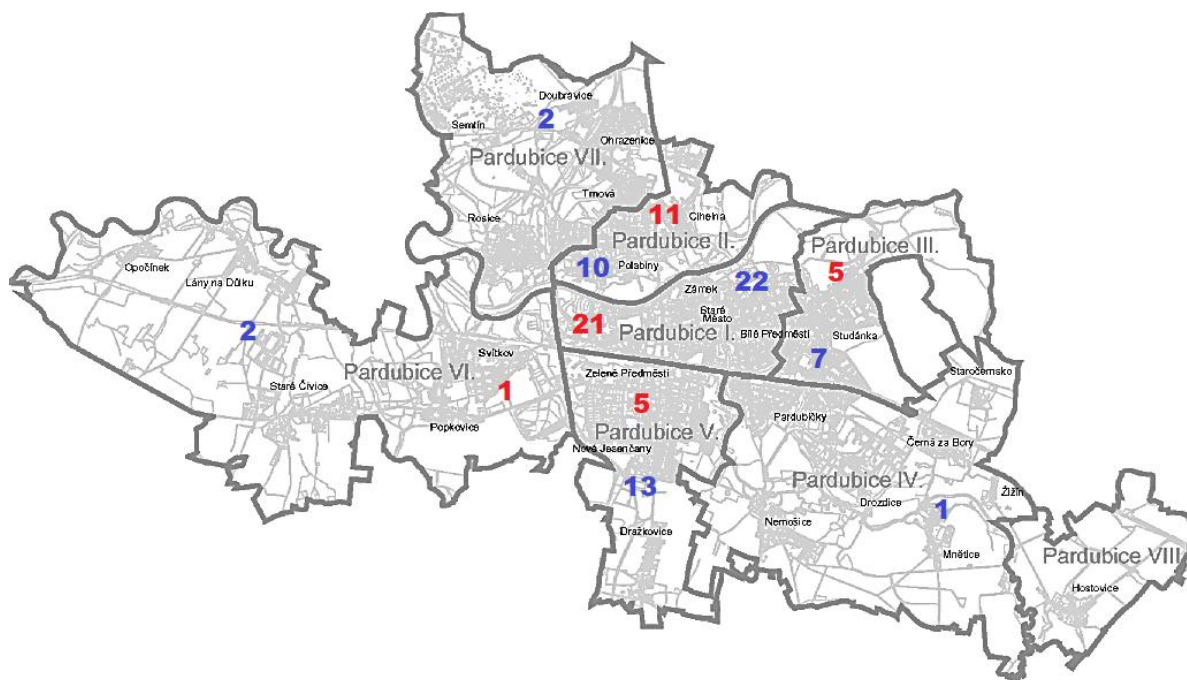
Tímto naznačuji, že mezi studenty a pracovníky, přechodně pobývajícími na území města Pardubice, je možný výskyt potenciálních hráčů hazardních her.

4. 5. Analýza hazardu v Pardubicích

Analýza momentální situace hazardního hraní probíhala v období od září roku 2017 do února 2018 v městských obvodech města Pardubice. V případě, že se v obvodu vyskytovala pouze sázková kancelář, ale žádná herna nebo kasino, nebyl důvod tuto lokalitu navštívit. Zjištěním jsem došel k tomu, že sázkové kanceláře se od sebe moc neliší a proto nebylo natolik podstatné jim věnovat v odlehlých lokalitách pozornost. Místa, která jsem při výzkumu nenavštívil, byly obvody Pardubice 4., Pardubice 8. Město rozdělené na městské obvody znázorňuje mapa na obrázku č. 6, kterou jsem jako podklad využil z webové stránky www.pardubice.eu. Číselné údaje vepsané do mapy značí míru výskytu provozoven. Tyto výpočty jsem provedl na základě podkladů Ministerstva financí České republiky. Pro lepší orientaci jsem využil barevného rozlišení. Herny a kasina jsou znázorněny červeně, sázkové kanceláře modře.

²⁴Počet zaměstnanců ve zmíněných firmách se k 31. 12. 2015 pohyboval kolem 5000 zaměstnaných (Pardubice. 2017)

Obrázek 6: Mapa městských obvodů s počty heren/kasin a sázkových kanceláří k 15. únoru 2018

Zdroj: (Pardubice. 2013)

V získaných datech vycházím z počtu navštívených institucí, demografických údajů dané lokality a výskytu provozoven. Informace v terénu byly získávány navštívením hazardních zařízení a rozhovory s lidmi, kteří jsou úzce s nabídkou hazardních her ve městě spjati nebo se ho sami zúčastní. Mezi zařízení patří herny, nonstop bary, sázkové kanceláře a další zařízení zprostředkující hazardní hry (např. restaurační zařízení).

Z internetové stránky www.mapa-hazardu.cz jsem získal údaje o přesném počtu heren/kasin s platným povolením k provozu hazardních her k únoru 2018. Další informací je přesný počet jednotlivých technických nebo živých hazardních her provozovaných na území města Pardubice a zaznačení do mapy jejich umístění. Data jsou zprostředkována aktuálními informacemi z Ministerstva financí České republiky. V období výzkumu (září 2017 – únor 2018) se ve městě Pardubice nacházelo: 43 heren a kasin, 57 sázkových kanceláří²⁵. Z toho bylo provozováno 594 technický i živých her²⁶. Za specifickou společnost se dají považovat

²⁵ Vlastním výpočtem jsem došel k tomu, že jedna sázková kancelář připadá pro 1580 obyvatel.

²⁶ Jedna hazardní hra (technická, živá) připadá na 152 obyvatel města Pardubice. Jedna herna nebo kasino pro 2100 obyvatel.

pobočky loterijní společnosti Sazka a. s. Místa provozující terminály se nacházejí na benzínových pumpách, v trafikách, obchodech a na poštách. Tento způsob hazardního hraní je v poměru provozovaných míst proti hernám/kasinům a sázkovým kancelářím mnohem rozsáhlejší v celém městě. Data získané z internetové stránky: www.sazka.cz poukazují na to, že společnost celkově obsadila město 73 svými pobočkami.²⁷ (Sazka. 2009)

Mapy rozmístění heren/kasin a sázkových kanceláří jsem vytvořil za pomoci dat www.mapy-hazardu.cz a dat z volně dostupných dat Ministerstva financí České republiky. To nám znázorňují obrázky č. 7. a č. 8. V obrázku č. 7 jsou zaznamenány zelenými body herní zařízení v ulicích města Pardubice. Podle kumulace těchto bodů můžu posoudit, kde se nachází vyšší koncentrace těchto míst, které blíže uvedu při popisování zkoumané lokality v městských obvodech. V obrázku č. 8 jsou zaznamenány sázkové kanceláře. Při porovnání obou obrázků můžeme zpozorovat, že herny/kasina a sázkové kanceláře jsou situovány v podobných místech. Prvním vysvětlením je, že po návštěvě řetězce hazardního průmyslu Synot tip a. s. jsem poznal, že herny disponují jak technickými hrami, tak sázkovými terminály. Dalším důvodem proč se sázková kancelář nachází, poblíž hazardních provozoven je ten, že jsou hazardní instituce většinou situovány tam, kde je největší pohyb veřejnosti a dobrá veřejná dostupnost.

Provozovatelé působící na území města Pardubice prezentuje tabulka č. 13. Zde jsou jmenovitě vypsané společnosti a počet provozovaných hazardních her danou společností. V tabulce je jako první zaznamenána společnost Endl + K a. s. a druhá Synot tip a. s. S těmito provozovateli jsem se na území města setkával nejčastěji. Endl + K a. s. provozuje herny pod názvem řetězce Go4Games, zatímco Synot tip a. s. název řetězce nepozměňuje. To, že se jedná o hernu spadající pod firmy hazardního konglomerátu, člověk pozná podle stejné grafiky a celkové vizualizace (většinou se zde viditelně opakuje název provozovatele).

V tabulce č. 14 je podrobněji uveden počet a druh provozovaných hazardních her na území města. První místo zaujímají hojně využívané videoloterijní terminály, což je obdoba výherních automatů. V tabulce č. 15 jsou zaznamenány provozovatelé sázkových kanceláří a počet provozoven.

²⁷ Jedna pobočka Sazka a. s. připadá pro 1234 obyvatel Pardubic

Tabulka 13: Provozovatelé hazardních her na území města Pardubice (únor 2018)

Provozovatel	Počet herních zařízení (přístrojů)
ENDL + K a.s. (Go4games)	315
SYNOT TIP, a.s.	73
POWER, a.s.	53
NET and GAMES a.s. (Kajot)	34
SLOT Group, a.s.	28
GAPA GROUP a.s.	27
multigate a.s.	24
MERKUR CASINO a.s.	22
CAMPA - NET a.s.	10
AGH VLT a.s.	7
3E PROJEKT, a.s.	1

Pozn. V závorkách se nachází jednotlivé pojmenování řetězců heren/kasin

Zdroj: (Mapa hazardu. 2009)

Tabulka 14: Provozované hazardní hry Pardubice (únor 2018)

Typ přístroje	Počet
IVT - interaktivní videoloterijní terminál	506
Sázkové hry v kasinu	35
LLS - spojený systém technické hry	31
EMR - elektro mechanická ruleta	13
ostatní §50/3	8
TZ - §2 j) - loterie provozována technickým zařízením samotným hráčem	1
Celkem	594

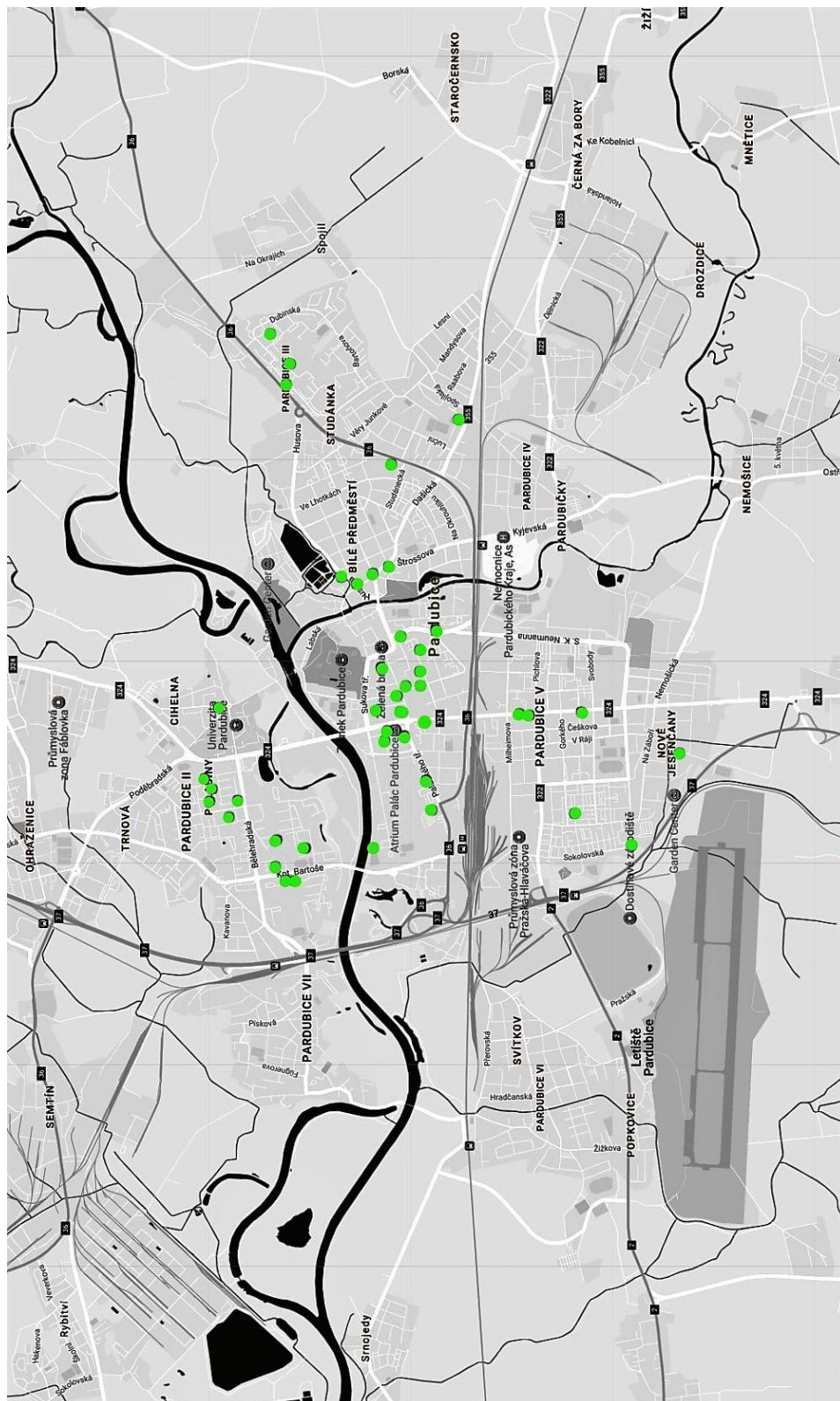
Zdroj: (Mapa hazardu. 2009)

Tabulka 15: Provozovatelé sázkových kanceláří na území města Pardubice (prosinec 2017)

Provozovatel sázkové kanceláře	Počet provozoven
TIPSPORT a. s. a Tpsport. Net	14
CHANCE a. s.	10
FORTUNA GAME a. s.	12
SLOT Group a. s	9
MAXI - TIP a. s.	12

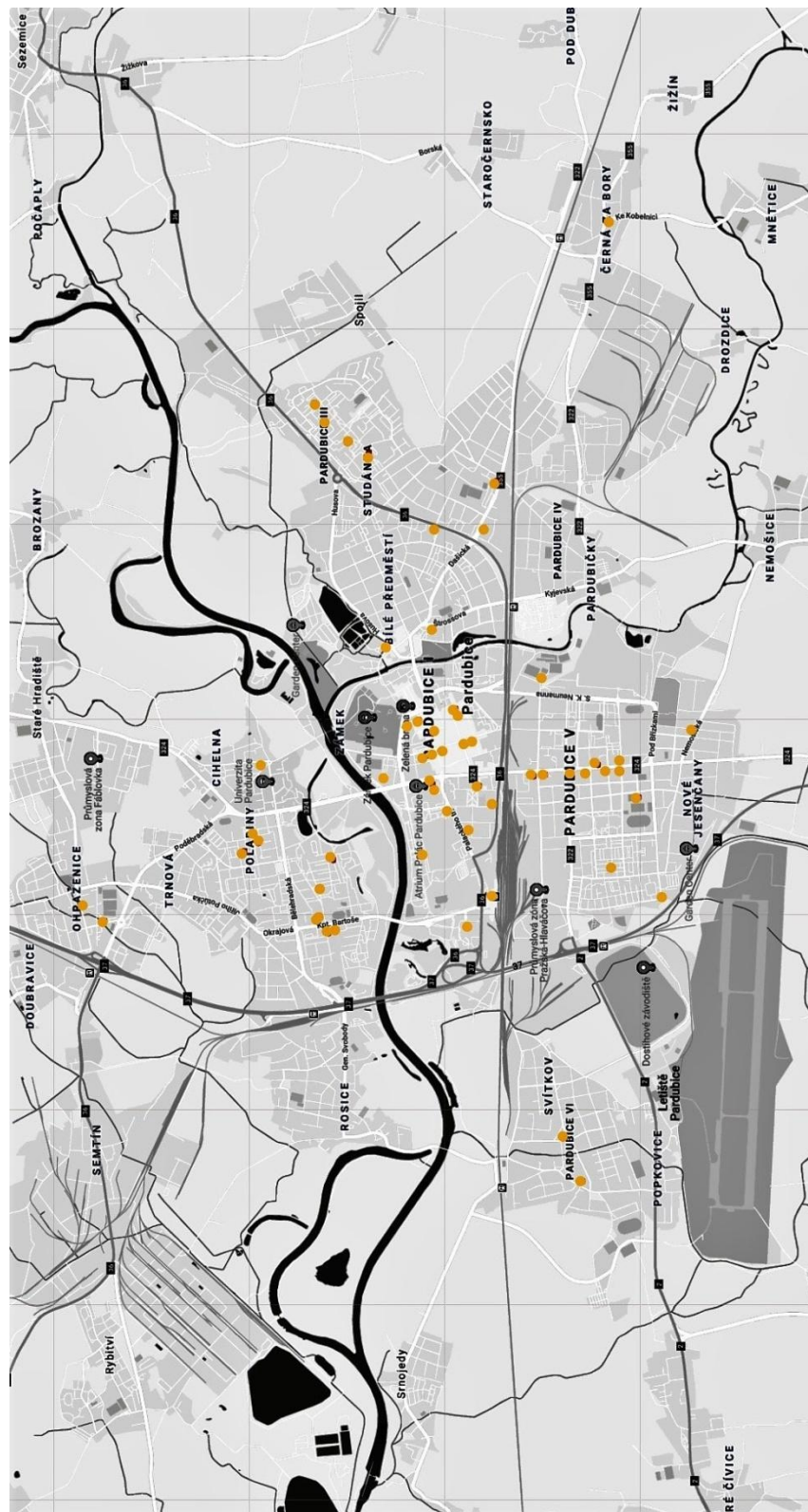
Zdroj: (Ministerstvo financí. 2017)

Obrázek 7: Mapa se zaznačenými hernami/kasiny Pardubice (únor 2018)

Zdroj: (Mapa hazardu. 2009)

Obrázek 8: Mapa se zaznačenými sázkovými kancelářemi (únor 2018)

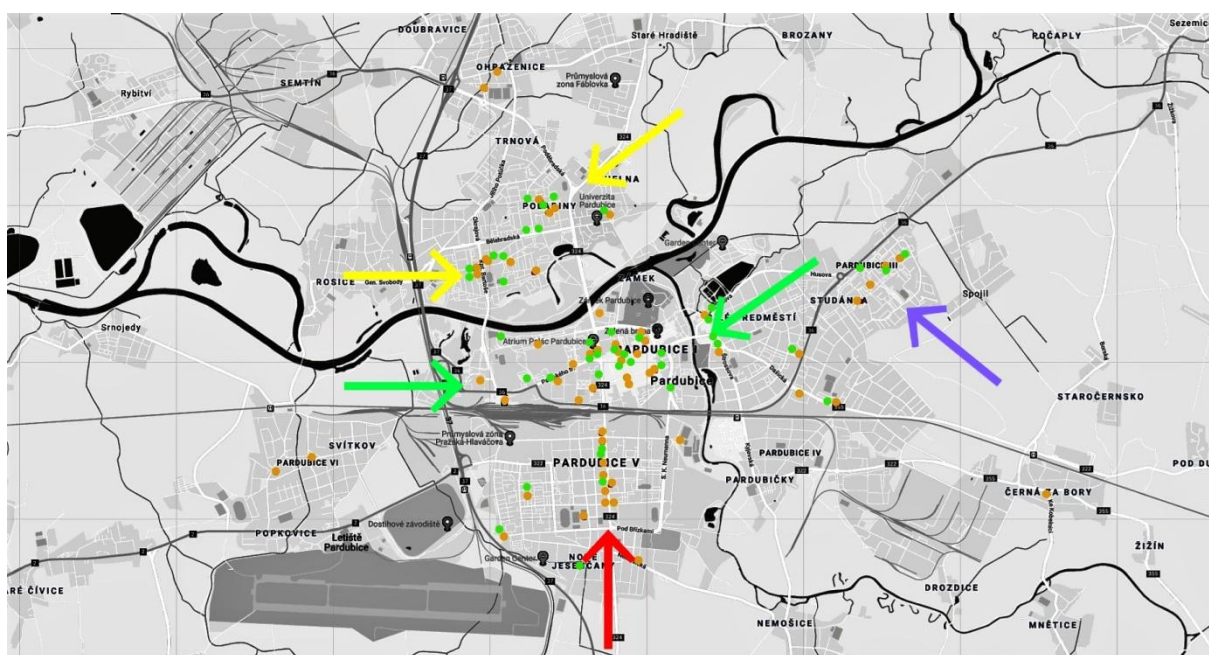
Zdroj: (Mapa hazardu. 2009)

4. 6. Jednotlivé fáze výzkumu podle městských obvodů (září 2017 – únor 2018)

1. Fáze výzkumu městský obvod Pardubice 2

Z počátku jsem se věnoval provádění výzkumného šetření okolí svého bydliště a Univerzity, což je městská čtvrť Polabiny a Cihelna, zde se pohybuji nejčastěji. Zkoumaná oblast je znázorněna na obrázku č. 9 žlutými šipkami.

Obrázek 9: Herny/kasina a sázkové kanceláře se značenými oblastmi fází výzkumu

Zdroj: (Mapa hazardu. 2009)

V této lokalitě najdeme herny, sázkové kanceláře, ale i restaurační zařízení s videoloterijním terminálem. Zkoumaná lokalita spadá pod městský obvod Pardubice 2. V době mého šetření se zde nacházelo celkově 21 zařízení zprostředkovávající hazardní hry.²⁸ Koncentrace výskytu zkoumaných podniků je jako u většiny tam, kde se pohybuje přes den vyšší míra lidí a je zde snadná dostupnost veřejnosti. Ve zkoumané lokalitě se herny situují v centru sídlišť poblíž bytových zástaveb.²⁹ Například restaurace U Josefa nacházející se do 50 metrů s Univerzitou Pardubice, v období mého šetření provozovala jeden videoloterijní terminál. Tato restaurace se nachází mezi univerzitou a soukromou střední školou cestovního

²⁸ Počet jednotlivých zařízení Pardubice 2: herny: 10, restaurační zařízení: 1, sázkové kanceláře 10

²⁹ Počet obyvatel Pardubice 2: 19349 (Český statistický úřad. 2011)

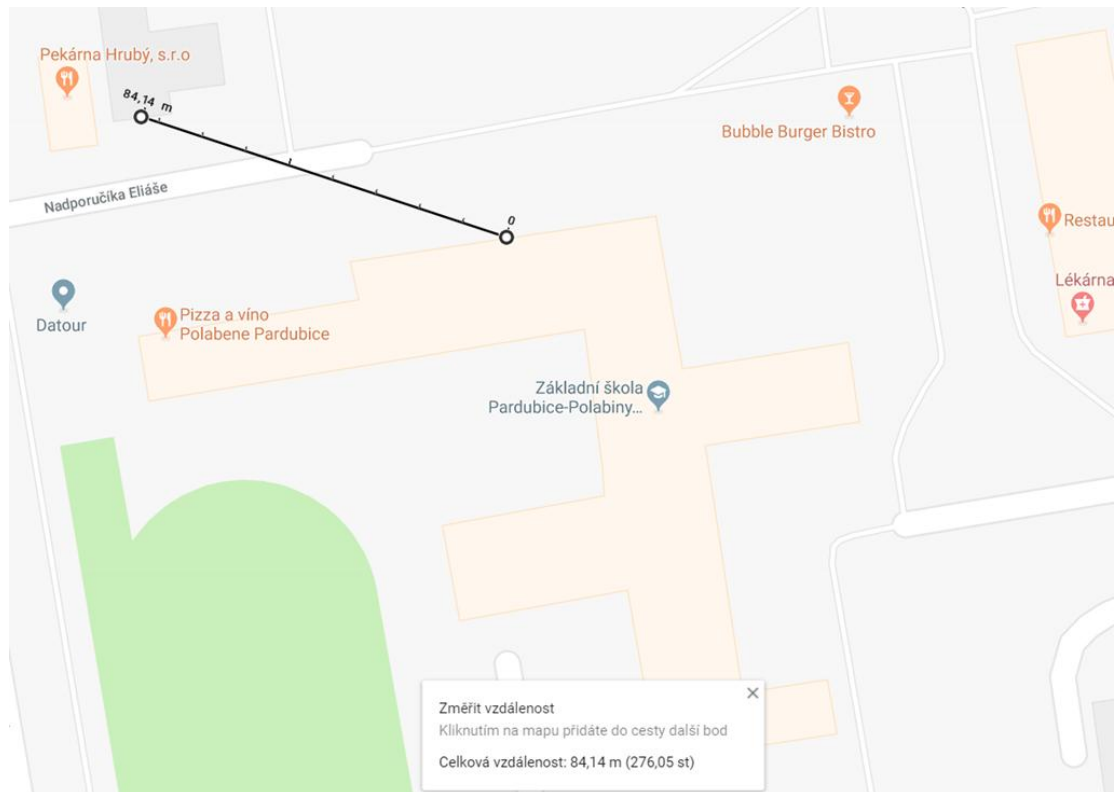
ruchu a grafického designu, která je mimo to obklopena panelovými domy. Jako pozitivní shledávám to, že se zde nenachází více heren, které vždy obsahují větší nabídku technických her a mohly by oslovit studenty střední školy a univerzity. Na sídlištích se dále nachází mateřské a základní školy. Přítomnost heren a jejich návštěvníci mohou děti či žáky demoralizovat.³⁰ K zamezení jevu demoralizace dětí město v očích občanů zakročilo regulací heren v blízkosti škol. Tato informace je, ale mylná, což mi potvrdil tajemník magistrátu města Pardubice. Novinářská činnost se odvíjí od sbírání senzací a témat, které jsou sympatické se smýšlením občanů. Pravda o věci zavedení nové vyhlášky se má tak, že byl v roce 2014 vznesen návrh, který byl zamítnut. Na zmínku o vznesení návrhu nové vyhlášky regulující přítomnost heren v blízkosti škol, bylo novináři zareagováno tak, že byla vyhláška v jejich interpretaci městem přijata. Novinářský server Pardubického deníku tuto informaci několikrát mylně prezentoval. Z výzkumného šetření a vlastních zkušeností jsem došel k závěru, že vyhláška nebyla zavedena a herny se jí nemusí řídit. Usuzuji podle zjištěných faktů, že herny se z blízkosti základních a mateřských škol nevytratili. Jako dva názorné příklady uvedu hernu Startip v Polabinách v ulici Nadporučíka Eliáše a hernu Buffalo v ulici Ohrazenická. Na obrázku č. 10 je zřejmé, že kdokoliv se rozhodne pro cestování městskou hromadnou dopravou, je nucen směrem od školy na zastávku Kapt. Bartoše přes ulici Nadporučíka Eliáše kolem herny projít. To samé se musí týkat školáků, kteří do základní školy každodenně dojíždí. Pro názornou ukázkou jsem provedl doplněk v www.google měření, jak daleko se herna od školního pozemku nachází. Výsledkem měření je, že naměřená hodnota je menší než mystifikovanou informací o vyhlášce udávaných 100 metrů (84,14 m).

Druhým podobným příkladem je škola Polabiny 1 a herna bar Buffalo. Tento příklad je znázorněn na obrázku č. 11. Zde jsem virtuálním pravítkem změřil vzdušnou čarou vzdálenost vchodu herny od branky školního pozemku, kterou žáci po vyučování školu opouštějí. Když budu vycházet z měřítka mapy, tak je hodnota 94,86 metrů ze sto metrové tolerance hraniční. Kolem herny je pohyb dětí a žáků zesílen v letních dnech nabídkou zmrzliny a dalšího občerstvení ve stánku, který spolu s hernou sdílí společné náměstí. Pokud by už někdo tuto vyhlášku v budoucnosti navrhoval, musí brát v potaz to, že malá míra např. žáků základní školy nebydlí do 100 m od základní školy a musí cestou domů hernu míjet nebo kolem ní projít. Dalším faktorem je pohyb kolem heren v době volna žáků, což jsou herny umístěné poblíž hřišť nebo sportovních klubů. Pro příklad uvedu herny z městského obvodu Pardubice

³⁰ V roce 2014 město přijalo vyhlášku zrušení heren nacházejících se méně než 100 metrů od mateřské/základní školy. Nařízení se týkalo 7 heren. (Pardubický deník. 2017)

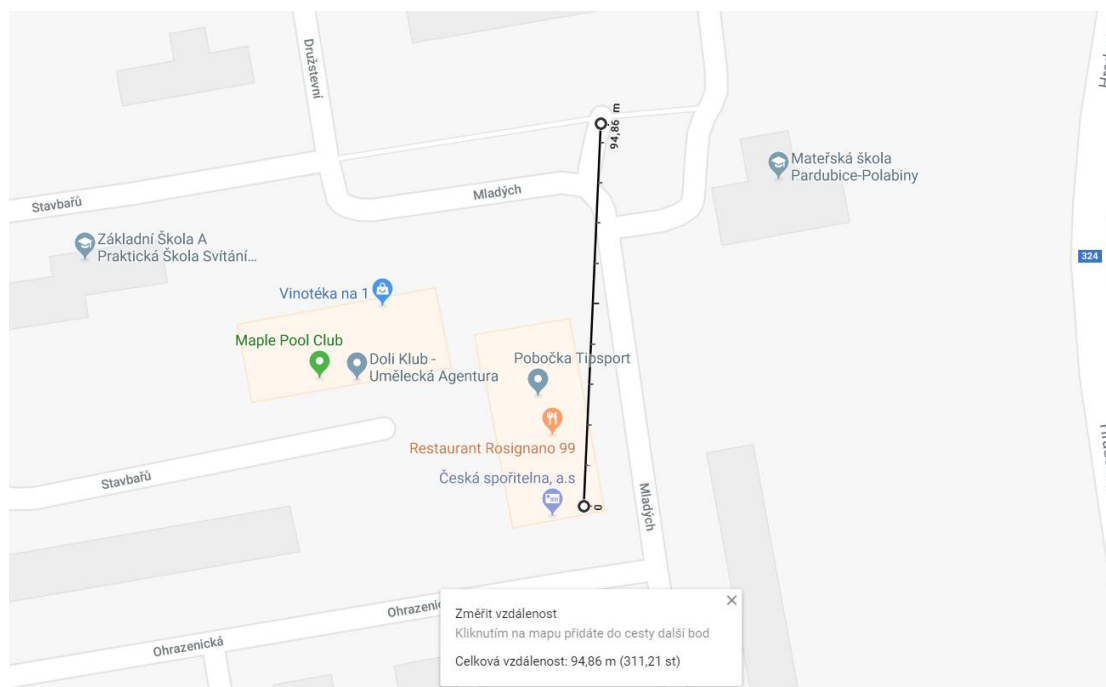
1 Herna Merkur v ulici Karla IV., a herna vedle restaurace St. Patrick v ulici Anenská, u kterých je v blízkosti (do 200 m) TJ Sokol, plavecký areál, klub potápěčů, laser game a kulturní školící centrum ABC Klub.

Obrázek 10: Měření vzdálenosti mezi základní školou Polabiny 3 a hernou

Zdroj: (Google. 2009)

Obrázek 11: Měření vzdálenosti mezi základní školou Polabiny 1 a hernou

Zdroj: (Google. 2009)

Dosažitelnost této lokality občanům, bydlícím mimo tuto oblast, je zprostředkována veřejnou dopravou. U heren se nachází v těsné blízkosti zastávky městské hromadné dopravy, které hráčům usnadní transport této lokality. Herna Synot tip v ulici Ohrazenická je vzdálená od zastávky hrubým propočtem 30 metrů. Na tuto zastávku přijíždí spoje z druhého konce Pardubic a centra města. Restaurace U Josefa je podobným příkladem, kdy je zastávka v těsné blízkosti zastávky, a to do 50 metrů. Tato zastávka slouží primárně studentům cestujícím na autobusové nebo hlavní nádraží, není tudíž tak bohatá na linky jako zastávka u herny Synot tip.

Vlastním úsudkem a pozorováním jsem došel k závěru, že se hazardní hráči a návštěvníci heren a sázkových kanceláří v této lokalitě skládají většinou z občanů České republiky, cizinců a Romů. Mezi cizince řadím Slováky, Vietnamce, Ukrajince a Mongoly. Pozorovaných subjektů jsem se samozřejmě na jejich národnost či státní příslušnost neptal přímo, k rozdělení hostů jsem došel podle informace personálu a dle mého stereotypního zařazení kultury a etnicity, vybudovaném na vlastní zkušenosti. Návštěvnost různých etnik se odvíjela od umístění herní instituce. Například v hernách Synot tip a Buffalo v ulici Ohrazenická byl vyšší výskyt Ukrajinců, Mongolů a Romů. V blízkosti těchto heren sídlí dvě ubytovny pro

pracovníky firmy Foxconn s.r.o.³¹, vyrábějící elektronické součástky. V herně Happy day 999 jsem po celou dobu výzkumu (2 návštěvy) neviděl jiného návštěvníka než Vietnamce. Podle informací paní provozující, taktéž vietnamského původu s trvalým bydlištěm v České republice, přichází do herny další hosté jiného etnika nebo národnosti. V této herně jsem se v pozdních večerních hodinách cítil v nebezpečí, protože jsem svou přítomnost hodnotil jako nadbytečnou. Usuzoval jsem tak podle reakcí hráčů a jejich pohledy, ale samotná provozní byla srdečná a otevřená. Právě tato provozující mi dělala pomyslnou ochranu před narážkami hráčů a poskytla mi rozhovor.

Romové se oproti hernám a technickým her zdržovali převážně v sázkových kancelářích. Podle informací obsluhy herny v ulici kapitána Bartoše se Romové zdržují v sázkové kanceláři Fortuna i 2 hodiny. V ulici Ohrazenická v sázkové kanceláři Tip sport se Romové schází ve skupinách 3 – 5 lidí a debatují zde o kurzech vydaných k příslušným sázkám. Z odposlechu jsem zaznamenal i prvky kriminální činnosti, jako byly nebankovní půjčky a nabídka movitých věcí, např. elektronika a automobily. To mi potvrdilo, že hazardní hry nenabízí výhody pouze pro jejich provozovatele, ale i pro lidi parazitující na jejich přítomnosti.

2. Fáze výzkumu městský obvod Pardubice 1

V druhé fázi výzkumného šetření jsem se primárně soustředil na centrum města. Počátek výzkumu jsem v této lokalitě stanovil u hlavního vlakového nádraží Pardubice až po Štrosovu ulici, která hraničí s městským obvodem Pardubice 3. Na mapě na obrázku č. 9 je tato část zvýrazněna šipkami zelené barvy. V době výzkumu od září 2017 do února 2018 se zde nacházelo 21 kasin / heren a 22 sázkových kanceláří. Těmito údaji se městský obvod Pardubice 1.³² stává v oblasti provozu hazardních her nejpřívětivějším. Kvalita podniků se zde od sebe liší podle svého umístění - čím jsou herny a sázkové kanceláře vzdálenější třídě Míru a Masarykovu náměstí, tím více ubývají na své úrovni a kvalitě prostředí i herních zařízení. Zároveň je zde nabídka hazardních her prestižnější (živé hry) z důvodu výsledné vnitřní stylizace podniků (např. kasino Go4games) v lukrativních částech centra, což jsou kasina cílicí na klientelu vyhledávající takovýto koncept.

Co se dopravy týče, hodnotil bych tuto lokalitu jako nejdostupnější. Nachází se zde autobusové a vlakové nádraží, která jsou od centra vzdálená 15 minutami chůze. Pro potenciální návštěvníky hazardních institucí žijících na území města je tu možnost přicestování měst-

³¹Počet cizinců mající živnostenské oprávnění k 31. 12. 2017 na území města Pardubice je 1014. (Český statistický úřad. 2011)

³²Počet obyvatel městského obvodu Pardubice 1. je 20624 (Český statistický úřad. 2011)

skou hromadnou dopravou, která má v centru města důležitý dopravní uzel v ulici Masarykovo náměstí. Po opuštění veřejné dopravy v těchto místech se člověk ocitne přímo uprostřed teritoria výskytu hazardního průmyslu. Podle mého pokusu může člověk, který se vydá na východ nebo západ města, navštívit do 5 minut jednu z 10 heren / kasin nebo 7 sázkových kanceláří. Pobočka Sazka a. s. v trafice je dostupná dokonce do 3 minut. Oproti ostatním oblastem mimo centrum města zde není možnost pohodlného zaparkování automobilu. V případě využití parkovací plochy je účtován hodinový poplatek, který po diskusi s příležitostnými respondenty nebyl nikdo ochoten zaplatit. Dotázaní vždy shledávali schůdnější cestování městskou hromadnou dopravou, někteří taxislužbou, ale většina chodila pěšky.

Situování heren je zde důmyslné a většinou se nachází blízko jiných veřejných služeb, jako jsou restaurace, kavárny, nákupní centrum, drogerie či obchody. Příkladem je herna nacházející se přímo v nákupním centru Atrium palác Pardubice. Po celou dobu provozu se zde vyskytuje vyšší míra návštěvníků jakékoliv věkové skupiny, životní úrovně a smýšlení. Separaci této herny v horním patře, které se návštěvníkům centra podaří navštívit pouze cíleně, shledávám jako efektivní opatření, jak existencí herny nenarušit chod obchodního domu. Nabízí se ovšem otázka, proč vůbec herní instituce sdílí prostory s veřejným obchodním centrem, které je v Pardubicích jediné a tolik navštěvované. Oproti jiným oblastem města jsou herny a ostatní veřejný prostor po celém území tohoto obvodu v užším sousedství. Například v ulici Třída Míru, která se považuje za společenské centrum města, se nachází 3 sázkové kanceláře, 2 herny a jedno kasino. Hazardní instituce jsou situované téměř po celé délce ulice.³³ Relevantním krokem by v tomto případě mohlo být odsunutí hazardu z dominanty Pardubice. Ve výzkumu jsem se potýkal s častým jevem zdržování se návštěvníků heren na ulici před nimi. Z důvodu zavedení zákona č. 65/2017 Sb.: § 8 se totiž při kouření tabákových výrobků nesmí nacházet ve veřejnosti volně přístupných vnitřních prostorech. Respektování zákona je tedy přítěží pro život na ulici. Kuřáci kouří na veřejném prostranství před hernami a někteří k tomu konzumují na ulici alkohol, což v Pardubicích zakazuje obecně závazná vyhláška č. 13/2006 o veřejném pořádku.³⁴ Toto konání jsem spatřil před hernou 68 VLT, sídlící na Třídě Míru.

³³ V roce 2015 byla třída Míru otevřena po rozsáhlé rekonstrukci za 120 mil. korun. Rekonstrukce byla provedena za účelem tento prostor zvelebit a snažit se nabídnout občanům města příjemnější prostředí. Život do ulice vrátila nabídka tržnic a pořádání kulturních akcí. (Tůpek. 2015)

³⁴Z vlastní zkušenosti mohu usoudit, že s nerespektováním obecně závazné vyhlášky, zakazující požívání alkoholu na veřejném prostranství, jsem se nejvíce setkal v městské části Polabiny (městský obvod 2) a Dubina (městský obvod 3).

Oproti předchozí zkoumané lokalitě, kde se nacházely pouze herny, sázkové kanceláře a jedna restaurace s videoloterijním terminálem, je zde nabídka hazardního vyžití rozšířena o kasino, které umožňuje živou hru.³⁵ Proto se také v porovnání s jinými lokalitami můžeme setkat s různým zpracováním herních institucí, od velice luxusních (což jsou výše zmíněná kasina), až po podniky nevalné kvality. Za zástupce luxusních podniků považuji kasino řetězce Go4games na Třídě Míru. Kombinace technických a živých her je zde zakomponována do prostředí, které je absolutně mimo očekávání neznalého návštěvníka. Po vstupu do tohoto kasina jsem byl nejvíce překvapen a hodnotím ho jako nejlepší v celých Pardubicích. Interiér je nově po rozsáhlé rekonstrukci, kdy bylo využito spousty světelných prvků různých barev a moderního prostředí. Hráčů se zde po celou dobu výzkumu vyskytovalo absolutní minimum, což po mých dvou návštěvách znamenalo dohromady 3 hráče.

Oproti tomu markantně horší prostředí se nacházelo poblíž parkoviště u autobusového nádraží v ulici Palackého třída. Podnik Herna bar na nádraží byl jedním z nejnepříjemnějších a nejnebezpečnějších navštívených provozoven, protože se zde vyskytovalo plno cizinců a Romů, kteří si s obsluhou familiérně tykali a komentovali nové příchozí. Další návštěvníci byli nejspíše hosty baru, kteří hernu navštěvovali pravidelněji kvůli konzumaci alkoholických nápojů. Dokonce jsem zde byl svědkem zákroku Policie České republiky, kdy byla povolána hlídka z důvodu nepřičetného chování jednoho návštěvníka. Obsluha se od jeho přátel dozvěděla, že by mohl mít u sebe bodnou zbraň. Naštěstí ji nepoužil, vše se obešlo bez újmy na zdraví a dotyčný byl policisty odveden.

I když jsem zkoumanou lokalitu ohodnotil jako hazardně nejlukrativnější v oblastech vyššího výskytu veřejnosti, tak na hranici s městským obvodem Pardubice 3 se nachází Štrossova a Husova ulice, které jsou mimo společenské dění. Herny i sázkové kanceláře jsou zde ve velice špatném stavu. Po návštěvě jsem zpozoroval jednotvárnost podniků v zastaralých interiérech a konceptu, který nekladal vysoké nároky na design a kvalitu prostředí. Bylo až zarážející, že i když tato ulice není veřejností tolik vytěžována, tak se zde nacházela spousta hazardních hráčů v jakoukoliv denní dobu. Celkový počet heren a sázkových kanceláří (únor 2018) na ulici Štrossova a Husova byl 4 herny a 2 sázkové kanceláře. Nedokážu si představit, co hráčům na těchto podnicích imponovalo a co je motivovalo k jejich návštěvě, jediným důvodem bych shledával údajnou anonymitu tohoto prostředí.

³⁵Při živé hře sázející hraje buď proti krupiérovi, nebo proti sobě, kdy je takovýto druh hry doprovázen fyzickým přičiněním krupiéra. (Zákon č. 186/2016 Sb.: § 57)

Městský obvod Pardubice 1. ve druhé fázi výzkumu znázornil to, jak moc může být nabídka hazardních her rozdílná. Jako příklad uvedu odbočení z Třídy Míru do vedlejší ulice Sladkovského a návštěvu herny Rubicon, která se nachází 100 metrů od kasina Go4games. Oproti kasinu mi herna nabídne prostředí, které je nesympatické, tmavé, pocitově zužující a zaměřené pouze na konzumování levného piva. V oblasti druhé fáze výzkumu se v hernách a sázkových kancelářích na rozdíl od jiných zkoumaných lokalit nacházeli převážně občané České republiky.

3. Fáze výzkumu městský obvod Pardubice 3

Třetí fáze výzkumného šetření se odehrávala v období září 2017 – únor 2018 v městských částech Dubina, Drážka a v ulici Dašická. Oblast se z většiny podobá předchozím lokalitám Polabiny a Cihelna. Nachází se zde velký počet sídlištních útvarů, jako jsou panelové domy, společenská a kulturní centra, služby a obchody. Oproti zmíněným sídlištím je podle mě Dubina a navazující Drážka mnohem rozsáhlejší.³⁶ Polabiny naopak působí dojmem větší vzdušnosti s vyšším podílem přírody. Další místa v této lokalitě obsahovala zástavbu v podobě rodinných domů, vyšší koncentrace heren se ale nacházela spíše v blízkosti sídlišť. Oblast výzkumu jsem zaznamenal do obrázku č. 9 šipkou modré barvy. V této lokalitě jsou hazardní hry zprostředkovány skrze 5 heren / kasin a 7 sázkových kanceláří.

V předchozích případech byl při dopravě k hazardním institucím osobním automobilem značný problém s parkováním nebo uhrazením poplatku za něj. V této lokalitě je možnost parkování prvotřídní. V rámci výzkumu jsem do této lokality cestoval autem, které jsem vždy zaparkoval maximálně 30 metrů od herny nebo sázkové kanceláře. Dostupnost veřejnou dopravou je pouze dostatečná, například herna Synot tip na Dašické ulici sídlí přímo naproti zastávce, aby se sem člověk ale dostal, musí přestupovat nebo čekat delší dobu na přímý spoj.

Co se týče kvality podniků, hodnotím ji jako neutrální. Nesetkal jsem se s hernou, která by byla pro návštěvníky vyloženě nepříjemná. Polovina z heren byla dokonce přizpůsobená návštěvníkům, kteří si přijdou pouze posedět na pivo. Příkladný formát takového zařízení se nacházel v ulici Na Drážce. Prostředí herny Jolly Jokers bylo příjemné a přátelské, v odpoledních hodinách se nacházelo více lidí u stolu než u hraní technických her. Na podzim jsem spatřil staženou roletu nad dlážděnou plochou, z čehož jsem usoudil přítomnost venkovní zahrádky pro letní období. Herna / kasino bar Atlanta firmy Synot tip v ulici Jana Zajíce byla zaměřena primárně na hraní technických a živých her. V ulici Dašická, která hraničí

³⁶ Počet obyvatel v městském obvodě Pardubice 3 je 17216 (Český statistický úřad. 2011)

s městským obvodem Pardubice 4, se nacházela poměrně velká Herna club Dašická, sousedící s bytovým domem a přes ulici se zástavbou rodinných domů. Při návštěvě jsem zpozoroval, že zde byl vyšší počet starších lidí, kteří hráli technické hry. To mě opravdu zaskočilo a obsluhou baru jsem byl informován, že se jedná o lidi, kteří hernu navštěvují za účelem rekreačního hraní. Na otázku ohledně věkové kategorie skupiny hráčů mi nebylo odpovězeno.

Jako výsledek výzkumného šetření této lokality musím uznat, že jsem se nesetkal s žádným ani náznakem kriminální činnosti. I v nočních hodinách zde byl klid. Po zkušenostech s hernou Buffalo v Polabinách, kde většina návštěvníků byli cizinci pocházející z ubytovny, nacházející se 100 metrů od herny, zde tolik cizinců hernu nenavštívilo. V městské části Hůrka, situované směrem na Sezemice, se nachází Hotel a ubytovna Hůrka. Ubytovací zařízení je od první herny vzdálené 800 metrů, což znamená 10 minut chůze. Menší návštěvnost jiných restaurací (potažmo heren / kasin) na Dubině ubytovanými přisuzuji restauraci, která se nachází přímo v komplexu hotelu / ubytovny. Sázkové kanceláře nevynikaly nijak zvláštním dojmem, zaujalo mě ale to, že zely prázdnotou.

Negativem spojeným s provozem herních institucí na sídlištích shledávám stále to, že se nachází blízko mateřských a základních škol. Na dveře sázkové kanceláře Tip sport je dokonce vidět z oken základní školy Dubina. Další sázková kancelář Fortuna je umístěna v blízkosti chodníku vedoucího od základní školy, kde se poblíž nachází i herna Atlanta

4. Fáze výzkumu městský obvod Pardubice 5

Čtvrtá fáze výzkumného šetření se odehrávala na území městského obvodu Pardubice 5. Oblast se nachází jižně od ulice Masarykovo náměstí a centra města, respektive městského obvodu 1, se kterým hraničí.³⁷ Začátek je na ulici 17. Listopadu, která je pomyslným hlavním vstupem do této lokality směrem z centra. Výzkumné pásmo obvodu pokračuje navazující ulicí Jana Palacha. V této ulici je nejvyšší koncentrace hazardního vyžití a je nejhojněji navštěvována. V mapě na obrázku č. 9 je oblast výzkumu označena šipkou červené barvy. Přestože lokalita neobsahuje takový počet nabízených hazardních her³⁸ jako centrum města, z výsledku pozorování vyplývá, že je pro existenci hazardního průmyslu důležitým činitelem. Většina heren a sázkových kanceláří je situována kolem silnice, která je hlavním tahem na město Chrudim.

³⁷Městský obvod Pardubice 5 trvale obývá 15983 obyvatel. (Český statistický úřad. 2011)

³⁸V období září 2017 – únor 2018 se zde nacházelo 5 heren a 13 sázkových kanceláří.

Výsledná podoba zkoumané oblasti byla kombinací různých architektonických prvků. Nachází se zde jak nebytové komerční prostory, tak činžovní domy ve staré zástavbě nebo bytové novostavby. Od centra v ulici 17. Listopadu směrem k ulici Jana Palacha se dá lokalita považovat za administrativní a obchodní. Při pokračování ulicí jižním směrem jsme svědky ubývání na kvalitě exteriérů městských domů. Do suterénů některých z nich jsou zakomponovány herny nebo sázkové kanceláře. Centrum se sice jeví v některých oblastech jako rozdílné (např. prostředí Třídy Míru a Palackého třída), ale v tomto případě je na hranici ulic vidět zjevně zhoršená podoba sousedících oblastí.³⁹

K výzkumu lokality jsem přistupoval stejně jako k ostatním oblastem, ale vzhledem k vyššímu počtu zkoumaných vzorků (návštěvníků) v každé instituci jsem na rozdíl od jiných oblastí navštívil herny i sázkové kanceláře opakovaně. Dokonce jsem si v herně baru Globus v ulici 17. Listopadu vyzkoušel i krizovou situaci v podobě obhajoby své návštěvy v pozdních denních hodinách před jedním hráčem, který na mě byl připraven fyzicky zaútočit. Tato situace vznikla z důvodu naléhavého výzkumného šetření v podobě navázání rozhovoru se zkoumaným subjektem. Ve chvíli incidentu jsem ocenil charakter návštěvníků, kdy se někteří z přisedících za mé jednání postavili a chránili mě. Obsluha vypadala taktéž proškoleně a po přivolání člena bezpečnostní agentury, který má za úkol dohlížet na bezpečnost v herně, byla situace uklidněna. Agresivní člověk byl očividně pod vlivem návykové látky. Naštěstí se vše obešlo bez újmy na zdraví a byl jsem následně obsluhou herny z těchto prostorů vykázán. Po této zkušenosti jsem více kladl zřetel na etiku výzkumu.

Šetření probíhalo v různou denní dobu, kdy měly instituce otevřeno. V poledních až odpoledních hodinách by se celkové prostředí dalo hodnotit jako každé jiné. Na ulici jsem se potkával s vyšším výskytem lidí na zastávkách, z čehož jsem usoudil, že jsou zde zaměstnaní a každodenně dojíždějí městskou hromadnou dopravou. S příchodem šera a pozdější tmy, která v období výzkumu nastávala kolem 16. hodiny odpolední, se život postupně měnil. Mohl jsem spatřit spoustu skupinek lidí, kteří posedávali na podestách domů nebo obývali lavičky veřejných zastávek. V žádné části města jsem se s tímto v takové míře neshledal, a na popud toho jsem uplatnil, detailnější pozorování. Z restauračních zařízení se ve večerních hodinách ozýval hluk a v prostorech před jejich vchody postávali hosté s cigaretami v ruce.

³⁹ Z mého pohledu se jednalo zpočátku o krásně upravenou čtvrť, kde byly vydlážděné chodníky a fasády městských domů korespondovaly s nabízenými službami (převážně bankami) a jejich architekturou. V ulici Jana Palacha shledávám úpravy domu pouze tam, kde se nachází hazardní instituce, a to bez estetického hlediska a úpravy prostranství (chodníku).

To samé jsem mohl spatřit i před prostory heren, kdy návštěvníci kouřili tabákové výrobky mimo uzavřený prostor.

Po vstupu do prostorů heren jsem se neseťkal s interiérem, který by byl oproti ostatním v něčem odlišný. Návštěvnost byla vyšší i přes to, že podniky v této lokalitě vykazovaly prvky zaměření na hráče a hraní hazardních her. Grafika ani zpracování heren nestály za pozornost, za to rozličnost a rozhovory návštěvníků mezi sebou už ano. Skladba návštěvníků byla různorodá. V herně Globus blíže k centru se nacházeli většinou hráči asijského původu, zatímco dál od centra se vyskytovala spíše romská klientela. Ta přicházela ze strany ulice Češkova, která je souběžná z ul. Jana Palacha.

Z některých rozhovorů jsem odposlechl kriminální činnosti, konkrétně prodeje psychotropních látek, přesněji marihuany, která byla nabízena ve dvou z pěti navštívených heren. Další zvláštní činnost, kterou bych přímo neklasifikoval jako kriminální, jsem spatřil při bližším pozorování v Herna klubu Al Capone v ulici Teplého, navazující na ulici Jana Palacha. Někteří z hostů byli přivoláni do zadního traktu herny ke stolečku s přisedící osobou, kde po konzultaci s ní prostor herny opustili. Herna Al Capone byla celkově nejnepřívětivější ve večerních hodinách. Navštěvovali ji Romové a cizinci, podle řeči se jednalo o Ukrajince nebo Rusy. Moji návštěvu nikdo z nich nehodnotil negativně, proto jsem hernu navštívil třikrát za sebou. Dalším podnikem, který zpočátku vyžadoval moji pozornost, byl noční klub Olymp, který je součástí herny Krijcos a Montana. Na dveřích klubu bylo uvedeno, že se jedná o hernu a bar, ale v datech ministerstva financí však o provozování technických či živých her nebyla zmínka. Výzkum jsem zde nerealizoval navíc i z důvodu povinnosti uhradit vstupní poplatek. V sousední herně Montana byl sice vstup od 18 let, ale byl zde provozován pouze biliard (kulečník) a stolní fotbal, hazardní hry nikoli.

V sázkových kancelářích jsem při výzkumném šetření neshledal nic podezřelého, ale u jednoho hráče jsem se při rozhovoru setkal s údivem nad mojí návštěvou a zaměřením svého výzkumu na herní zařízení v této lokalitě. Soudil, že pro mě zde může být potenciální nebezpečí ze strany návštěvníků, kteří se v hernách setkávají pouze s lidmi, které dobře znají. Poučil jsem se a raději jsem bližší výzkum přestal provozovat. Člověk, se kterým jsem rozhovor vedl, byl romského původu a bydlel v nedaleké ulici Pichlova. Stěžejním tématem v našem rozhovoru byla většinou jeho záliba v kurzových sázkách, do kterých byl schopen investovat i 300,- denně.

Když se zaměřím na hraní hazardních her, tak se mi asociují finanční prostředky, ať už do hry vložené nebo získané. Pro potřeby výzkumu jsem provedl propočty bankovních poboček a bankomatů od křižovatky s ulicí Masarykovo náměstí a 17. Listopadu k poslední herně U Námořníka. Cestou dlouhou 1,3 km jsem spočítal 7 bankovních poboček (započítány i bankomaty) v dosahu chodníku po obou stranách bez zacházení mimo ulici. Bankomaty se nacházely většinou naproti nebo vedle herny či sázkové kanceláře. Dalším zdrojem finančních prostředků pro hráče může být možnost prodeje vlastního majetku v zastavárnách. Zastavárna Galaxie sídlí poblíž herny Al Capone a druhá v ulici Smilova, která je vzdálená od hlavní silnice 200 metrů a nachází se v polovině cesty mezi křižovatkou v centru a hernou Al Capone.

Výzkum v této lokalitě hodnotím jako přínosný ve formě zkušeností, které provoz hazardních her přináší. Zejména ve večerních hodinách hazard městskou část značně negativně poznamenává. Jako příklad uvedu návštěvníky postávající před hernami, kteří pokřikují nářky na ostatní procházející, což občany města obtěžuje a čehož jsem byl svědkem u herny Blue 21.

Ze získaných poznatků usuzuji, že zde může vedle provozování hazardu probíhat nelegální činnost v podobě prodeje psychotropních látek či různých krádeží, které úzce souvisí s nestabilní finanční situací patologického hráče. Dalším je důvodné podezření na podnikání, profitující na lidech potýkajících se s gamblerstvím.

5. Fáze výzkumu městský obvod Pardubice 6, 7

Pátá fáze výzkumu je kombinací dvou městských obvodů Pardubice 6 a 7. Tento krok při zpracování jsem zvolil proto, že se na těchto dvou místech nachází dohromady pouze 1 herna a 4 sázkové kanceláře. Poměr počtu herních institucí k obyvatelstvu těchto městských obvodů je tedy oproti jiným vyšetřovaným lokalitám zanedbatelný⁴⁰. I když jsem z důvodu nízkého počtu herních institucí nemusel těmto lokalitám při výzkumu věnovat takovou pozornost, zaměřil jsem se na návštěvnost sázkových kanceláří a herny, která je v městské části Dukla jediná. Výzkumné šetření jsem provedl pouze jednou a to v jeden den v lednu 2018 kolem 16. - 17. hodiny odpolední.

Už před vstupem do terénu jsem předpokládal, že sázkové kanceláře budou více navštěvované než tam, kde jsou snadněji dostupné ve vyšším počtu a je tam výrazný pohyb lidí, tzn. centrum města. Tato domněnka se mi potvrdila v obou případech (obvodech). Jako první jsem navštívil sázkovou kancelář Fortuna v městské části Svítkov. Při příjezdu jsem spatřil

⁴⁰ Dohromady se na těchto dvou územích nachází 12 078 trvale žijících obyvatel. (Český statistický úřad. 2011)

frontu hráčů, čekajících na příjem svých sázenek. Ve frontě stáli 4 hráči a další 2 analyzovali nabídku kurzů. V dalším případě jsem navštívil sázkovou kancelář Tipsport v městské části Ohrazenice v ulici Semtínská. Zde jsem spatřil osoby oblečené v pracovních oděvech s názvem chemické firmy, sídlící nedaleko od sázkové kanceláře. Nacházeli se zde 3 pánové, kteří po celou dobu mé návštěvy debatovali o uplynulém dni, a z doslechu jsem slyšel, že sázeli opakovaně po předešlém nezdaru v hokeji. Jejich návštěva nesla spíše prvky společenské zábavy po pracovním dnu. Dva pánové, které jsem neslyšel nic říkat, se tu nacházeli v domácí obuvi a domácím oblečení, které vykazovalo znaky stejnokroje (barva a střih). Odůvodnění jejich návštěvy je takové, že se sázková kancelář, nachází v budově hotelu Trim, kde byli tito dva hráči ubytováni. Nebylo zřejmé, zda byl provoz sázkové kanceláře koncipován jako doplňková služba hotelovým hostům, podle mého názoru by tu potenciální možnost být mohla.

Jediná herna pod názvem Sport bar Synot tip se nacházela v městské části Dukla v ulici Kapitána Nálepky. Herna je situovaná v jihozápadním rohu sídliště a myslel jsem si, že zde bude stejně jako v případě sázkových kanceláří z důvodu nulové konkurence vyšší návštěvnost. V době mého šetření se zde však nacházel pouze jeden návštěvník, který pil pivo a sledoval sportovní záznam v televizi. Zvenku herna vypadá, jako by si ji provozovatel zřídil přímo ve svém rodinném domě. Po vstupu přivítá návštěvníka příjemné prostředí a vedle technických her se zde provozuje také kulečnický, stolní fotbal a šipky.

Závěrečné hodnocení lokality je takové, že situování hazardních institucí je stereotypně poblíž bytových zástaveb, ale pravidlo o vyšší návštěvnosti hazardních institucí nemajících konkurenci se potvrdilo pouze v případě navštívených sázkových kanceláří.

4. 7. Herny/kasina a restaurace provozujících hazardní hry v Pardubicích

V období výzkumného šetření (září 2017 – únor 2018) se na území nacházelo 43 heren a kasin, ze kterých jsem 35 navštívil.⁴¹ Při analýze prostředí těchto institucí jsem se setkal s několika různými kategoriemi prostředí a širokou škálou nabízených hazardních her.⁴² Přesto měly tyto podniky mnoho společného, především co týče legislativních nařízení, dodržová-

⁴¹V přepočtu na procenta jsem navštívil 81.40 % těchto zařízení.

⁴²Většinou převládala nabídka hazardních her na technickém zařízení zvaném videoloterijní terminál. Podle tabulky č. 13 jsou v hernách/kasinech v největším zastoupení. Jejich počet k únoru 2018 byl 506. (Mapa hazardu. 2009)

ní zákona nebo respektování obecně závazných vyhlášek města Pardubice. V případě herních řetězců⁴³ byly tyto podobnosti nejvýraznější.

Viditelným společným znakem heren / kasin byl vnější design, který byl vždy navržen tak, aby nezúčastněná veřejnost neměla možnost nahlédnout do vnitřních prostor. K tomuto bylo použito neprůhledných fóliových polepů skel nebo výloh herního prostoru. Propagace nesla znaky (popř. symboly) provozujícího řetězce nebo jinou grafiku, která nezobrazovala podobu jakékoliv hazardní hry či prvky vzbuzující motivaci hráče ke hraní hazardních her. Takto stylizované prostory mají za cíl zamezit ovlivnění veřejnosti (především mládeže⁴⁴) a chránit ji tak před potenciálním nebezpečím, které s sebou může hazard v případě neúměrného (patologického) hraní přinést.⁴⁵ Zároveň jde ohledně informačních povinností a vzhledu budov o respektování zákona o hazardních hrách č. 186/2016 Sb.: § 66. Tuto povinnost zároveň ukládá i městem vydaná obecně závazná vyhláška o propagaci hazardních her č. 3/2013 Sb. a nesetkal jsem se s hernou či kasinem, které by tato nařízení nerespektovaly. I když taková regulace plně splňuje svůj účel, v reálné podobě toto „maskování“ vytváří nevzhlednou část průčelí budovy, která většinou nekoresponduje s okolní architekturou. Ohledně propagace (R1, R2) reagovali tak, že po uvedení vyhlášky museli z podniku odstranit světelnou reklamu, grafiku zobrazující prvky hazardní her (kostky, karty) nebo ceduli zobrazující nejvyšší možnou potenciální výhru. Tato adaptace vyžadovala jak stavební úpravy objektu, tak finanční prostředky provozovatele. Po diskusi s hráči jsem došel k závěru, že návštěvníci tomu nevěnují žádnou pozornost a už vůbec, že by kvůli zavedení přísnějších podmínek přestali instituci navštěvovat. (R1) a (R2) shodně uvádějí, že od zavedení regulujícího opatření a snížení počtu přítomných propagačních materiálů (poutačů) herny nižší návštěvnost nepocítili.

Silným společným znakem, citelným především pro občany města Pardubice, je regulace otevírací doby heren. Podniky provozující hazardní hry mohly mít před zavedením zákona č. 186/2016 Sb.: § 67 neomezenou otevírací dobu.⁴⁶ Ta je nyní tímto zákonem omezena a podniky nesmí být v době od 3:00 do 10:00 v provozu.⁴⁷ Tři ze čtyř dotázaných hráčů byli

⁴³Řetězce: Endl + K a. s. (Go4games), Synot tip a. s., Net and Games a. s. (Kajot). Pozn.: V závorkách jsou uvedeny názvy jimi vedených provozoven.

⁴⁴Provozovatel nesmí osobě mladší 18 let umožnit vstup do prostorů heren/kasin. Na vchodových dveřích je tato povinnost vždy viditelně uvedena. (Zákon č. 186/2016 Sb.: § 69)

⁴⁵V provozovnách Synot tip jsou na viditelném místě umístěné kontakty na nejbližší ambulanci či ústavní léčbu. Tento postup je z mého pohledu nepřínosnější pro ty, kteří se rozhodli svoji závislost řešit. Kontakty si může přečíst každý a člověk mající zájem zůstane v anonymitě.

⁴⁶Zvané „non-stop“.

⁴⁷Citelnějším a přívětivějším by bylo zavedení vyhlášky o vyšším omezení otevírací doby např. v době nočního klidu. K tomuto tvrzení mě dovedla informace z článku o městě Hostinném, které přijalo vyhlášku o omezení

proti tomuto regulujícím opatření. Dva hráči jako důvod uvedli, že po skončení jejich noční směny nemají možnost hernu před spánkem navštívit. Další respondent hrál hazardní hry pouze tehdy, když při cestě domů z noční párty navštívil hernu v blízkosti svého bydliště. Poslední respondent byl pro zavedení přísnějších podmínek, protože do herny docházel pouze v odpoledních hodinách. (R1) a (R2) tuto regulaci překvapivě kvitovali a nemají proti ní výhrady. Výskyt provozu herních hazardních zařízení na území města je zase regulován vyhláškou č. 6/2011 o regulaci provozování výherních hracích přístrojů. Zde je uveden seznam adres, na kterých se mohou herní zařízení na území města provozovat.⁴⁸

Dozorujícími orgány, které dohlížejí na provoz hazardních her a se kterými se provozatelé setkávají, jsou převážně celní a obecní úřad. Pravomocí celního úřadu, danou Zákonem o hazardních hrách č. 186/2016 Sb. v § 116, je dozor nad dodržování tohoto zákona a projednávání přestupků. Od (R1) jsem se dozvěděl, že kontrola může probíhat jak anonymně, tak nárazově i oficiální cestou. Anonymní forma kontroly nebyla od účinnosti zákona⁴⁹ doposud provedena, ale jednou za půl roku je povinnost kontrolu podstoupit výše zmiňovanou oficiální cestou. O pečlivosti tohoto orgánu není pochyb, což (R1) potvrzuje, ale nikdy mu nebyly uděleny sankce za přestupky vůči legislativě. Za to (R2) podle jeho slov neměl s celním úřadem dobré zkušenosti a kontroly bral za nadbytečné a obtěžující. Doslova se zmínil o cíleném znemožnění podnikání z jejich strany.

Obecní úřad dohlíží v této věci na dodržování obecně závazných vyhlášek a legislativy v provozovnách, kterým město vydává povolení k provozu. Namátková kontrola probíhá také jednou za půl roku v doprovodu městské policie⁵⁰. Podobně jako celní úřad se soustředí na provoz, jen s tím rozdílem, že zde není tolik brán zřetel na administrativu (danění hazardních her, kontrola legálních výnosů). Klíčovou pozornost soustředí na povinnosti informovat hráče o důležitých provozních opatřeních, dále pak na celkový stav herních zařízení a herních prostorů. Mezi informace hráčům se řadí provozní řád podniku a hrací plán. Mezi interní dokumenty, poskytované dozoru z obecního úřadu, patří servisní knihy k technickým hrám a povolení k provozu, navíc musí být vždy přítomna zodpovědná osoba. (R1) a (R5) se nezávisle na

provozu heren v době 22:00 – 8:00. Město si od tohoto zavedení slibovalo řešení záležitosti ohledně veřejného pořádku v nočních hodinách. (Vaníček. 2014)

⁴⁸Po diskusi s (R4) jsme došli k závěru, že je tato vyhláška značně zastaralá a momentálně se pracuje na jejím přepracování. Seznam se musí aktualizovat a místa výskytu přetransformovat tak, že se některá zruší ve prospěch občanů města oproti provozovatelům heren nebo kasin. Zrušení se bude odvíjet z momentální situace veřejného pořádku daného území.

⁴⁹Od 1. 1. 2017

⁵⁰Strážník městské policie může kdykoliv vstupovat do herny / kasina nebo jiné hazardní instituce za účelem konání svého úkolu. Další důvodem ke vstupu jsou i důvodná podezření o přítomnosti nezletilé nebo hledané osoby. (Zákon o obecní policii č. 553/1991 Sb.: § 17c)

sobě shodli, že kontrola celního úřadu je v této věci důkladnější a svědomitější než v případě úřadu obecního. (R4) potvrdil, že kontroly obecního úřadu by měly být přísnější a v případě shledání přestupku stanovovat vyšší finanční sankci.

Pouze v jednom případě ze 35 navštívených heren / kasin jsem se setkal s tím, že hráčům nebyl poskytnut herní plán, a to na sídlišti Polabiny v herně Star tip. Na dotaz k personálu, zdali by mi mohli tento plán poskytnout, jsem byl pouze odkázán na prázdný provázek, který byl připevněn na stěně při vchodu do herní zóny a na jehož konci měl zřejmě tento plán viset. Tímto se provozovatel dopustil přestupku proti zákonu o hazardních hrách č. 186/2016 Sb.: § 8, který mu povinnost poskytnutí hracího plánu ukládá.

Dozorující orgány mohou herní technické zařízení i otestovat, což mi (R1) potvrdil s doplněním, že si vždy namátkově vyberou ¼ herních zařízení v herně. Další pravomocí je, že mohou při konání dozoru kdykoliv vstoupit do objektu, a to i při kladení odporu. V případě nutnosti mohou využít síly.⁵¹ (Zákon č. 186/2016 Sb.: § 119 - § 120)

Vnitřní struktura a uspořádání podniku byla ve všech zařízeních podobná v tom, že zde byl herní prostor oddělen od prostoru, kde se zdržují lidé, kteří hry nehrají. Na otázku obsluze, proč jsou tyto prostory odděleny, mi nikdo jednoznačně neodpověděl, s informanty (R1) a (R5) jsme ale společně došli k závěru, že je to z etického hlediska vůči hráči a jeho soukromí. Za období mého výzkumu jsem některé hery navštívil opakovaně a v případě jednoho zařízení (herna v centru města na ulici Třída Míru) došlo během té doby dokonce k transformaci, kdy byl prostor baru s místy k sezení u stolečku pro 12 lidí sloučen s dříve odděleným herním prostorem. Místa k sezení byla včetně barových židlí zrušena a celá herna byla nyní soustředěna pouze na hráče sedící u automatů. Z mého pohledu se tento postup jevil jako přinucení návštěvníků hrát technické hry a jediná možnost odkládání občerstvení vedle sebe na stoleček, přidružený ke každému hernímu zařízení, byl přinejmenším zvláštní. Obsluze baru jsem položil dotaz, jak hodnotí novou koncepci podniku, na což bylo zareagováno negativně. Odůvodněním byla skutečnost nižší návštěvy baru, a to zhruba o 50% - 60%. Další věcí, která byla pro obsluhu nepříjemnou, byl nepořádek spojený s konzumací alkoholických nápojů přímo při hře.

(R1) vyřešil koncepci hery tak, že pro návštěvníky, kteří přicházejí pouze kvůli posezení a konzumaci piva či jiného alkoholu, zařídil dveřmi oddělenou pivnici s vlastním vcho-

⁵¹Sílu nemusel (R4) za dobu své služby (3 roky) nikdy použít a provozovatelé vycházejí vždy kontrolním orgánům vstříc.

dem ve stejné budově. Bar, umístěný u herních automatů, je tedy určen pouze samotným hráčům, kteří tak mají možnost hrát hazardní hry a zároveň si objednat nápoj. Toto řešení mi přijde jako nejlepším východiskem a kompromisem vůči návštěvníkům. Takto zařízených heren jsem shledal 5 z 35 navštívených.

Vnitřní struktura a uspořádání podniku se řídí pravidly řetězce nebo poskytovatele herních zařízení konečnému provozovateli. Takto jsou v Pardubicích řešeny všechny provozovny a od každého z informantů jsem se dozvěděl, že ve svém podniku nemohou provozovat vlastní technické zařízení. Podle respondentů mají hazardní řetězce technické zkoušky k přístrojům a následné povolení pro distribuci zařízení do podniků, vydané Ministerstvem financí, které tyto přístroje eviduje v databázi. Tyto úkony a povinnosti představují pro malé podnikatele velké komplikace, a proto existují hazardní konglomeráty, které přístroje za určitých podmínek⁵² poskytují a zároveň provádí servisní úkony nebo garanční prohlídky. Správce technického herního zařízení se stará o povolení, které se podle informací vydává maximálně na dva roky. Požadavky na vnitřní strukturu se odrážejí hlavně v propagačních materiálech a ve viditelném oddělení technických her od okolních prostorů. Styl a vybavení si taktéž určuje řetězec, například v hernách Synot tip a Go4games jsem se setkal s identickými technickými zařízeními a světelnou úpravou. Ve světelném designu Go4games vynikají převážně odstíny modré barvy a u Synot tipu červenožluté (zlaté). Restaurace a hospody na jednotnou stylizaci sice nepřístupují, ale vždy herní prostor od prostoru hostů oddělují paravánem nebo dřevotřískovou stěnou. Jediná restaurace provozující v Pardubicích technické hazardní hry je jasným důkazem, že těchto institucí stále ubývá.

4. 8. Sázkové kanceláře a pobočky Sazka a. s.

Tuto specifickou skupinu institucí jsem ve výzkumu oddělil záměrně. V době výzkumu (září 2017 – únor 2018) se na území Pardubic nacházelo 57 sázkových kanceláří a k tomu dalších 73 poboček Sazka a. s.⁵³ (dále jen „Sazka“). Tento počet je více než alarmující. Usuzuji podle těchto následujících výzkumných měřítek.

Regulace propagace těchto hazardních institucí je mnohem nižší než u heren a kasin. Jako příklad mohu uvést reklamní spoty v televizním vysílání, zobrazující život milionáře,

⁵²Podmínkou jsou provize z celkového zisku, které má každý provozovatel jiné. Tyto provize vyplácí poskytovatel hazardních her provozovatelům heren. Podmínky jsou stanoveny smluvně a individuálně. Tyto informace poskytl (R1), (R2), (R5). Výši provize nikdo nezminil.

⁵³Celkový počet po sečtení je tedy 130. Tento počet převažuje nad hernami a kasiny (43) o 87 institucí, což znamená, že je nabídka hazardního hraní skrze sázkové kanceláře a pobočky Sazka a. s. o 200% vyšší.

který vyhrál v loterii a nyní si užívá. Podobná reklama je na loterii sázkové společnosti Tipsport. V propagaci skrze média se může objevit i zdánlivě důvěryhodná osoba v podobě veřejně známé osobnosti.⁵⁴ Jak již bylo řečeno, u heren a kasin se nesmí objevovat prvky motivující ke hře a další prostředky propagace (např. prvky hazardní hry) přímo na budově. U sázkových kanceláří se však můžeme setkat s bohatou výzdobou, znázorňující možnost výhry či výhody při sázení touto společností, dále se stojany před vchody s informacemi ohledně poskytovaných loterií, které by si podle marketingového sdělení neměl čtenář nechat ujít a jít si vsadit. U všech těchto sdělení figuruje dle zákona o hazardních hrách č. 186/2016 Sb.: § 66 varování, že účast na hře může být škodlivá, většinou se ale jedná o nečitelný font písma, který pozornosti člověka snadno unikne.

Umístění sázkových kanceláří je vždy v dobrém dosahu veřejnosti⁵⁵. Do těchto prostorů nesmí vstupovat lidé mladší 18 let, náhled do nich je ale oproti hernám a kasinům umožněn skrze nezamaskované skleněné plochy. Pobočky Sazka se zase hojně vyskytují v obchodních centrech, trafikách, na poštách a na benzínových pumpách. Ačkoli je sázení loterie hazardní hra (a může tedy být ve vyšší míře pro okolí stejně demoralizující jako hraní her technických), společnost tuto formu hazardu plně akceptuje a umístění těchto institucí do veřejně přístupných a značně navštěvovaných prostorů je toho jasným důkazem.⁵⁶

4. 9. Závěr výzkumu

Výzkum jasně poukázal na závažnost problematiky momentální situace hazardního hraní na území města Pardubice a zároveň podkryl aspekty, které by se měly řešit či které jsou již v momentální době řešeny.

Průběh celého výzkumu se v době po 1. 1. 2018 značně změnil, což pokládám za důležité v závěru výzkumného šetření práce zmínit. Tuto změnu má na svědomí plná platnost Zákonu o hazardních hrách č 186/2016 Sb. a spuštění registru hráčů pod záštitou Ministerstva financí. Po registraci může následně jedinec podle paragrafů § 30, § 45, § 77 volně hrát hazardní hry i vstupovat do herních institucí.⁵⁷ Průběh registrace jsem si za výzkumnými účely sám vyzkoušel. Provedl jsem registraci v řetězci Synot tip, která mi umožňuje vstup do jaké-

⁵⁴V roce 2011 propagoval známý moderátor a bavič Leoš Mareš loterii Tipšestka. V době konání zimní olympiády (únor 2018) propagovali sázkovou kancelář Tipsport vrcholní sportovci i samotní účastníci olympijských her.

⁵⁵Někdy jsou součástí herny / kasína, ale většinou jsou to samostatné prostory.

⁵⁶Jako nepochopitelná se mi jeví grafika stíracích losů, kde se nachází např. dětské motivy zvířat.

⁵⁷Do většiny heren nelze bez registrace vstoupit, neregistrovanému člověku v tom zabrání obsluha herny / kasína, vyžadující údaje o registraci, nebo terminál, který nelze obejít.

koliv herny tohoto provozovatele a hraní hazardních her. Celá registrace netrvala ani pět minut. První fází registrace byla lustrace v systému podle občanského průkazu a později mi byla na tomto základě vystavena členská karta s příslušným pinem a vznešenou grafikou ve zlaté barvě, čímž byla registrace dokončena.⁵⁸ Druhou fází bylo seznámení se s návštěvním řádem a způsoby, jak kartu využívat. Při každé návštěvě provozovny Synot tip jsem se musel u vstupu tímto průkazem prokazovat a pro verifikaci údajů jsem předkládal občanský průkaz.⁵⁹ Každý vstup do herního zařízení je v rámci registrace zaznamenán do interního systému Ministerstva financí. Registrační systém je zároveň propojen s rejstříkem fyzických osob, které jsou vyloučené z účasti na hazardních hrách. Mezi takové patří například lidé, pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi, nebo jedinci, žijící s osobou pobírající dávky ve společné domácnosti nebo v partnerském vztahu. Dalším typem osob zapsaných do tohoto rejstříku mohou být osoby nacházející se v insolvenční nebo finanční úpadku. V neposlední řadě, a to pokládám za nejprínosnější a nejefektivnější, je zamezen vstup osobám, kteří mají nařízené omezení hraní hazardních her z důvodu léčby patologického hráčství. Všem těmto lidem nemůže provozovatel z legislativního hlediska uznat registraci a umožnit jim vstup nebo účast na hazardní hře.⁶⁰ (Zákon č. 186/2016 Sb.: § 16)

(R1) a (R2) jsou tímto krokem konsternováni, jelikož zmíněné opatření přineslo dle jejich slov až o šokujících 80% nižší návštěvnost heren, než v době do 31. 12. 2017. (R5) z tohoto důvodu, a zároveň z důvodu končící platnosti licence, provoz herního zařízení zcela zrušil a tento prostor využil k dalšímu rozšíření své restaurace.⁶¹ Dotazovaní (R1), (R2) a (R5) nejsou s perspektivou ubývání hazardních her spokojeni (především kvůli ztrátě jistého výnosu, který provoz her přinášel), oproti tomu respondenti (R3) a (R4)⁶² toto vítají a přáli by si, aby se hazard v budoucnosti z území města úplně vytratil. Spokojenost přichází i od obyvatel města, se kterými jsem se o budoucnosti hazardních her bavil. Většina z nich uvedla, že úplné zrušení podporují.

V této závěrečné kapitole výzkumu bych chtěl podotknout, že otázka hazardu ve městě Pardubice a jeho eliminování je v plném řešení a tvorba nových, přísnějších obecně závazných vyhlášek tomu nasvědčuje. Poskytovat občanům města vyšší úroveň života a postupně

⁵⁸Platí pouze pro řetězec Synot tip.

⁵⁹Podle (R1) a (R2) bude z důvodu zamezení přenositelnosti postup takový, že při registraci bude vyžadována stejná fotografie, jako je na občanském průkazu.

⁶⁰S registrací se může člověk setkat jak v hernách, tak při sázení na kursovou nabídku na internetu nebo v sázkové kanceláři.

⁶¹Vznikla čtyři nová místa pro hosty, navštěvující restauraci za účelem obědu nebo večerního posezení s přáteli.

⁶²Hodnotí okolí heren jako nejrizikovější oblasti v důsledku vyskytující se kriminality, kterou musí řešit. Jako příklad uvedu kapesní krádeže z automobilů, krádeže jízdních kol či vykrádání sklepů panelových domů.

z něj závislosti jako patologické hráčství vytlačovat je v dnešní době velmi důležitým faktorem. (R3) potvrdil tendenci města bojovat s hazardními hrami na svém území mnohem ofenzivnějším způsobem než doposud. Plně si uvědomuje, že hazard je v takto krásném městě pomyslnou vadou na kráse. Podotýká, že vyšší zájem na tom má i vedení města a v dohledné době (v roce 2018 nebo 2019) by se mělo zavést další opatření v podobě nové obecně závazné vyhlášky.⁶³

(R4) se zmiňuje o neustálém příkazu mapování situace okolo heren, především, zdali budou do budoucna jednotliví majitelé hernu / kasino nadále provozovat či nikoli. Aktualizace těchto údajů probíhá každý měsíc. Kromě dohledu nad veřejným pořádkem jsou s těmito zařízeními spojené také zvýšené kontroly. (R4) zdůrazňoval, že těchto kontrol přibývá a dbá se na důslednost, nově také udělují do centrálního systému hodnocení jednotlivých podniků. Na škále od 1 do 5 (kdy 1 je nejlepší) hodnotí situaci podle výskytu přestupků. V případě jejich vyššího počtu je výsledná známka horší a dbá se na jejím zlepšení.

Podle mého názoru by neměla regulace cílit pouze na herny a kasina, ale měla by se soustředit i na sázkové kanceláře a pobočky Sazka, které jsou potenciálním nebezpečím na území každého města České republiky. Takové řešení hazardu nebude zvýhodňovat jednu instituci před druhou a plošná regulace bude mít oproti úzce zaměřené větší efekt. Tento názor jsem interpretoval (R3) a (R4), kteří uznali, že odvětví sázkových kanceláří, které nejsou primárně vnímány jako hazardní instituce, by mohlo být do budoucna jistým nebezpečím. Absurdní mi však přijde reakce (R3), že s tímto typem hazardních her (loterie a kursově sázení) na území města nelze nic dělat a nezbývá nic jiného než pouze čekat, zdali se podmínky poskytování loterií legislativně zregulují nebo zpřísní. Nezpochybnitelným argumentem pro zavedení přísnějších opatření pořád zůstává zvýšený výskyt kriminality a narušování veřejného pořádku v blízkosti heren a kasin, kterou mi potvrdili jak obsluha, tak vlastní zkušenosti, (R4) i samotní hráči. Ti navíc uvedli, že v případě zrušení heren / kasin by navštěvovali sázkové kanceláře nebo sázeli na terminálech Sazky. Většina z nich by pak kvůli účasti na technických hrách navštěvovali jiná města.

⁶³Regulace na konci období mého výzkumu (únor 2018) zasáhla hazardní průmysl na území města Pardubice velmi značně. V době výzkumného šetření se v Pardubicích nacházelo 43 heren / kasin a 594 hazardních her. Na konci března 2018 se tento počet rapidně snížil na 33 heren / kasin a 174 hazardních her. (Mapa hazardu. 2009)

ZÁVĚR

Cílem práce bylo poskytnout hloubkovou analýzu momentální situace hraní hazardních her, její výsledky souhrnně prezentovat a následně z nich vyvodit možnosti jeho řešení na území krajského města Pardubice. K dosažení daných cílů bylo využito stanovené metodologie, tedy pozorování, rozhovoru a obsahové analýzy dokumentů.

V teoretické části bakalářské práce jsem si stanovil hlavní cíl čtenáře informovat o fenoménu gamblerství / patologickém hráčství jakožto přetrvávajícím sociálním problému. Závislost na hazardních hrách nevzniká jedním určitým způsobem a u každého člověka je počátek diagnózy čistě individuální. Z tohoto důvodu bylo složité přesně definovat vznik závislosti u určitého typu hráče, a proto jsou informace obsažené v této práci komparací tvrzení, poskytovaných předními odborníky zabývajícími se o oblast sociálně patologických problémů a psychologie. K individuálnímu přístupu jsem musel přistoupit i ve fázi výzkumu, kdy povaha každého hráče ode mě vyžadovala jiný postup při navázání rozhovoru. Odpovědi byly také odlišné, ale přesto u lidí často hrajících hazardní hry podobné. Další část teoretické části pojednávala o momentálním řešení v podobě regulace, která úzce souvisí se zavedením nového Zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách a probíhá po celém území České republiky. Jsou zde uvedeny dosavadní regulace a příklady, které mohou být inspirativní pro podnikání dalších kroků v otázce kolem hazardního hráčství na území ostatních měst. Více přiblížit a pochopit téma čtenáři pomohlo neutrální vymezení základních pojmů spojených s hazardem, jako jsou například legálně provozované hazardní hry nebo legislativa upravující hazardní sektor. Mimo poskytnutí těchto faktů čtenářům jsem tyto informace sám využil k pohybu a pochopení situací, které nastaly v terénním výzkumu.

Empirická část splňuje stanovené cíle, kdy byla provedena analýza na základě vlastních zkušeností a získáním informací v probíhajícím výzkumu. Abych mohl získaná data zformulovat do reprezentativního celku, musel jsem využít obsahovou analýzu veřejně dostupných dokumentů Ministerstva financí České republiky a Českého statistického úřadu. Pro znázornění výskytu a míry koncentrace jsem hazardní instituce zaznamenával za pomoci získaných dat do map, které čtenáři představí, kde se hlavní zkoumané lokality nachází. Autentické informace jsem získával prostřednictvím rozhovorů a návštěvou hazardních institucí. Návštěvy a pozorování byly přínosné pro bližší kontakt a následné začlenění do společnosti okolo hazardu. Mezi respondenty jsem pečlivě vybíral tak, aby můj pohled na tuto problematiku zůstal nezaújatý a mohl jsem tak vyvodit svůj vlastní závěr. To bylo velice důležité, protože každý dotazovaný disponuje svým vlastním názorem a postojem k hazardu. Odpovědi se

v některých případech rozcházely natolik, že jsem je místo výsledného zaznamenání do bakalářské práce spíše porovnával.

Samotný terénní výzkum odhalil mnohá úskalí, která si badatel předem neuvědomuje. Dovednosti, jak takový výzkum provádět, přinese výzkumníkovi až praxe a zdokonalení se je pouze otázkou času, který musí člověk do výzkumu investovat. Další problémem byla některá data, která jsem musel v rámci psaní bakalářské práce pozměnit a hlídat si jejich podobu v textu.

Došel jsem k závěru, že téma hraní hazardních her na území města je v momentální situaci řešeno kompetentními úřady, které vyslyšely přání a tužby občanů a zpřísňují požadavky provozu heren a kasin. Objevil jsem ale několik problémů, jejichž řešení je problematické a v tuto chvíli není zcela jasné, jak se s nimi vypořádat. Jedním z nejhlavnějších je fakt, že se regulace soustředí pouze na herny a kasina. Potencionální zdroj nebezpečí v podobě sázkových kanceláří nebo číselných loterií se zdá být doposud bez povšimnutí. O to horší je, že společnost tuto formu hazardu akceptuje a nejsou tedy tendence situaci řešit.

Další možností, jak zamezit negativnímu působení hazardu, je jeho eventuální úplné zrušení na území města. Toto opatření již zavedla některá další města v České republice a občané Pardubic by toto omezení dle výsledků výzkumu uvítali.

Z výsledků analýzy jsem usoudil, že preventivní opatření formou propagace škodlivosti hazardního hraní je doposud zavedeno v malé míře. Podle získaných informací se škála nabízených preventivních programů rozroste o několik dalších, cílených na žáky základních a středních škol v Pardubicích, ve kterých budou žáci seznámeni i s informacemi ohledně dalších závislostí.

Po zkušenostech, které jsem získal terénním výzkumem, zastávám názor, že jakákoliv forma hazardního hraní skrývá potenciální nebezpečí. Pojí se s ní negativní sociální aspekty, které se mohou rozšířit jak na rodiny patologických hráčů, tak širokou veřejnost, jako jsou občané města Pardubice. Úplné zrušení není dle mého názoru na místě, ale přikláním se ke kompromisu mezi podnikateli a regulací ze strany státu, například odsun herních institucí z míst, kde se pohybuje široká veřejnost, a z blízkosti mateřských, základních a středních škol. Výsledky současné regulace (k březnu 2018) by mohly přinést schůdné řešení a nabídnout nějakou formu kompromisu, která by zajistila bezpečí a spokojenost občanů města a zároveň poskytla možnost podnikatelům v hazardních hrách nebankrotovat.

ZDROJE

Bibliografie

CAILLOIS, Roger. *Hry a lidé: maska a závrat'*. Přeložil Nina VANGELI. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, 1998. ISBN 80-902482-2-5.

CARR, Allen. *Snadná cesta jak překonat hazard: [jak převzít moc nad svým životem]*. Praha: Jaro, 2015. ISBN 978-80-904423-7-5.

FEY, Marshall a Ivo KASAL. *Výherní automaty: průmysl i zábava: [100 let historie v USA, 100 let historie v Evropě a v českých zemích]*. Praha: Olympia, 1999. Sazka. ISBN 80-7033-630-7.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KALINA, Kamil a kol.. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001. ISBN 8023880144.

Koncepční rámec škodlivého hráčství: projekt mezinárodní spolupráce financovaný Centrem pro výzkum problémového hráčství v Ontariu. Praha: Úřad vlády České republiky, 2013. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-084-1.

MARHOUNOVÁ, Jana a Karel NEŠPOR. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Praha: Empatie, 1995. Společensko-vědní řada. ISBN 80-901618-9-8.

MALÁTEK, Vojtěch a Dušan POLONSKÝ. *Metody sociologického výzkumu*. Karviná: Slezská univerzita, 1998. ISBN 80-7248-015-4.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673680.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN isbn-80-247-1362-4.

MRAVČÍK, V. (Ed.). 2015. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2014*. MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-126-8

MRAVČÍK, V. (Ed.). 2017. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2016*. MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-182-4

NEŠPOR, Karel. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. 2., rozš. vyd. Praha: Sportpropag pro Ministerstvo zdravotnictví ČR, 1999. ISBN 8026038754.

NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag, 2006. ISBN 8026038800.

NEŠPOR, Karel. *Jak překonat hazard: prevence, krátká intervence a léčba*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0009-3.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011b. ISBN 978-80-7367-908-8.

PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství, aneb, Sázka na štěstí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-074-1.

PRUNNER, Pavel. *Gamblerství, aneb, Ztráta svobody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-452-7.

S., MARTIN, S., Martin. *Já, hráč: zpověď opravdového gamblera*. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-19-6.

WILLIAMS, Robert, Beverly L. WEST a Robert I. SIMPSON. *Prevence problémového hráčství: komplexní přehled důkazů a zjištěné dobré praxe*. Praha: Úřad vlády České republiky, c2014. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-096-4.

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 89/2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1368. ISSN 1211-1244. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKO. Zákon č. 186/2016 o hazardních hrách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 71, s. 2962-2999. ISSN 1211-1244. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=186/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKO. Zákon č. 188/2016 kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hazardních hrách a zákona o dani z hazardních her. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 71, s. 3004-3011. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=52828>

ČESKO. Zákon č. 553/1991 České národní rady o obecné policii. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 104, s. 2736 - 2742. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2516>

ČESKO. Zákon č. 65/2017 o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2017, částka 21, s. 671 - 699. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=61764>

Obecně závazná vyhláška č. 6. /2011, o regulaci provozování výherních hracích přístrojů. *Magistrát města Pardubice*. [online]. 2011, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/urad/radnice/vyhlaskey-a-narizeni/evidence-vyhlaskey-a-narizeni/?file=6385&page=43013&do=download>

Obecně závazná vyhláška č. 3/2013, o omezení propagace některých sázkových her, loterií a jiných podobných her. *Magistrát města Pardubice*. [online]. 2013, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/urad/radnice/vyhlaskey-a-narizeni/evidence-vyhlaskey-a-narizeni/?file=14670&page=892890&do=download>

Obecně závazná vyhláška č. 13/2006, o veřejném pořádku. *Magistrát města Pardubice*. [online]. 2006, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/urad/radnice/vyhlaskey-a-narizeni/evidence-vyhlaskey-a-narizeni/?file=6485&page=43051&do=download>

Internetové zdroje

ČERNÝ, Aleš. 2017. Jako první začne na českém internetu legálně „protáčet válce“ Fortuna. *iDNES.cz*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/fortuna-dostala-licenci-na-on-line-ruletu-f1k-/ekonomika.aspx?c=A170224_120722_ekonomika_rny

ČESKÁ TELEVIZE. Výzkum omezení hazardu souvisí s poklesem kriminality [online]. 2017, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/2038176-vyzkum-omezeni-hazardu-souvisi-s-poklesem-kriminality>

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Skvělá návštěva. Velkou pardubickou sledovalo rekordních 30 tisíc diváků. *Sport.cz*. [online]. 2014, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/ostatni/ostatni/clanek/613399-skvela-navsteva-velkou-pardubickou-sledovalo-rekordnich-30-tisic-divaku.html>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci s živnostenským oprávněním [online]. 2017, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-s-zivnostensky-m-opravnemim>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vybrané údaje městských částí (obvodů) ve statutárním městě Pardubice [online]. 2011, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&vyhltext=m%C4%9Bstsk%C3%BD+obvod+pardubice&bkvt=bcSbc3Rza8O9IG9idm9kIHBhcmR1YmljZQ..&katalog=all&pvo=ZVMC035&pvoch=555134&pvokc=43>

EKONOMIKA. Soukromé, externí a společenské náklady [online]. 2008, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://ekonomika-otazky.studentske.cz/2008/07/564-soukrom-extern-spoleensk-nklady.html>

GOOGLE. Mapy Google [online]. 2009, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps>

HOLLAN. Matěj. Hazard lze už konečně z úrovně obce regulovat!. *Moderní obec*. [online]. 2013, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/hazard-lze-uz-konecne-z-urovne-obci-regulovat/>

KONIECZNY, Janusz., Šárka. TRUNKATOVÁ. Studie vlivu tvrdého hazardu na kriminalitu. *Nadační fond proti korupci*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: https://www.google.com/url?q=http://www.nasipolitici.cz/cs/analyzy/kauzy/detail/298-hazard-zvysuje-kriminalitu/download/172-tz-2017-03-02-studie-pdf&sa=U&ved=0ahUKEwicv6z6uJzaAhWRsKQKHafRBPkQFggFMAA&client=internal-uds-cse&cx=006267294164053416381:80lv6qos5wy&usg=AOvVaw2NrR-uW88ONL_hQ-RodgRC

KULÍŠKOVÁ. Evelyn. Češi jsou v konzumaci alkoholu šestí na světě. Pravidelně pije 15 procent dospělých. *iRozhlas.cz*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/cesi-jsou-v-konzumaci-alkoholu-sesti-na-svete-pravidelne-pije-15-procent_1704192010_ima

LAXUS. Laxus z. ú. [online]. 2016, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.laxus.cz/>

MAPA HAZARDU. Pardubice [online]. 2009, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.mapa-hazardu.cz/pardubice>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Informace o činnosti odboru 34 - Státní dozor nad hazardními hrami, úřední hodiny, kontakty [online]. 2006, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/zakladni-informace>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Informativní přehled sázkových kanceláří [online]. 2017, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/prehledy-kasin-heren-a-sazkovych-kancela/2017/informativni-prehled-sazkovych-kancelari-30706>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Technická hra [online]. 2016, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Prezentace_2016-08-08_04-Technicka-hra_v02.pdf

PARDUBICE. Geografie [online]. 2017 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/o-pardubicich/informace-o-meste/geografie/>

PARDUBICE. Hlavní zaměstnavatelé v okrese Pardubice k 31. 12. 2015. [online]. 2016, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/o-pardubicich/prumysl-a-obchod/hlavni-zamestnavatele-v-okrese-pardubice-k-31-12-2010/>

PARDUBICE. Mapa obvodů [online]. 2013, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: http://www.pardubice.eu/runtime/cache/images/lightbox/mapa-obvodu-2_fkx8x.jpg

PROFA. Rejstřík škol a školních zařízení [online]. 2017, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <https://profa.uiv.cz/rejskol/>

REDAKCE. Benevolence k hazardu úzce souvisí s vyšší kriminalitou, tvrdí studie. *Pardubický deník*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://pardubicky.denik.cz/z-regionu/benevolence-k-hazardu-uzce-souvisi-s-vyssi-kriminalitou-tvrdi-studie-20170525.html>

REICHL, Jiří. Obcím stouply příjmy z hazardu, Ministerstvo financí nezvládá agendu. *Ekonomický deník*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://ekonomickydenik.cz/obcim-stouply-prijmy-hazardu-ministerstvo-financi-nezvlada-agendu/>

SAZKA. Prodejní místa [online]. 2009, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.sazka.cz/mapa>

SPELOS. Kdo jsme [online]. 2017, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <http://www.spelos.com/sid=0j7ol2ta6eiqtofrkpdolojn45/kdo-jsme/SPELOS>. Mapy nelegálního hazardu [online]. 2017, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <http://www.mapynelegalnihohazardu.eu/?sid=r9151d9ltsvo1qkkd82b1bc7d1>

ŠKAŘUPOVÁ, Kateřina., Pavel. NEPUSTIL & Jakub ČERNÝ. Analýza drogové situace ve městě Brně a související doporučení pro městskou drogovou strategii. *Magistrát města Brna*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: https://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OSP/dokumenty/Analyza_drogove_situace__2016.pdf

ŠTĚPÁNKOVÁ, Lenka. Automaty mizí jen pomalu, *Pardubický deník*. [online]. 2017, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: http://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/automaty-mizi-jen-pomalu-20170313.html

STOP ZÁVISLOSTI. Stop závislosti [online]. 2018, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://stopzavislosti.cz/>

ŤOPEK. Martin. Třída Míru ožívá. Pardubice její rekonstrukcí získaly nové náměstí. *iDnes.cz* [online]. 2015, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: https://pardubice.idnes.cz/pardubice-otevrel-y-rekonstruovanou-tridu-miru-ftj-/pardubice-zpravy.aspx?c=A150410_164430_pardubice-zpravy_jah

UNIE HERNÍHO PRŮMYSLU ČR. Základní informace [online]. 2010, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <http://www.uhpcr.cz/o-unii/zakladni-informace/>

UNIVERZITA PARDUBICE. Univerzita v číslech [online]. 2017, [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/univerzita/univ-cisla.html>

ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR. Péče o pacienty s diagnózou F63.0 (patologické hráčství) v ambulantních a lůžkových zařízeních ČR v letech 2010–2016 [online]. 2017, [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: http://www.uzis.cz/en/system/files/ai_2017_04_gambling_2016.pdf

VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti: Behaviorální závislosti. [online]. 2014, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/3476/Behavioralni-zavislosti-pdf>

VALENTOVÁ, Petra., Diagnóza a léčba patologického hráčství. *Skálův institut*. [online]. 2014, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: http://www.skaluvinstitut.cz/files/literatura/D_138.pdf

VANÍČEK. Aleš. Herny musí být přes noc zavřené. *Krkonošský deník*. [online]. 2014, [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: https://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/herny-musi-byt-pres-noc-zavrene-20140913.html

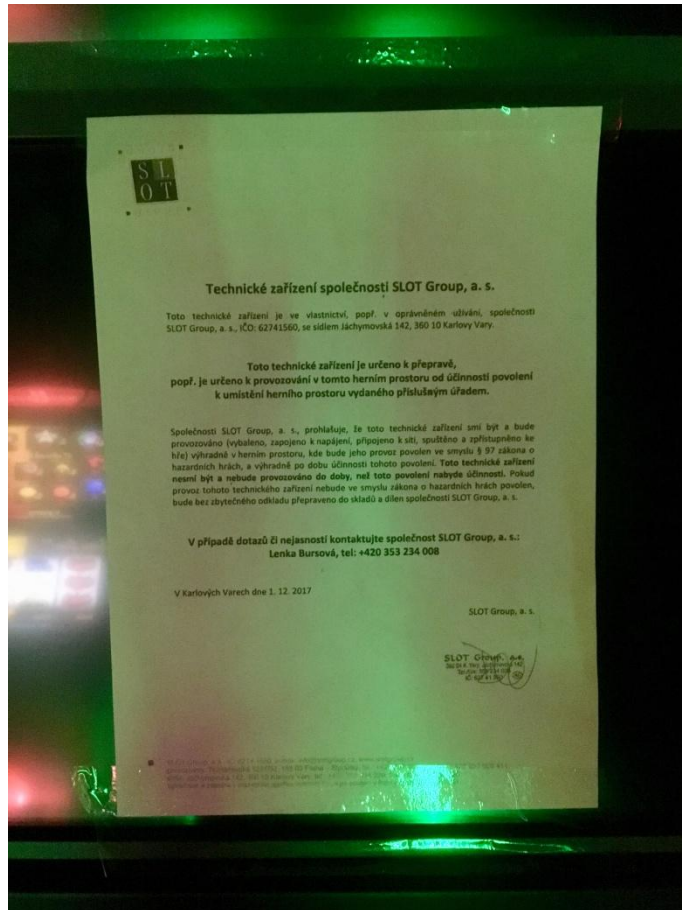
WINKLER, Petr., Markéta. BEJDOVÁ, Ladislav. CSÉMY a Aneta. WEISSOVÁ. Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice. *Národní ústav duševního zdraví*. [online]. 2015, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: http://www.nudz.cz/files/common/winkler_problemove_hracstvi.pdf

ŽUROVEC, Michal. Vláda schválila zákony Ministerstva financí, které znamenají průlom v oblasti hazardu. *Ministerstvo financí ČR*. [online]. 2015, [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/vlada-schvalila-zakony-ministerstva-fina-22150>

Seznam příloh

Příloha A – Dokument o budoucím stavu videoloterijního terminálu (leden 2018).....	111
Příloha B – Nabídka kontaktů ambulantní, ustavní léčby nebo sebeomezujícího opatření návštěvníkům herny.....	112
Příloha C – Fotografie uzavřené herny k 2. 1. 2018.....	113
Příloha D – Rozdíl mezi regulací propagace heren a sázkových kancelářích.....	114
Příloha E – Reakce na omezení otevírací doby provozovatelem dřívější „non-stop“ herny..	115
Příloha F – Karta hráče	116

Příloha A – Dokument o budoucím stavu videoloterijního terminálu (leden 2018)

Zdroj: Autor práce

Příloha B – Nabídka kontaktů ambulantní, ustavní léčby nebo sebeomezujícího opatření ná-
vštěvníkům herny.

Hazardních her se nemohou účastnit osoby mladší 18 let.

Hrát mohou pouze registrované osoby

Registrované osoby si mohou nastavit sebeomezující opatření :

- výše sázek za 1 kalendářní den
- výše sázek za 1 kalendářní měsíc
- výše čisté prohry za 1 kalendářní den
- výše čisté prohry za 1 kalendářní měsíc

Nezávislé organizace
Níže uvádíme kontaktní údaje na organizace pro hráče, kteří mají problémy se závislostí na hraní.

Psychiatrická léčebna Bohnice
Ústavní 91
181 02 Praha 9
E-mail: pl@plbohnice.cz
Tel: +420 284 016 111
Web: <http://www.plbohnice.cz/>

Fakultní nemocnice Hradec Králové - Léčebna návykových nemocí
Vaňhalova 224
503 15 Nechanice
Tel: +420 495 800 951
E-mail: fnhk@fnhk.cz

Ambulantní centrum Pardubice
J. Palacha 1552
530 02 Pardubice
Tel: +420 734 316 540
Web : www.laxus.cz

Účast na hazardní hře může být škodlivá. **SYNOTTIP**
Ministerstvo financí varuje: Účastí na hazardní hře může vzniknout závislost!

Zdroj: Autor práce

Příloha C – Fotografie uzavřené herny k 2. 1. 2018

Zdroj: Autor práce

Příloha D – Rozdíl mezi regulací propagace heren a sázkových kanceláří.

Zdroj: Autor práce

Příloha E – *Reakce na omezení otevírací doby provozovatelem dřívější „non-stop“ herny.*

Zdroj: Autor práce

Příloha F – Karta hráče

Zdroj: Autor práce